

Zondagsschoolboekje

Titel: Weezen-almanak voor het jaar 1895, jaargang 1

Auteur:

Illustrator:

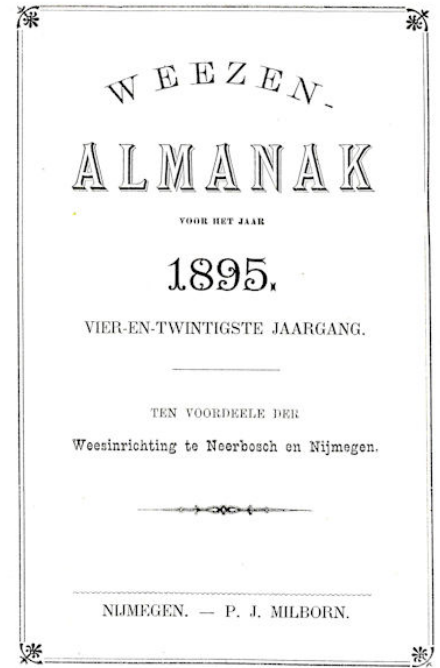
Uitgever: P.J. Milborn, Nijmegen

Druk: 1

Jaar van uitgave: 1895

NIEUWE ZIEKENHUIS.

Voor hen, die de weezen bij testamentaire beschikking wenschen te gedenken, deelen wij mede, dat de titel van onze vereeniging is:

VEREENIGING
TOT
OPNEMING EN OPVOEDING VAN
VERWAARLOOSDE WEEZEN,
GEVESTIGD TE
NIJMEGEN.

Het adres van den administrateur der Weesinrichting is: den Heer A. J. BLOEMDAL te Neerbosch.

Bestuurders der Weesinrichting.

- G. YPENBURG, te Arnhem, *President*.
  - E. J. GRIFFIN, te Arnhem, *1e Secretaris*.
  - L. J. LEUKS, te Rotterdam, *2e Secretaris*.
  - J. VAN ZWET Wz., te Rotterdam.
  - J. G. METZ, te Amsterdam.
  - H. J. KOPPE, te Hees.
  - DS. E. A. G. VAN HOOGENHULZE, te Nijmegen.
  - MR. J. H. C. CAZIUS, te 's-Hertogenbosch.
  - MR. J. P. A. GRAAF VAN LIMBURG STIRUM, te Oosterbeek.
  - J. VAN 'T LINDENHOUT, te Neerbosch, *Directeur*.
- Het bestuur heeft den Heer E. J. GRIFFIN benoemd tot het nazien van de administratie.

KALENDER.

JANUARI

E. K. 4 Jan. 8,45 's morg.	L. K. 17 Jan. 11,48 's av.
V. M. 11 " 7,43 's morg.	N. M. 25 " 10,19 's av.

- D. 1 Ps. 31:16. Mijne tijden zijn in Uwe hand.
 W. 2 Jes. 12:5. Psalmzingt den Heere.
 D. 3 3 Joh. 1:11. Die goed doet is uit God.
 V. 4 Luc. 7:50. Uw geloof heeft u behouden.
 Z. 5 Ezech. 30:3. Want de dag is nabij.
- Z. 6 Deut. 8:6. Houdt de geboden des Heeren.**
 M. 7 Job 36:26. God is groot.
 D. 8 Jes. 40:6. Alle vleesch is gras.
 W. 9 1 Thess. 5:19. Bluscht den Geest niet uit.
 D. 10 Gen. 1:3. God zeide: daar zij licht.
 V. 11 1 Thess. 4:8. Vertrouwt elkander.
 Z. 12 Hand. 8:21. Uw hart is niet recht voor God.
- Z. 13 Matth. 6:10. Uw wil geschiede.**
 M. 14 Ps. 82:3. Doet recht den arme en den wees.
 D. 15 Gal. 1:3. Genade zij u en vrede.
 W. 16 Deut. 32:4. God is waarheid.
 D. 17 Zef. 1:14. De groote dag des Heeren is nabij.
 V. 18 Openb. 2:10. Zijt getrouw tot in den dood.
 Z. 19 Col. 3:15. Weest dankbaar.
- Z. 20 1 Kron. 16:29. Aanbidt den Heere.**
 M. 21 Gal. 5:13. Gij zijt tot vrijheid geroepen.
 D. 22 Dan. 9:5. Wij hebben gezondigd.
 W. 23 2 Cor. 12:9. Mijne genade is u genoeg.
 D. 24 1 Thess. 5:18. Dankt God in alles.
 V. 25 Zef. 2:1. Doorzoekt u zelf nauw.
 Z. 26 Ps. 134:3. De Heere zegene u uit Zion.
- Z. 27 Filipp. 3:20. Onze wandel is in de Hemelen.**
 M. 28 Jer. 22:3. Doet recht en gerechtigheid.
 D. 29 Ezech. 21:26. Ik zal verhoogen dien, die nederig is.
 W. 30 Ps. 118:25. Och Heere, geef nu heil.
 D. 31 2 Tim. 2:19. De Heere kent degenen, die Zijne zijn.

LOUWMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
8.13	3.54	m. —	av. 9.40	
8.13	3.55	11. 3	10.51	
8.13	3.56	11.12	m. —	
8.13	3.58	11.20	0. 4	
8.13	3.59	11.31	1.19	
8.12	4. 0	11.44	2.39	
8.12	4. 1	av. 0. 2	4. 4	
8.11	4. 3	0.31	5.31	
8.11	4. 4	1.16	6.54	
8.10	4. 6	2.30	8. 1	
8.10	4. 7	4. 1	8.49	
8. 9	4. 9	5.40	9.19	
8. 8	4.10	7.18	9.40	
8. 7	4.12	8.52	9.56	
8. 7	4.13	10.21	10. 9	
8. 6	4.15	11.46	10.19	
8. 5	4.16	m. —	10.31	
8. 4	4.18	1.10	10.44	
8. 3	4.20	2.34	11. 0	
8. 1	4.22	3.56	11.21	
8. 0	4.23	5.15	11.51	
7.59	4.25	6.24	av. 0.31	
7.58	4.27	7.18	1.27	
7.57	4.29	7.56	2.35	
7.55	4.31	8.23	3.48	
7.54	4.32	8.41	5. 2	
7.53	4.34	8.54	6.17	
7.51	4.36	9. 4	7.28	
7.50	4.38	9.13	8.39	
7.48	4.40	9.20	9.51	
7.46	4.42	9.27	11. 4	

FEBRUARI

E. K. 3 Febr. 1,9 's morg.	L. K. 16 Febr. 2,2 's av.
V. M. 9 " 6,16 's av.	N. M. 24 " 5,37 's av.

- V. 1 Luc. 6:27. Hebt uwe vijanden lief.
 Z. 2 Rom. 8:33. God is het, die rechtvaardig maakt.
- Z. 3 Ps. 150:6. Alles wat adem heeft, love den Heer.**
 M. 4 1 Cor. 16:13. Waakt.
 D. 5 Joh. 19:25. Ik weet, mijn verlosser leeft.
 W. 6 Marc. 11:22. Hebt geloof op God.
 D. 7 Joh. 5:39. Onderzoekt de Schriften.
 V. 8 Jer. 15:20. Ik ben niet u om u te behouden.
 Z. 9 Spr. 27:1. Beroem u niet over den dag van morgen.
- Z. 10 Judas 1:23. Behoudt anderen door vreeze.**
 M. 11 Gen. 5:24. Henoch dan wandelde met God.
 D. 12 2 Cor. 3:6. De Geest maakt levend.
 W. 13 Rom. 12:14. Zegent hen die u vervolgen.
 D. 14 Marc. 2:5. Uwe zonden zijn u vergeven.
 V. 15 Ps. 90:12. Leer ons onze dagen tellen.
 Z. 16 Hebr. 10:35. Werpt dan uwe vrijmoedigheid niet weg.
- Z. 17 Lev. 18:4. Ik ben de Heere uw God.**
 M. 18 Jes. 48:22. De goddeloozen hebben geen vrede.
 D. 19 Ps. 19:2. De Hemelen vertellen Gods eer.
 W. 20 1 Joh. 3:7. Dat u niemand verleide.
 D. 21 Marc. 4:25. Wie heeft, dien zal gegeven worden.
 V. 22 Exod. 8:19. Dat is Gods vinger.
 Z. 23 Gal. 1:24. Zij verheerlijkten God in mij.
- Z. 24 Gen. 7:1. Ga gij en uw gansche huis in de ark.**
 M. 25 Ps. 16:5. Gij onderhoudt mijn lot.
 D. 26 Marc. 12:17. Geeft Gode wat Godes is.
 W. 27 Mal. 3:3. Hij zal ze doorlouteren als goud.
 D. 28 Jes. 1:10. Hoort des Heeren woord.

SPROKKELMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
7.45	4.44	m. 9.37	m. —	
7.43	4.45	9.52	0.21	
7.42	4.47	10. 9	1.41	
7.40	4.49	10.34	3. 5	
7.38	4.51	11.11	4.28	
7.36	4.53	av. 0. 8	5.41	
7.35	4.55	1.28	6.37	
7.33	4.57	3. 2	7.16	
7.31	4.59	4.41	7.41	
7.29	5. 1	6.18	8. 0	
7.27	5. 3	7.51	8.13	
7.25	5. 5	9.20	8.26	
7.23	5. 6	10.46	8.38	
7.21	5. 8	m. —	8.49	
7.19	5.10	0.13	9. 4	
7.15	5.12	1.37	9.24	
7.13	5.14	2.58	9.51	
7.11	5.16	4.10	10.28	
7. 9	5.18	5. 9	11.19	
7. 7	5.20	5.52	av. 0.23	
7. 5	5.22	6.22	1.36	
7. 3	5.24	6.44	2.50	
7. 1	5.25	6.59	4. 5	
7. 0	5.27	7.11	5.18	
6.59	5.29	7.20	6.30	
6.56	5.31	7.29	7.41	
6.54	5.33	7.38	8.54	
6.52	5.35	7.48	10. 9	

MAART

E. K. 4 Maart 1,33 's av.		L. K. 18 Maart 6,25 's morg.	
V. M. 11 " 4,31 's morg.		N. M. 26 " 11,18 's morg.	
V. 1	Zef. 2:1. Doorzoekt u zelf nauw.	Z. 2	1 Cor. 1:31. Die roemt, roeme in den Heere.
Z. 3 2 Kron. 2:12. Geloofd zij de Heere.			
M. 4	Jes. 31:6. Bekeert u tot Hem.	D. 5	Luc. 11:10. Die zoekt, die vindt.
W. 6	Ps. 119:64. Leer mij Uwe inzettingen.	D. 7	Nahum 1:7. De Heere is goed.
V. 8	Haggai 1:13. Ik ben niet ulieden.	Z. 9	Ps. 60:14. In God zullen wij kloeke daden doen.
Z. 10 Jer. 2:4. Hoort des Heeren woord.			
M. 11	Jes. 33:22. De Heere is onze Rechter.	D. 12	1 Petr. 3:8. Zijt allen eensgezind.
W. 13	Matth. 12:30. Wie met Mij niet is, die is tegen Mij.	D. 14	Joh. 10:11. Ik ben de goede Herder.
V. 15	Gen. 22:14. De Heere zal voorzien.	Z. 16	Ps. 46:2. God is ons een toevlucht.
Z. 17 Rom. 3:24. Wij worden om niet gerechtvaardigd.			
M. 18	1 Joh. 4:16. God is liefde.	D. 19	Ps. 5:9. Heere, leid mij in Uwe gerechtigheid.
W. 20	Efeze 5:1. Zijt navolgers Gods als geliefde kinderen.	D. 21	Gen. 17:1. Wandelt voor Mijn aangezicht en zijt oprecht.
V. 22	Ps. 73:24. Gij zult mij leiden door Uwen raad.	Z. 23	Jes. 28:16. Wie gelooft, die zal niet haasten.
Z. 24 Joz. 1:6. Zijt sterk en hebt goeden moed.			
M. 25	Hoz. 12:7. Wacht gedurig op uwen God.	D. 26	1 Tim. 5:22. Bewaart u zelf rein.
W. 27	1 Cor. 10:13. God is getrouw.	D. 28	1 Sam. 16:7. De Heere ziet het hart aan.
V. 29	Joh. 17:17. Uw woord is de waarheid.	Z. 30	Ps. 96:7. Geeft den Heere eer en sterkte.
Z. 31 Jes. 42:10. Zingt den Heere een nieuw lied.			

LENTEMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
6.50	5.36	m. 8. 0	av. 11.27	
6.47	5.38	8.14	m. —	
6.45	5.40	8.35	0.48	
6.43	5.42	9. 7	2.11	
6.41	5.44	9.53	3.26	
6.38	5.46	11. 1	4.28	
6.36	5.47	av. 0.27	5.12	
6.34	5.49	2. 2	5.42	
6.31	5.51	3.38	6. 2	
6.29	5.53	5.12	6.18	
6.27	5.55	6.43	6.31	
6.24	5.57	8.14	6.42	
6.22	5.58	9.43	6.55	
6.20	6. 0	11.11	7. 9	
6.18	6. 2	m. —	7.26	
6.15	6. 4	0.37	7.50	
6.13	6. 5	1.56	8.24	
6.11	6. 7	3. 1	9.11	
6. 8	6. 9	3.51	10.11	
6. 6	6.11	4.26	11.22	
6. 3	6.12	4.49	av. 0.37	
6. 1	6.14	5. 6	1.51	
5.59	6.16	5.10	3. 4	
5.56	6.18	5.30	4.17	
5.54	6.19	5.39	5.29	
5.52	6.21	5.47	5.42	
5.49	6.23	5.57	7.57	
5.47	6.25	6. 8	9.15	
5.45	6.26	6.22	10.37	
5.42	6.28	6.41	11.59	
5.40	6.30	7. 9	m. —	

APRIL

E. K. 2 April 10,21 's av.		L. K. 17 April 0,15 's morg.	
V. M. 9 " 2,37 's av.		N. M. 25 " 2,4 's morg.	
M. 1	Matth. 6:33. Zoekt eerst het koninkrijk Gods.	D. 2	Luc. 22:46. Wat slaapt gij?
W. 3	Ruth 2:12. De Heere vergelde u uwe daad.	D. 4	Hand. 1:8. Gij zult Mijne getuigen zijn.
V. 5	2 Cor. 5:20. Laat u met God verzoenen.	Z. 6	Spr. 3:7. Zijt niet wijs in uwe oogen.
Z. 7 Matth. 4:19. Volg Mij na.			
M. 8	Luc. 15:18. Vader, ik heb gezondigd.	D. 9	Luc. 18:42. Word ziende.
W. 10	Spr. 9:8. Bestraf den spotter niet.	D. 11	Rom. 8:24. Wij zijn in hope zalig geworden.
V. 12	Goede Vrijdag. Hand. 8:30. Verstaat gij ook, hetgeen gij leest?	Z. 13	Luc. 24:28. Wat zijt gij ontroerd?
Z. 14 1e Paaschdag. Luc. 24:5. Wat zoekt gij den levende bij de dooden.			
M. 15	2e Paaschdag. Job. 19:25. Ik weet mijn Verlosser leeft.	D. 16	Rom. 11:26. Hem zij de heerlijkheid in der eeuwigheid.
W. 17	Ps. 148:1. Looft den Heere.	D. 18	Col. 4:2. Houdt sterk aan in 't gebed.
V. 19	1 Pred. 5:5. Den nederige geeft Hij gemade.	Z. 20	Gal. 6:7. God laat zich niet bespotten.
Z. 21 Zach. 1:3. Keert weder tot Mij.			
M. 22	2 Cor. 3:6. De Geest maakt levend.	D. 23	Efez. 2:14. Hij is onze vrede.
W. 24	Spr. 7:1. Mijn zoon bewaar mijne redenen.	D. 25	Joh. 14:18. Ik zal u geene weezen laten.
V. 26	Ps. 53:2. Er is niemand, die goed doet.	Z. 27	Gal. 5:1. Staat dan in de vrijheid.
Z. 28 Ps. 55:18. Hij zal mijne stem hooren.			
M. 29	Jes. 63:16. Gij, o Heere, zijt onze Vader.	D. 30	Joh. 17:24. Vader, Ik wil, dat waar Ik ben ook die bij Mij zijn, die Gij Mij gegeven hebt.

GRASMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
5.38	6.32	m. 7.49	m. 1.16	
5.35	6.33	8.49	2.21	
5.33	6.35	10. 6	3.10	
5.31	6.37	11.35	3.43	
5.28	6.39	av. 1. 8	4. 6	
5.26	6.40	2.40	4.23	
5.24	6.42	4.10	4.36	
5.21	6.44	5.39	4.49	
5.19	6.45	7. 8	5. 0	
5.17	6.47	8.38	5.12	
5.14	6.49	10. 7	5.29	
5.12	6.51	11.32	5.50	
5.10	6.52	m. —	6.20	
5. 8	6.54	0.46	7. 1	
5. 5	6.56	1.44	7.58	
5. 3	6.58	2.25	9. 6	
5. 1	6.59	2.52	10.20	
4.59	7. 1	3.12	11.35	
4.57	7. 3	3.26	av. 0.50	
4.55	7. 4	3.38	2. 2	
4.52	7. 6	3.47	3.14	
4.50	7. 8	3.56	4.27	
4.48	7.10	4. 6	5.41	
4.46	7.11	4.16	6.59	
4.44	7.13	4.30	8.20	
4.42	7.15	4.47	9.43	
4.40	7.17	5.11	11. 9	
4.38	7.18	5.49	m. —	
4.36	7.20	6.43	0.15	
4.34	7.22	7.56	1. 8	

JUNI

V. M. 7 Juni 11,53 's morg.		N. M. 22 Juni 10,44 's av.	
L. K. 15 , 0,21 's av.		E. K. 29 , 2,54 's av.	
Z. 1	Hebr. 3:8. Verhardt uwe harten niet.		
Z. 2	1e Pinksterdag. Ps. 68:27. Looft God.		
M. 3	2e Pinksterdag. 2 Cor. 3:6. De geest maakt levend.		
D. 4	Gen. 12:2. Wees een zegen.		
W. 5	Hand. 2:40. Wordt behouden.		
D. 6	Ps. 80:20. Laat uw aanschijn lichten.		
V. 7	Marc. 7:37. Hij heeft alles welgedaan.		
Z. 8	Dan. 2:22. Het licht woont bij Hem.		
Z. 9	Rom. 12:17. Vergeldt niemand kwaad voor kwaad.		
M. 10	2 Cor. 8:9. Om uwentwil is Hij arm geworden.		
D. 11	Matth. 1:21. Hij zal Zijn volk zaligmaken.		
W. 12	Gal. 6:9. Laat ons goed doende niet vertragen.		
D. 13	Hebr. 13:5. Ik zal u niet begeven.		
V. 14	Rom. 13:14. Doet aan den Heere Jezus Christus.		
Z. 15	Col. 3:2. Bedenkt de dingen die boven zijn.		
Z. 16	Jer. 3:14. Bekeert u, gij afkeerige kinderen.		
M. 17	Ps. 53:7. Israel zal verblijd zijn.		
D. 18	Joh. 3:18. Die niet gelooft, is alreede veroordeeld.		
D. 19	Exod. 33:21. Zie er is eene plaats bij Mij.		
W. 20	Hebr. 4:3. Die geloofd hebben gaan in de rust.		
V. 21	Pred. 7:13. Aanmerkt het werk Gods.		
Z. 22	Hand. 9:5. Ik ben Jezus, dien gij vervolgt.		
Z. 23	1 Cor. 10:32. Weest zonder aanstoot te geven.		
M. 24	Jes. 55:6. Zoekt den Heere.		
D. 25	Micha 7:19. Hij zal zich onzer weder ontfemen.		
W. 26	Openb. 2:10. Zijt getrouw tot den dood.		
D. 27	1 Cor. 3:18. Niemand bedriege zichzelf.		
V. 28	Luc. 13:24. Strijdt om in te gaan.		
Z. 29	Efeze 6:11. Doet aan de geheele wapenrusting Gods.		
Z. 30	Rom. 8:3. Wie in het vleesch zijn, kunnen Gode niet behagen.		

ZOMERMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
3.46	8.10	av. 1. 1	m. 1. 3	
3.45	8.11	2.25	1.14	
3.44	8.12	3.50	1.26	
3.43	8.13	5.15	1.39	
3.43	8.14	6.42	1.55	
3.42	8.15	8. 4	2.18	
3.41	8.16	9.15	2.50	
3.41	8.17	10.11	3.34	
3.40	8.18	10.51	4.34	
3.40	8.19	11.17	5.45	
3.39	8.19	11.36	7. 1	
3.39	8.20	11.50	8.16	
3.39	8.21	m. —	9.30	
3.39	8.21	0. 1	10.42	
3.39	8.22	0.11	11.52	
3.38	8.22	0.20	av. 1. 4	
3.38	8.23	0.30	2.17	
3.38	8.23	0.40	3.35	
3.38	8.23	0.54	4.56	
3.38	8.24	1.13	6.20	
3.39	8.24	1.41	7.41	
3.39	8.24	2.22	8.50	
3.39	8.24	3.24	9.42	
3.39	8.24	4.45	10.16	
3.40	8.24	6.16	10.40	
3.40	8.24	7.50	10.57	
3.41	8.24	9.21	11.10	
3.41	8.24	10.48	11.22	
3.42	8.24	av. 0.13	11.34	
3.42	8.24	1.38	11.46	

JULI

V. M. 7 Juli 0,22 's morg.		N. M. 22 Juli 6,25 's morg.	
L. K. 15 , 4,24 's morg.		E. K. 28 , 9,29 's av.	
M. 1	1 Cor. 10:26. De aarde is des Heeren.		
D. 2	Efeze 4:32. Zijt jegens elkander goedertieren.		
W. 3	1 Joh. 3:8. Die de zonde doet is uit den duivel.		
D. 4	Ps. 133:8. De Heer zal het voor mij voleinden.		
V. 5	Exod. 14:13. Ziet het heil des Heeren.		
Z. 6	Joh. 21:16. Heere, Gij weet dat ik U liefheb.		
Z. 7	Col. 4:2. Houdt sterk aan in het gebed.		
M. 8	1 Cor. 1:9. God is getrouw.		
D. 9	Col. 2:6. Wandelt alsoo in Hem.		
W. 10	Ps. 124:8. Onze hulp is in den naam des Heeren.		
D. 11	Ps. 86:5. Gij, Heere, zijt goed en gaarne vergevende.		
V. 12	Matth. 5:44. Hebt uwe vijanden lief.		
Z. 13	Spr. 21:27. Het offer der goddeloozen is een gruwel.		
Z. 14	Filipp. 1:21. Het leven is mij Christus.		
M. 15	1 Cor. 16:13. Waakt, staat in het geloof.		
D. 16	Exod. 6:6. Ik zal u tot een God zijn.		
W. 17	2 Cor. 10:17. Wie roemt, die roeme in den Heere.		
D. 18	Gen. 32:1. De engelen Gods ontmoetten hem.		
V. 19	Ps. 111:2. De werken des Heeren zijn groot.		
Z. 20	Openb. 21:4. God zal alle tranen van de oogen afwischen.		
Z. 21	Joh. 15:4. Blijft in Mij, en Ik in u.		
M. 22	1 Joh. 2:15. Hebt de wereld niet lief.		
D. 23	Gen. 28:15. Ik ben met u.		
W. 24	2 Kron. 25:8. In God is kracht.		
D. 25	Jes. 35:4. Weest sterk en vroest niet.		
V. 26	Joh. 6:35. Ik ben het brood des levens.		
Z. 27	Ps. 112:4. De Heere is genadig en barmhartig.		
Z. 28	Rom. 8:33. God is het, die rechtvaardig maakt.		
M. 29	Spr. 9:6. Verlaat de slechtigheden en leef.		
D. 30	Ps. 100:2. Dient den Heere met blijdschap.		
W. 31	Lev. 18:4. Ik ben de Heer uw God.		

HOOIMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
3.43	8.24	av. 3. 3	m. —	
3.44	8.23	4.28	0. 1	
3.44	8.23	5.50	0.21	
3.45	8.23	7. 5	0.49	
3.46	8.22	8. 5	1.28	
3.47	8.21	8.50	2.22	
3.48	8.21	9.20	3.30	
3.49	8.20	9.41	4.45	
3.50	8.19	9.56	5. 0	
3.51	8.19	10. 9	7.15	
3.52	8.18	10.18	8.27	
3.53	8.17	10.27	9.38	
3.54	8.16	10.37	10.49	
3.55	8.15	10.46	av. 0. 0	
3.56	8.14	10.58	1.15	
3.57	8.13	11.14	2.33	
3.59	8.12	11.37	3.54	
4. 0	8.11	m. —	5.16	
4. 1	8.10	0.11	6.31	
4. 3	8. 8	1. 2	7.30	
4. 4	8. 7	2.15	8.13	
4. 6	8. 6	3.45	8.41	
4. 7	8. 5	5.21	9. 1	
4. 8	8. 3	6.56	9.16	
4.10	8. 2	8.28	9.29	
4.11	8. 0	9.56	9.41	
4.13	7.59	11.24	9.53	
4.14	7.57	av. 0.50	10. 7	
4.16	7.56	2.16	10.25	
4.17	7.54	3.39	10.50	
4.18	7.52	4.57	11.26	

AUGUSTUS.

V. M. 5 Aug. 2,44 's av.	N. M. 20 Aug. 1,49 's av.
L. K. 13 " 6,12 's av.	E. K. 27 " 6,36 's morg.
D. 1 Ps. 32:8. Mijn oog zal op u zijn.	
V. 2 Exod. 17:15. De Heere is mijne banier.	
Z. 3 Jes. 31:6. Bekeert u tot Hem.	
Z. 4 1 Tim. 6:11. Jaagt naar gerechtigheid.	
M. 5 1 Sam. 15:22. Gehoorzamen is beter dan slachtoffer.	
D. 6 Matth. 19:30. Vele eersten zullen de laatste zijn.	
W. 7 2 Petr. 3:9. De Heere vertraagt de belofte niet.	
D. 8 Jac. 1:12. Zalig is die man, die de verzoeking verdraagt.	
V. 9 Mark. 1:3. Bereidt den weg des Heeren.	
Z. 10 Jes. 51:12. Ik ben het die u troost.	
Z. 11 Filipp. 4:13. Ik vermag alle dingen door Christus die mij kracht geeft.	
M. 12 Joh. 8:11. Ga heen en zondig niet meer.	
D. 13 Openb. 1:7. Ziet, Hij komt met de wolken.	
W. 14 Jer. 5:22. Zult gij Mij niet vrezen.	
D. 15 Joh. 10:11. Ik ben de goede Herder.	
V. 16 Efez. 5:30. Wij zijn leden Zijns lichaams.	
Z. 17 Job 19:25. Ik weet mijn verlosser leeft.	
Z. 18 Joh. 16:12. Nog vele dingen heb Ik u te zeggen.	
M. 19 2 Cor. 5:20. Laat u met God verzoenen.	
D. 20 Matth. 6:20. Vergadert u schatten in den Hemel.	
W. 21 Hand. 1:8. Gij zult Mijne getuigen zijn.	
D. 22 Luc. 15:21. Vader, ik heb gezondigd.	
V. 23 Mark. 9:7. Deze is Mijne geliefte Zoon.	
Z. 24 Jes. 43:11. Er is geen Heiland behalve Mij.	
Z. 25 Jer. 4:3. Zaaït niet onder de doornen.	
M. 26 1 Petr. 5:7. Werpt al uwe bekommernissen op Hem, want Hij zorgt voor u.	
D. 27 2 Kron. 14:11. O. Heere, Gij zijt onze God.	
W. 28 Hebr. 6:10. God is niet onrechtvaardig.	
D. 29 Jac. 4:10. Verneedert u voor den Heere.	
V. 30 Gen. 12:2. Ik zal u tot een groot volk maken.	
Z. 31 1 Petr. 5:5. Zijt met ootmoedigheid bekleed.	

OOGSTMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
4.20	7.51	av. 6.1	m. —	
4.22	7.49	6.50	0.15	
4.24	7.47	7.24	1.19	
4.25	7.45	7.47	2.31	
4.27	7.44	8.4	3.47	
4.28	7.42	8.17	5.3	
4.30	7.40	8.26	6.15	
4.32	7.38	8.36	7.27	
4.33	7.36	8.44	8.37	
4.35	7.34	8.54	9.48	
4.36	7.32	9.4	11.0	
4.38	7.30	9.18	av. 0.15	
4.40	7.28	9.38	1.34	
4.41	7.26	10.6	2.54	
4.43	7.24	10.46	4.11	
4.45	7.22	11.47	5.17	
4.46	7.20	m. —	6.6	
4.48	7.18	1.9	6.40	
4.50	7.16	2.42	7.3	
4.52	7.14	4.19	7.21	
4.53	7.12	5.54	7.35	
4.55	7.10	7.28	7.47	
4.57	7.7	8.58	8.0	
4.58	7.5	10.28	8.13	
5.0	7.3	11.57	8.30	
5.2	7.1	av. 1.25	8.53	
5.3	6.59	2.46	9.25	
5.5	6.56	3.56	10.10	
5.7	6.54	4.50	11.9	
5.8	6.52	5.28	m. —	
5.10	6.50	5.53	0.18	

SEPTEMBER

V. M. 4 Sept. 6,48 's morg.	N. M. 18 Sept. 9,49 's av.
L. K. 12 " 5,44 's morg.	E. K. 25 " 7,16 's av.
Z. 1 Ps. 92:2. Het is goed dat men den Heere love.	
M. 2 Efez. 5:18. Wordt vervuld met den Geest.	
D. 3 Gen. 17:1. Ik ben God, de Almachtige.	
W. 4 Joh. 9:27. Wilt gijlieden ook Zijne discipelen worden?	
D. 5 Hand. 2:17. Ik zal uitstorten van Mijnen Geest op alle vleesch.	
V. 6 1 Joh. 4:18. Daar is in de liefde geen vrees.	
Z. 7 1 Cor. 7:19. De tijd is kort.	
Z. 8 Joh. 1:14. Het Woord is vleesch geworden.	
M. 9 Job 36:26. God is groot en wij begrijpen het niet.	
D. 10 Ps. 43:5. Hoop op God.	
W. 11 Efez. 4:25. Legt de lengen af en spreekt de waarheid.	
D. 12 Luc. 11:1. Heer, leer ons bidden.	
V. 13 Filipp. 4:6. Weest in geen ding bezorgd.	
Z. 14 Marc. 5:36. Vreest niet, geloof alleenlijk.	
Z. 15 Hos. 13:9. In Mij is uwe hulp.	
M. 16 1 Cor. 8:1. De kennis maakt opgeblazen.	
D. 17 Hebr. 4:7. Verhardt uwe harten niet.	
W. 18 Joh. 10:30. Ik en de Vader zijn één.	
D. 19 Ps. 100:4. Ga tot Zijn poorten in met lof.	
V. 20 1 Thess. 5:19. Bluscht den Geest niet uit.	
Z. 21 Matth. 9:29. U geschiede naar uw geloof.	
Z. 22 Filipp. 1:21. Het leven is mij Christus.	
M. 23 Rom. 13:10. De liefde is de vervulling der wet.	
D. 24 Gen. 42:36. Al deze dingen zijn tegen mij.	
W. 25 2 Tim. 2:13. Hij blijft getrouw.	
D. 26 Ps. 73:25. Nevens U lust mij niets op aarde.	
V. 27 Jes. 55:3. Komt tot Mij, hoort en uwe ziel zal leven.	
Z. 28 Matth. 14:27. Zijt goedsmoeds, Ik ben het, vreest niet.	
Z. 29 Luc. 19:9. Heden is dezen huize zaligheid geschied.	
M. 30 Openb. 3:11. Houdt, wat gij hebt.	

HERFSTMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
5.12	6.47	av. 6.12	m. 1.34	
5.13	6.45	6.25	2.50	
5.15	6.43	6.36	4.4	
5.17	6.40	6.46	5.16	
5.18	6.38	6.54	6.26	
5.20	6.36	7.3	7.37	
5.22	6.33	7.13	8.48	
5.23	6.31	7.26	10.3	
5.25	6.29	7.43	11.19	
5.27	6.26	8.6	av. 0.38	
5.28	6.24	8.41	1.55	
5.30	6.22	9.31	3.4	
5.32	6.19	10.41	3.59	
5.33	6.17	m. —	4.38	
5.35	6.15	0.8	5.5	
5.37	6.12	1.41	5.24	
5.38	6.10	3.16	5.39	
5.40	6.8	4.50	5.52	
5.42	6.5	6.22	6.4	
5.43	6.3	7.55	6.18	
5.45	6.0	9.27	6.34	
5.47	5.58	10.59	6.54	
5.48	5.56	av. 0.26	7.24	
5.50	5.53	1.44	8.4	
5.52	5.51	2.45	8.59	
5.55	5.48	3.29	10.8	
5.55	5.46	3.58	11.22	
5.57	5.44	4.19	m. —	
5.59	5.41	4.33	0.38	
6.0	5.39	4.45	1.53	

OCTOBER

V. M. 3 Oct. 11,41 's av.		N. M. 18 Oct. 7,3 's morg.	
L. K. 11 „ 3,27 's av.		E. K. 25 „ 11,57 's morg.	
D. 1	Hebr. 12 : 6. Dien de Heere lief heeft, kastijdt Hij.		
W. 2	Joh. 20 : 27. Zijt niet ongelovig, maar geloovig.		
D. 3	Jac. 2 : 18. Toon mij uw geloof uit uwe werken.		
V. 4	Ps. 2 : 12. Kust den Zoon, opdat Hij niet toorne.		
Z. 5	Ps. 139 : 23. Doorgrond mij, o God, en ken mijn hart.		
Z. 6	Joh. 11 : 25. Ik ben de opstanding en het leven.		
M. 7	1 Joh. 3 : 2. Wij zullen Hem zien gelijk Hij is.		
D. 8	Gal. 2 : 19. Ik ben door de wet der wet gestorven.		
W. 9	Hand. 4 : 12. De zaligheid is in geen anderen.		
D. 10	2 Cor. 12 : 30. Ik zal roemen de dingen mijner zwakheid.		
V. 11	Ps. 111 : 3. Zijn doen is majesteit en heerlijkheid.		
Z. 12	Matth. 6 : 6. Als gij bidt, ga in uwe binnenkamer.		
Z. 13	2 Cor. 6 : 16. Ik zal in hen wonen.		
M. 14	Matth. 6 : 33. Zoekt eerst het Koninkrijk Gods.		
D. 15	Spr. 20 : 22. Wacht op den Heere.		
W. 16	Openb. 19 : 6. De Heere zal als koning heerschen.		
D. 17	Hebr. 13 : 14. Wij hebben hier geen blijvende stad.		
V. 18	Rom. 3 : 24. Om niet gerechtvaardigd.		
Z. 19	Joh. 6 : 35. Ik ben het brood des levens.		
Z. 20	Ps. 28 : 7. De Heere is mijn sterkte en schild.		
M. 21	Hebr. 13 : 3. Ik zal u begeren noch verlaten.		
D. 22	Jac. 4 : 10. Vernedert u voor den Heer.		
W. 23	Spr. 10 : 22. De zegen des Heeren maakt rijk.		
D. 24	Jac. 1 : 22. Zijt daders des Woords.		
V. 25	Joh. 10 : 27. Mijne schapen hooren Mijne stem.		
Z. 26	Ps. 90 : 1. Heer, Gij zijt ons geweest eene toevlucht.		
Z. 27	Joh. 16 : 24. Bidt, en gij zult ontvangen.		
M. 28	2 Cor. 3 : 14. Hunne zinnen zijn verhard geworden.		
D. 29	1 Kron. 16 : 35. Verlos ons, o God onzes heils.		
W. 30	Jac. 1 : 17. Alle volmaakte gift is van boven.		
D. 31	Matth. 8 : 2. Heer, indien Gij wilt, Gij kunt mij reinigen.		

WIJNMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
6. 2	5.37	av. 4.55	m. 3. 5	
6. 4	5.34	5. 4	4.16	
6. 5	5.32	5.13	5.26	
6. 7	5.30	5.22	6.37	
6. 8	5.27	5.35	7.52	
6.10	5.25	5.50	9. 7	
6.12	5.23	6.11	10.26	
6.13	5.20	6.42	11.44	
6.15	5.18	7.26	av. 0.54	
6.17	5.16	8.28	1.53	
6.18	5.14	9.47	2.37	
6.20	5.11	11.14	3. 6	
6.22	5. 9	m. —	3.28	
6.24	5. 7	0.45	3.44	
6.26	5. 5	2.16	3.57	
6.27	5. 3	3.47	4.10	
6.29	5. 0	5.18	4.23	
6.31	4.58	6.50	4.37	
6.33	4.56	8.23	4.55	
6.35	4.54	9.55	5.21	
6.37	4.52	11.21	5.57	
6.39	4.50	av. 0.31	6.48	
6.41	4.47	1.23	7.53	
6.43	4.45	1.59	9. 7	
6.45	4.43	2.23	10.24	
6.46	4.41	2.40	11.38	
6.48	4.39	2.53	m. —	
6.50	4.37	3. 3	0.51	
6.52	4.35	3.13	2. 3	
6.54	4.33	3.21	3.13	
6.56	4.31	3.31	4.24	

NOVEMBER

V. M. 2 Nov. 4,11 's av.		N. M. 16 Nov. 6,5 's av.	
L. K. 10 „ 0,0 's morg.		E. K. 24 „ 8,12 's morg.	
V. 1	Gen. 12 : 3. Ik zal zegenen, die u zegenen.		
Z. 2	Jes. 12 : 2. Ik zal vertrouwen en niet vreezen.		
Z. 3	1 Cor. 7 : 15. God heeft ons tot vrede geroepen.		
M. 4	Hand. 10 : 31. Uw gebed is verhoord.		
D. 5	Mark. 10 : 27. Alle dingen zijn mogelijk bij God.		
W. 6	Ps. 146 : 1. O mijne ziel! prijs den Heere.		
D. 7	1 Cor. 12 : 31. Lijvert naar de beste gaven.		
V. 8	Ezech. 7 : 9. Ik zal u geven naar uwe wegen.		
Z. 9	Joh. 11 : 35. Jezus weende.		
Z. 10	Efeze 6 : 10. Wordt krachtig in den Heere.		
M. 11	Pred. 5 : 1. Wees niet te snel met uwen mond.		
D. 12	2 Tim. 1 : 12. Ik weet wien ik geloofd heb.		
W. 13	Col. 3 : 15. De vreeze Gods heersche in uwe harten.		
D. 14	Rom. 6 : 23. De gave Gods is het eeuwige leven.		
V. 15	Rom. 5 : 5. De hoop beschaamt niet.		
Z. 16	1 Kron. 28 : 20. Wees niet verslagen.		
Z. 17	Spr. 4 : 26. Weeg den gang uws voets.		
M. 18	Ps. 141 : 3. Behoed de deur mijner lippen.		
D. 19	Efeze 2 : 14. Want Hij is onze vrede.		
W. 20	Richt. 6 : 12. De Heere is met u, gij strijdhare held.		
D. 21	Neh. 5 : 19. Gedenk mijner, mijn God! ten goede.		
V. 22	Rom. 9 : 33. Die in Hem geloofd zal niet beschaamd worden.		
Z. 23	Matth. 10 : 38. Die zijn kruis niet op zich neemt en Mij navolgt, is mijns niet waardig.		
Z. 24	Pred. 8 : 12. Ik weet dat het dengenen zal welgaan, die God vreezen.		
M. 25	Joz. 24 : 14. Dient den Heer.		
D. 26	Luc. 3 : 8. Brengt vruchten voort.		
W. 27	Job 31 : 4. Telt Hij niet al mijne treden.		
D. 28	Ps. 119 : 84. Geef mij verstand, en ik zal Uwe wet houden.		
V. 29	Openb. 22 : 17. Die wil neme het water des levens om niet.		
Z. 30	Rom. 10 : 8. Nabij u is het Woord.		

SLACHTMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
6.58	4.29	av. 3.43	m. 5.37	
6.59	4.27	3.57	6.53	
7. 1	4.25	4.16	8.12	
7. 3	4.24	4.44	9.31	
7. 5	4.22	5.25	10.45	
7. 7	4.20	6.22	11.48	
7. 9	4.18	7.36	av. 0.36	
7.10	4.17	9. 0	1. 9	
7.12	4.15	10.28	1.33	
7.14	4.13	11.57	1.50	
7.16	4.12	m. —	2. 3	
7.18	4.10	1.23	2.16	
7.20	4. 9	2.50	2.28	
7.21	4. 7	4.19	2.41	
7.23	4. 6	5.50	2.58	
7.25	4. 4	7.21	3.20	
7.27	4. 3	8.50	3.50	
7.29	4. 1	10.10	4.35	
7.30	4. 0	11.11	5.35	
7.32	3.59	11.55	6.47	
7.34	3.57	av. 0.23	8. 4	
7.36	3.56	0.44	9.21	
7.37	3.55	0.59	10.35	
7.39	3.54	1. 9	11.47	
7.41	3.53	1.20	m. —	
7.42	3.52	1.29	0.57	
7.44	3.51	1.39	2. 8	
7.45	3.50	1.49	3.19	
7.47	3.49	2. 3	4.34	
7.48	3.49	2.20	5.52	

DECEMBER

V. M. 2 Dec. 7,32 's morg.	N. M. 16 Dec. 6,15 's morg.
L. K. 9 , 8,2 's morg.	E. K. 24 , 9,24 's av.

Z. 1 Rom. 12:21. Wordt van het kwade niet overwonnen.
M. 2 Mal. 2:10. Hebben wij niet allen éenen Vader.
D. 3 Spr. 4:18. Het pad des rechtvaardigen is als een schijnend licht.
W. 4 Gen. 17:1. Weest oprecht.
D. 5 Ps. 116:12. Wat zal ik den Heer vergelden!
V. 6 Rom. 14:8. Wij zijn des Heeren.
Z. 7 1 Sam. 2:9. Hij zal de voeten Zijner gunstgenooten bewaren.

Z. 8 Amos 5:6. Zoekt den Heer en leeft.
M. 9 Jac. 5:8. Versterkt uwe harten.
D. 10 1 Cor. 15:58. Zijt standvastig.
W. 11 Ps. 46:2. God is ons een toevlucht.
D. 12 1 Petr. 2:21. Christus heeft voor ons geloden.
V. 13 Ps. 37:7. Zwijg den Heer en verbeid Hem.
Z. 14 Jes. 6:3. Heilig, heilig, heilig is de Heer!
Z. 15 Luc. 17:5. Vermeerder ons het geloof.
M. 16 Luc. 22:35. Heeft u ook iets ontbroken?
D. 17 Hab. 3:19. De Heere, Heere is mijn sterkte.
W. 18 Ps. 37:5. Wentel uwen weg op den Heer.
D. 19 Nah. 1:7. De Heer is goed.
V. 20 1 Cor. 13:8. De liefde vergaat nimmermeer.
Z. 21 Joh. 1:18. Niemand heeft ooit God gezien.

Z. 22 Ps. 96:36. God zal Zion verlossen.
M. 23 Jer. 36:15. Wandelt andere goden niet na.
D. 24 Obadja 1:15. De dag des Heeren is nabij.
W. 25 1e KERSTDAG. Joh. 1:14. Het woord is vleesch geworden.
D. 26 2e KERSTDAG. Joh. 6:34. Het brood Gods is Hij, die uit den hemel nederdaalt.
V. 27 Mal 4:2. Er zal genezing zijn onder Zijne vleugelen.
Z. 28 Hebr. 1:6. Dat alle engelen Gods Hem aanbidden.

Z. 29 Ps. 6:5. Heere, red mijne ziel!
M. 30 Matth. 9:29. U geschiede naar uw geloof.
D. 31 Col. 4:2. Houdt sterk aan in het gebed en waakt in hetzelfde met dankzegging.

WINTERMAAND.

ZON.		MAAN.		Aanteekeningen.
Op.	Ond.	Op.	Ond.	
7.50	3.48	av. 2.44	m. 7.13	
7.51	3.47	3.21	8.31	
7.53	3.47	4.14	9.39	
7.54	3.46	5.24	10.32	
7.55	3.46	6.47	11.10	
7.57	3.45	8.16	11.37	
7.58	3.45	9.44	11.56	
7.59	3.44	11.10	av. 0.11	
8. 0	3.44	m. —	0.24	
8. 2	3.44	0.35	0.35	
8. 3	3.44	2. 1	0.47	
8. 4	3.44	3.28	1. 2	
8. 5	3.44	4.56	1.21	
8. 6	3.44	6.24	1.47	
8. 7	3.44	7.47	2.25	
8. 8	3.44	8.56	3.18	
8. 8	3.44	9.48	4.26	
8. 9	3.44	10.22	5.42	
8.10	3.45	10.46	7. 1	
8.10	3.45	11. 3	8.18	
8.11	3.45	11.16	9.31	
8.12	3.46	11.26	10.42	
8.12	3.46	11.35	11.51	
5.12	3.47	11.44	m. —	
8.13	3.48	11.55	1. 1	
8.13	3.48	av. 0. 7	2.14	
8.13	3.49	0.22	3.29	
8.13	3.50	0.43	4.49	
8.13	3.51	1.14	6. 8	
8.13	3.52	1.59	7.21	
8.13	3.53	3. 4	8.22	

Verduisteringen in het jaar 1895.

In het jaar 1895 hebben drie zonsverduisteringen en twee maansverduisteringen plaats. In ons land zijn intusschen alleen de beide maansverduisteringen en daarvan de tweede slechts gedeeltelijk zichtbaar.

De eerste maansverduistering is een totale en valt voor in den morgen van 11 Maart. De verduistering begint 2 uur 14 min. en eindigt 5 uur 45 min.

De totale verduistering duurt van 3 uur 11 min. tot 4 uur 47 min. Zij is zichtbaar in Perzië, Arabië, Europa, Afrika, den Atlantischen Oceaan, Amerika en de Oostelijke helft van den Grooten Oceaan. In Midden en Oostelijk Europa, benevens in Azië, gaat de maan onder voor het einde der verduistering.

De eerste zonsverduistering, die op den middag van 26 Maart plaats heeft is een gedeeltelijke. Zoo ook de tweede zonsverduistering, die op den 20sten Augustus valt. Geen van beide is in ons land zichtbaar.

De tweede maansverduistering is een totale en heeft plaats in den morgen van 4 September. Zij begint om 4 uur 20 min., eindigt 8 uur 14 min. en is zichtbaar in de Westelijke helft van Europa en Afrika, in den Atlantischen Oceaan. In ons land gaat de maan reeds spoedig na het begin der verduistering onder.

De derde zonsverduistering is een gedeeltelijke en vindt plaats in den avond van 18 September. Ook deze is hier niet zichtbaar.

Tijdsrekening.

Guldental 15. — Epakta 4. — Zonnecirkel 28. —
Rom. Indictie 8. — Zondagsletter F.

VERJAARDAGEN VAN HET KONINKLIJK HUIS.

- 8 April. WILHELMINA MARIA SOPHIA LOUISA, tante der Koningin, geb. 1824.
- 24 Juni. KARL ALEXANDER AUGUST JAN, Groothertog van Saksen-Weimar-Eisenach, oom der Koningin, geb. 1818.
- 5 Juli. WILHELMINA FREDERIKA ANNA ELISABETH MARIA, dochter van wijlen Z. K. H. Prins Frederik, gehuwd met den Prins Von Wied, geb. 1841.
- 2 Aug. ADELHEID EMMA WILHELMINA THERESIA, Koningin-Regentesse, geb. 1858.
- 22 Aug. WILLEM ADOLF MAXIMILIAAN KAREL, Prins Von Wied, geb. 1845.
- 31 Aug. WILHELMINA HELENA PAULINA MARIA, Koningin, geb. 1880.

CHRISTELIJKE FEESTDAGEN.

- NIJEUWJAARSDAG, 1 Januarij. | HEMELVAARTSDAG, 23 Mei.
- GOEDE VRIJDAG, 12 April. | PINKSTEREN, 2 en 3 Juni.
- PASCHEN, 14 en 15 April. | KERSTFEEST, 25 en 26 Dec.

ISRAELIETISCHE FEESTDAGEN.

- PURIMFEEST, 10 Maart.
- PASCHEN, 9, 10, 15 en 16 April.
- PINKSTEREN, 29 en 30 Mei.
- TEMPELVERWOESTING, 30 Juli.
- NIJEUWJAAR, 19 en 20 September 5656.
- VERZOEN-DAG, 28 September.
- LOOPHUTTENFEEST, 3 en 4 October.
- VREUGDE DER WET, 11 October.
- TEMPELWIJDING, 12 December.

OPGAVE DER JAARMARKTEN.

Verkortingen: j. jaarmarkt, linn. linnenmarkt, p. paardenmarkt, b. boestenmarkt, s. schapenmarkt, v. varkensmarkt, ve. veemarkt.

Aaismeer. vo. 18 Apr. en 31 Oct. **Aalten.** vo. 3 Jan., 4 Febr., 5 Mrt., 1 Apr., 2 en 29 Mei, 24 Juni, 25 Juli, 26 Aug., 30 Sept., 22 Oct., 11 Nov. en 6 Dec.; vette v. 3 en 17 Jan., 7 Febr., 7 Mrt., 4 Apr., 2 Mei, 6 Juni, 4 Juli, 1 Aug., 5 Sept., 3 en 17 Oct., 7 en 21 Nov., 5 en 19 Dec. **Aan.** j. 11 Apr., 16 Mei, 3 Oct. en 7 Nov. **Aarle-Rixtel.** j. p. en b. 5 Mrt., 28 Mei, 16 Juli en 29 Oct. **Abcoude.** p. 29 Aug. **Adnard.** vo. 2 Mei en 28 Oct.; p. 21 Sept. **Agatha.** j. 19 Febr., 19 Mrt., 22 Apr., 14 Mei, 9 Juli, 13 Aug., 17 Sept., 15 Oct., 5 en 19 Nov. **Alblasserdam.** p. 24 Juli. **Alfen.** (Nid. Brab.) j. 4 Mrt. en 19 Nov. **Alkmaar.** groote magere b. 15 Apr., 4 en 20 Nov.; p. en veulenn. 17 Apr., 2 Sept. en 13 Nov. **Almeloo.** (Ambt.) vo. 10 Jan., 12 Febr., 14 Mrt., 4 en 18 Apr., 1 en 21 Mei, 13 Juni, 1 en 27 Aug., 3 en 26 Sept., 29 Oct., 12 Nov. en 6 Dec. **Bissing.** 12 Juli. **Almeloo.** (Stad.) p. ve. s. en v. 17 Jan., 27 Febr., 28 Mrt., 17 Apr., 9 en 21 Mei, 11 Juli, 8 Aug., 5 en 17 Sept., 3 Oct., 7 en 26 Nov. en 10 Dec. **Ameide.** p. 10 Oct.; b. 15 Oct. **Amersfoort.** p. 25 Mrt., 18 Apr., 20 Aug. en 17 Oct.; b. 4, 11, 18 en 25 Apr., 2, 9, 16 en 24 Mei. **Amstelveen.** p. 30 Aug.; ve. 17 Apr. **Amsterdam.** p. 4 Apr. **Anloo.** vo. 30 Apr. en 27 Sept. **Anna Parochie.** (St.) vo. 21 Mei. **Annen.** v. 13 Mei, 19 Aug. en 1 Nov. **Apeldoorn.** j. 21 en 22 Oct.; p. 10 Apr., 8 Mei, 9 Oct. en 13 Nov.; s. 18 en 25 Mrt., 1, 8, 15, 22 en 29 Apr., 29 Juli, 5, 12, 19 en 26 Aug., 2, 9, 16, 23 en 30 Sept., 7, 14, 21 en 28 Oct., 4, 11, 18 en

25 Nov. **Appelscha.** vo. 18 Juni en 8 Oct. **Appingedam.** p. 27 Mrt., 17 Apr., 5 Juni, 17 Juli, 14 Aug. en 25 Sept.; j. en ve. 24 Apr., 7 en 29 Aug. en 9 Oct.; ve. 1, 8, 15, 22 en 29 Mei, 5, 12, 19 en 26 Juni, 16, 23 en 30 Oct., 20 en 27 Nov. **Arnhem.** p. 10 Apr., 20 Sept., 11 Oct. en 15 Nov.; magere b. 1, 8, 15, 22 en 29 Apr., 6 en 13 Mei; vette b. 7, 14, 21 en 28 Jan., 4, 11, 18 en 25 Febr., 4, 11, 18 en 25 Mrt., 8 en 22 Juli, 12 en 26 Aug., 9 en 23 Sept., 14, 21 en 28 Oct., 4, 11, 18 en 25 Nov., 2, 9, 16, 23 en 30 Dec. **Arum.** vo. 26 Oct. **Asperen.** b. 4 Apr. en 3 Oct.; p. 31 Oct. **Assen.** j. 6 Mrt., 9 Mei, 22 Aug., 2 Oct. en 7 Nov.; wolm. 19 en 26 Juni, 3, 10, 17, 24 en 31 Juli. **Assendelft.** vo. 25 Apr. en 7 Nov.; lamm. 17 Mei; vette v. 8 Nov. **Asten.** b. 7 Mei en 19 Aug. **Avereest-Balkbrug.** j. 18 Mrt., 24 Apr., 20 Mei, 29 Juli, 26 Aug., 18 Sept., 14 Oct. en 16 Dec. **Axel.** p. en ve. 29 Oct. **Bakhuizen.** j. 23 Mei. **Bakkareen.** j. 27 Apr. en 15 Oct. **Balk.** j. 19 Aug.; ve. 23 en 30 Oct., 6 en 13 Nov. **Balkbrug.** Zie Avereest. **Ballum.** (Ameland.) s. en lamm. 24 Juni. **Barchem.** j. 7 Oct. **Barendrecht.** p. 30 Mei. **Bareveld.** Om de 14 dagen, des Zaterdag. **Barneveld.** p. 4 Mrt.; b. 3, 10, 17, 24 en 31 Jan.; 7, 14, 21 en 28 Febr., 7, 14, 21 en 28 Mrt., 4, 11, 18 en 25 Apr., 2, 9, 16, 23 en 30 Mei; s. 7, 14, 21 en 28 Mrt., 4, 11, 18 en 25 Apr., 2, 9 en 16 Mei, 1 Aug. **Bathmen.** j. 1 Apr. en 30 Sept. **Bedum.** vo. 6 Mei en 14 Oct. **Beekbergen.** vo. 3 en 17 Apr., 16 Oct. en 20 Nov. **Beemster.** b. 19 Apr., Stierenn. 17 Apr. en 29 Juli; p. 30 Juli; b. 31 Juli en 28 Oct. **Beerzerveld.** j. en ve. 3 Apr., 2 Mei, 5 Juni, 11 Sept., 2 Oct. en 7 Nov. **Beetsterzwaag.** 2 Mei en 3 Oct. **Beitrum.** 2 Oct. en 7 Nov. **Bemmel.** vo. 27 Mrt., 10 Apr.; ve. en p. 27 Aug. **Benedenknijpe.** j. 29 Apr. en 22 Oct. **Beusichop.** b. 16 Oct. **Berchem.** j. 14 Oct. **Bergambacht.** vo. 4 Oct., 25 Oct. en 15 Nov. **Bergen.** (Limb.) Zie Weil. **Bergh.** j. 1 en 15 Apr., 14 en 28 Oct. en 18 Nov. **Bergum.** p. en ve. 13 Mei en 16 Sept. **Berlikum.** (Fr.) b. 25 Apr. **Best.** j. b. en v. 28 Mrt., 2 Mei, 29 Aug. en 10 Oct. **Beusichem.** Hengstem. 18

en 19 Juni.; p. 20 26 Juni en 24 Sept.; s. en v. 26 Juni; p. b. v. en s. 24 Sept. **Beverwijk.** vo. 2 Nov. **Bladel en Netersel.** j. 25 Mrt., 10 Juni, 19 Aug., 28 Oct. en 25 Nov. **Blesse.** vo. en j. 7 Mei en 15 Oct. **Boдеgraven.** vrije p. 28 Mei en 8 Oct. **Bolsward.** p. 26 Aug.; kalverm. 23 Oct. **Borculo.** b. 9 en 23 Jan., 13 en 27 Febr., 20 Mrt., 3 en 17 Apr., 15 en 31 Mei, 10 en 24 Juli, 14 en 28 Aug., 11 en 25 Sept., 9 en 23 Oct., 13 en 27 Nov., 11 en 25 Dec.; b. en wolm. 12 en 26 Juni. **Borger.** vo. 11 Mrt., 12 Apr., 10 Mei, 14 Juni, 9 Juli, 27 Aug., 18 Sept., 11 Oct. en 11 Nov. **Borne.** vo. 2 Jan., 6 Febr., 6 Mrt., 3 Apr., 1 Mei, 5 Juni, 3 Juli, 7 Aug., 4 Sept., 2 Oct., 6 Nov., en 4 Dec. **Boxmeer.** vo. vlas en linn. 22 Jan., 13 Mrt., 8 Apr., 1 en 8 Mei, 18 en 21 Juni, 8 Juli, 14 Aug., 16 Sept., 30 Oct. en 11 Nov. **Boxtel.** p. en b. 29 Apr. en 21 Oct. **Brakel.** p. 25 Sept. **Breda.** j. 4 Nov. **Brielle.** b. en v. 11 Nov. **Brummen.** j. 9 Apr., 26 Aug. en 24 Sept. **Budel.** j. 4 Mrt., 20 Mei, 7 Oct., 25 Nov. en 2 Dec. **Buitenpost.** p. 7 Aug. **Buren.** (Geld.) p. 1 Mrt., 5 en 22 Apr., 17 Mei, 26 en 27 Sept. **Buren.** (Amel.) vo. 8 Oct. **Dalen.** j. 16 Jan., 20 Febr., 20 Mrt., 17 Apr., 15 Mei, 12 Juni, 8 Juli, 28 Aug., 25 Sept., 8 Oct., 20 Nov. en 18 Dec. **Dalfsen.** j. 6 en 20 Mrt., 3 en 17 Apr., 1, 15 en 29 Mei, 13 en 27 Juni, 1, 15 en 29 Aug., 12 en 26 Sept., 10 en 24 Oct., 7 en 21 Nov. **Delden.** (Stad.) vo. 15 Jan., 25 Febr., 8 en 29 Mrt., 9 en 23 Apr., 10 Mei, 14 Juni, 12 Juli, 2 en 23 Aug., 13 en 24 Sept., 10 en 25 Oct., 27 Nov. en 20 Dec. **Delft.** p. 5 Juni en 16 Oct. **Delfzijl.** vo. en p. 17 Oct. **Denekamp.** j. 13 Febr., 13 Mrt., 3 Apr., 8 Mei, 12 Juni, 17 Juli, 28 Aug., 25 Sept., 16 Oct. en 13 Nov. **Deurne.** p. b. en ve. 25 Mrt. en 23 Oct. **Deutichem.** j. 8 Jan., 12 Febr., 19 Mrt., 2 en 16 Apr., 7 Mei, 4 Juni, 9 Juli, 6 Aug., 24 Sept., 8 Oct., 5 en 19 Nov. en 10 Dec., p. en veulenn. 6 Aug. **Deutichem.** (Ambt.) Zie Gaanderen. **Deventer.** groote p. 25 Febr., en 1 Apr.; gewone p. 7 Jan., 4 Febr., 4 Mrt., 1 Apr., 6 Mei, 10 Juni, 1 Juli, 5 Aug., 2 Sept., 7 Oct., 4 Nov. en 2 Dec.; groote b. 28

Oct.; linn. 23 Apr. en 7 Mei; gauzenm. 12 Nov. **Didam.** v. 7 Jan., 4 Febr., 1 Juli en 5 Dec.; p. b. s. en v. 21 Mrt., 13 Aug., 17 Sept. en 12 Nov.; b. s. en v. 12 Apr., 2 Mei, 4 Juni en 15 Oct. **Diemen.** voorjaarsm. 24 Apr.; vo. en pluinped. 16 Oct. **Diever.** j. 3 Mei, 3 Juli, 10 Aug. en 22 Oct. **Dinkelperloo.** b. 29 Apr.; p. b. s. en v. 20 Sept. **Dinteloord.** b. 9 Apr. en 13 Nov.; p. 10 Juni. **Dirksland.** p. 6 Juni. **Doesburg.** p. b. en j. 24 Apr., 7 Aug. en 6 Nov.; b. en v. 6 en 27 Mrt., 10 en 17 Apr., 1 Mei, 17 Juli, 21 Aug., 11 en 25 Sept., 2, 9, 16 en 23 Oct., 13, 20 en 27 Nov., 4 en 11 Dec. **Dokkum.** vo. 1, 8, 15, 22 en 29 Mei, 6, 13, 20 en 27 Nov.; kalverm. 26 Oct. **Dongen.** j. 3 Apr.; lak, linn. en ve. 10 Aug. en 26 Nov. **Doodewaard.** j. en b. 18 Apr. en 3 Sept. **Donkerbroek.** vo. 10 Apr., 2 Juli en 25 Sept. **Doornspijk.** j. 20 en 27 Aug. **Dordrecht.** v. 1, 8, 15, 22 en 29 Nov. **Drachten.** vo. 18 Apr.; p. b. v. s. enz. 28-30 Mei, 29-31 Oct.; wolm. 27 Juni. **Dreumel.** j. 9 Apr. en 2 Oct. **Droegham.** j. 7 Mei. **Drunen.** vo. en p. 5 Mrt. en 3 Sept. **Drunten.** j. 12 Mrt., 3 en 23 Apr., 14 Mei, 9 Juli, 6 Aug., 5 en 17 Sept., 9 en 15 Oct.; 7 en 25 Nov.; p. 22 Oct. **Duurswoude.** j. 25 Apr. en 10 Sept. **Dwingeloo.** j. 16 Mei, 24 Juni en 16 Oct. **Edam.** vo. 29 Apr. en 7 Nov.; jonge lamm. 21 Mrt., 6, 13, 20 en 27 Mei, 4 en 10 Juni en 28 Nov. **Ede.** vo. 7, 14, 21 en 28 Jan., 4, 11, 18 en 25 Febr., 4, 11, 18 en 25 Mrt., 1, 8, 15, 22 en 29 Apr., 6, 13, 20 en 27 Mei; s. 5, 12, 19 en 26 Aug., 2, 9, 16, 23 en 30 Sept.; p. 5 en 12 Mrt. Zie verder Geldersch Veendaal. **Eelde.** vo. 25 Apr. en 3 Oct. **Eersel.** j. 9 Jan., 6 en 27 Febr., 20 Mrt., 24 Apr., 29 Mei, 19 Juni, 3 Juli, 13 Aug., 4 Sept., 2 Oct. en 19 Nov. **Eesterga.** vo. 2 Mei, 24 en 31 Oct. **Eibergen.** vo. en v. 28 Jan., 25 Febr., 18 Nov., 2 en 23 Dec.; v. 18 Mrt., 8 en 29 Apr., 27 Mei, 24 Juni, 22 Juli, 12 Aug., 7 Oct., 4 en 18 Nov., 2 en 23 Dec.; vette v., en veulenn. 16 Sept. **Eindhoven.** b. 8 Jan., 26 Febr., 2 April en 9 Juli; p. en b. 26 Nov. **Elburg.** j. 8, 15 en 22 Oct. **Elsloo.** vo. 17 Mei en 15 Oct. **Elst.** p. 4 Apr., 2 Sept., 14 Oct. en 18 Nov.;

b. en s. 3, 10, 17 en 24 Apr., 1 en 30 Mei, 27 Juni, 25 Juli, 29 Aug., 12 en 26 Sept., 10 en 31 Oct. en 7 Nov. **Emmen**.
 b. s. en v. 8 Febr., 8 en 29 Mrt., 19 Apr., 17 Mei, 21 Juni, 19 Juli, 9 en 30 Aug., 4, 18 en 25 Oct., 4 Nov. en 6 Dec.: p. 19 Apr. **Eekhuizen** ve. 18 Apr. en 11 Nov. **Enschede**. j. 3 Jan., 7 Febr., 7 Mrt., 18 Apr., 6 en 27 Juni, 1 en 8 Aug., 5 Sept., 3 Oct., 21 Nov. en 12 Dec. **Enter**. j. 11 Apr., 2 Juli, 19 Sept. en 6 Dec. **Epe**. j. 14 Mrt., 4 Apr. en 24 Oct. **Epen**. (gem. Wittem) ve. 27 Aug. **Etten**. p. en b. 1 en 15 Mei, 9 en 23 Oct.: ve. 2 Jan., 6 Febr., 6 Mrt., 3 Apr., 1 Mei, 5 Juni, 3 Juli, 7 Aug., 4 Sept., 2 Oct., 6 Nov. en 4 Dec. **Fochtelo**. j. 29 Apr. en 27 Aug. **Franeker**. groote ve. 11 Mei; p. 17 Oct. **Fijnaart**. p. en b. 19 Apr.: ve. 6, 13, 20 en 27 Sept., 4, 11, 18 en 25 Oct., 1, 8, 15, 22 en 29 Nov. **Gaanderen**. j. 9 Sept. **Gasselter-Nijveen**. j. 19 Juni en 20 Sept. **Geertruidenberg**. p. en b. 10 Apr. en 30 Oct. **Geesteren**. b. 14 Jan., 13 Mei, 10 Juni en 18 Sept. **Geldermalsen**. j. 29 Apr.: p. 23 Aug. **Geldrop**. b. lak. wol. en linn. 7 Mrt., 25 Apr., 19 Juni en 25 Oct. **Gemert**. j. 22 Apr. en 16 Sept. **Gendingen**. j. 12 Mrt., 1 Mei, 28 Aug., 24 Sept. en 29 Oct. **Genemuiden**. ve. 15 Oct. **Gennep**. p. en ve. 29 Apr. en 4 Nov. **Gent**. p. 3 Sept. **Gerstloot**. j. 8 Juli. **Giessen**. p. 3 Juli. **Gieten**. j. 20 Mei, 15 Juli en 1 Oct. **Gielhoorn**. j. 1 Mei en 16 Oct. **Gilze-Rijen**. b. 10 en 22 Jan., 7 en 19 Febr., 7 en 19 Mrt., 23 Apr., 21 Mei, 7 en 19 Nov., 5 en 17 Dec. **Glanerbrugge**. ve. 1 Mei, 16 Juli en 14 Oct. **Goes**. ve. 9 en 23 Apr., 10 en 24 Sept., 12 en 19 Nov., walm. 4, 11, 18 en 25 Juni; p. 30 Juli; j. 7 Mei en 12 Nov. **Goor**. p. b. en v. 1 Febr., 15 Mrt., 3 Mei en 16 Dec.; ve. 4 Apr., 13 Juni, 11 Juli, 28 Aug., 12 Sept., 9 Oct. en 7 Nov. **Gorinchem**. p. 2 Mrt., 6 Apr., 18 Juni, 24 Aug. en 24 Sept.; b. 2 Oct., St. Hubertsb. 1 Nov., St. Maartensp. 18 Nov.; St. Maartensb. 19 Nov. **Gorredijk**. ve. 6 Mei en 28 Oct. **Gonda**. kaasm. 13 Mrt., 21 Aug., 25 Sept. en 6 Nov.; p. 18 Oct. **Grafhorst** ve. 9 Apr. **Gramsbergen**. j. 19 Mrt., 26 Apr., 7 Juni, 13 Aug., 20 Sept., 25 Oct. en 3 Nov.

Grave. j. p. b. en v. 12 Mrt., 9 Apr. en 8 Oct.; snijm. 1 Apr.; vrijm. 25 Oct. **'s Graveland**. p. 20 Juni. **Groenlo**. ve. 14 Jan., 11 Febr., 4 Mrt., 1 Apr., 1 Mei, 17 Juni, 26 Aug., 25 Sept., 20 Nov. en 11 Dec.; vette b. 23 Oct. **Groesbeek**. ve. 3 en 17 Apr., 1 Mei en 6 Nov. **Groningen**. p. 25 Mrt., 29 Apr., 4 Juni, 22 Juli, 12 Aug. en 7 Oct.: b. 3, 7, 10, 14, 17, 21, 24, 28 en 31 Mei, 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 26 en 29 Nov. **Groote gast**. ve. 18 Sept. **Grijskerk**. (Gron.) ve. 11 Mei, 7 en 14 Nov. **Gulpen**. ve. 9 Juli en 4 Nov. **Haaksbergen**. j. en ve. 26 Febr., 26 Mrt., 1 Mei, 19 Juni, 17 Juli, 23 Aug., 2 Oct., 13 Nov. en 18 Dec. **Haamstede**. ve. 29 Oct. **Haarlem**. p. 6 Mrt., 5 Apr., 6 en 7 Mei, 27 Juli; v. 14, 21 en 28 Oct. en 4 Nov.; ve. 30 Oct. **Haarlemmermeer**. ve. 25 Apr., 2 Mei en 26 Juli; lamm. 16 Mei; walm. 27 Juni; ve. en p. 17 Oct., 7, 14 en 21 Nov. **Hallum**. j. 7 Nov. **Den Ham**. (Overijssel) j. 10 Jan., 14 en 28 Febr., 14 en 28 Mrt., 11 en 25 Apr., 16 Mei, 10 en 24 Juni, 28 Aug., 12 en 26 Sept., 10 en 24 Oct., 18 Nov. en 9 Dec. **Bissing** 8 Juli. **Hardenberg**. (Stad) ve. 18 Febr., 4 en 18 Mrt., 1 en 15 Apr., 6 en 20 Mei, 4 en 17 Juni, 1, 8 en 29 Juli, 13 en 29 Aug., 16 Sept., 14 en 30 Oct. 18 Nov. en 4 Dec. **Haren**. j. 6 Mei en 30 Aug. **Harderwijk**. ve. 10 Apr. en 30 Oct. **Harkstede**. p. en b. 29 Apr. en 30 Sept. **Hatterm**. p. 2 Apr.; magare b. 9 en 16 Apr.; s. en houtm. 9 Aug.; s. 15 Aug.; vette b. 31 Oct. en 7 Nov. **Hauterwijk**. ve. 11 Mei en 14 Sept. **Hedel**. p. 4 Nov. **Heenvliet**. ve. 1, 14 en 21 Nov. **Hallum** j. 7 Nov. **Heenveer**. 3, 10, 17, 24 en 31 Mei, 7, 14, 21 en 28 Juni; p. 26 Mei en 13 Nov. **Heerde**. b. 1 Mei, 29 Juli, 7 Oct. en 4 Nov. **'s Heerenberg**. j. 1 en 15 Apr., 14 en 28 Oct. **Heerenveen**. j. 14 en 28 Mrt., 27 Juni, 18 Juli, 15 Aug. en 19 Sept. **Heerlen**. j. 21 Jan., 18 Febr., 18 Mrt., 15 Apr., 20 Mei, 17 Juni, 15 Juli, 19 Aug., 16 Sept., 21 Oct., 18 Nov. en 16 Dec. **Heeze**. j. 22 Apr., 20 Juni en 3 Oct. **Heiningen**. Zie **Fijnaart**. **Heino**. ve. 18 Apr. en 17 Oct. **Helden**. ve. 26 Mrt. en 10 Dec. a/d kapel 15 Apr., 3 Juni; b. 13 Mei. **Heilendoorn**. ve. 21 Febr.,

7 en 22 Mrt., 4 en 29 Apr., 30 Mei, 4 Sept., 3 Oct., 5 en 28 Nov. **Heugelo**. (O.) p. b. en v. 4 en 18 Jan., 1 en 15 Febr., 1 en 15 Mrt., 5 en 19 Apr., 3 en 17 Mei, 7 en 21 Juni, 5 en 19 Juli, 9 en 16 Aug., 6 en 19 Sept., 4 en 18 Oct., 8 en 22 Nov., 6 en 20 Dec. **Heugelo**. (G.) j. 16 Jan., 20 Febr., 20 Mrt., 3 en 24 Apr., 29 Mei, 10 Juli, 14 Aug., 25 Sept., 9 Oct., 13 Nov. en 4 Dec. **Herpen**. j. 8 Apr., 27 Mei, 8 Juli, 26 Aug., 21 en 28 Oct. **'s Hertogenbosch**. ve. 2, 16 en 30 Jan., 6 en 20 Febr., 6 en 20 Mrt., 3 en 17 Apr., 1, 15 en 29 Mei, 5 en 19 Juni, 3, 17 en 31 Juli, 7 en 21 Aug., 4 en 18 Sept., 2, 16 en 30 Oct., 6 en 20 Nov., 4 en 18 Dec. **Herwen en Aerdt**. p. b. en v. 10 Apr. en 16 Oct. **Heusden**. j. 19 Sept., 17 Oct. en 14 Nov. **Heijen**. b. en ve. 16 April, 22 Juli, 21 Oct. en 18 Nov. **Hilvarenbeek**. j. p. en b. 26 Febr., 15 Mei en 25 Nov. **Hilversum**. b. 30 Jan., 27 Febr., 27 Mrt., 24 Apr., 29 Mei, 25 Sept., 30 Oct., 27 Nov. en 23 Dec.; p. 12 Mrt. en 8 Oct. **Hoeven**. p. b. en v. 30 Apr. en 24 Sept. **Hollum**. (Amel.) veulen en p. 10 Sept.; ve. 17 Sept. **Holten**. b. v. en s. 15 Apr., 6 Mei, 21 Aug. en 16 Sept. **Hoofdorp**. Zie Haarlemmermeer. **Hoogeveen**. ve. 10 en 24 Jan., 7 en 21 Febr., 7 en 21 Mrt., 5 en 19 Dec.; j. 30 en 31 Mei, 25 en 26 Juli, 24 en 25 Oct. **Hoogwoud**. p. 1 Juli en 16 Sept. **Hoorn**. p. 14 Aug.; groote b. 30 Apr. en 11 Nov.; kleine b. 25 Nov. **Herst**. p. b. en v. 1 Apr., 17 Sept. en 9 Dec. **Huisen**. ve. 2, 9 en 16 Apr. **Hulst**. j. b. en ve. 7 Oct. **Hulst**. (doe) j. 25 Mrt., 29 Apr., 7 en 28 Oct. **Hummelo**. j. 1, 16 en 29 Apr. **Ingen**. j. 31 Juli, 14 en 28 Aug. **St. Jan Steen**. p. en ve. 5 Mrt. **Joure**. j. p. en ve. 26 Sept.; ve. 9 Mei. **Katwijk a/d Rijn**. p. en ve. 11 Sept. en 29 Oct. **Kesteren**. j. en ve. 16 Apr. en 1 Aug. **Klundert**. p. 8 Juli. **Koerorden**. p. b. s. en v. 14 Jan., 28 Oct., 4 en 11 Nov. en 2 Dec.; p. b. en v. 11 en 25 Febr., 11 en 25 Mrt., 8 en 22 Apr., 13 en 27 Mei, 10 en 24 Juni, 1 en 22 Juli, 12, 19 en 26 Aug., 9 en 23 Sept., 7 en 21 Oct. **Kockange**. j. 7 Mei en 22 Oct. **Kollum**. ve. 29 Apr., 28 Oct., 4, 11 en 18 Nov. **Koudam**. ve. 19 Sept.

Be Krim. j. 21 Mei en 20 Aug. **Kropswolde**. ve. 30 Apr. en 30 Sept. **Kruiningen**. ve. 10 Apr., 26 Juni en 13 Nov.; **Kuik**. zie **St. Agatha**. **Kullenburg**. p. 18 Mrt., 8 en 14 Oct.; b. 22 en 29 Oct., 5, 12, 19 en 26 Nov., 3, 10, 17, 24 en 31 Dec. **Laren**. (G.) ve. s. en v. 18 Febr. en 2 Sept. **Leek**. s. en v. 3 Juni. **Leende**. j. 4 Mrt. **Leens**. j. 23 Mei. **Leerdam**. p. 21 en 28 Sept.; b. 14 Nov. **Leeuwarden**. p. 26 Mrt., 7 Mei en 8 Aug.; kalverm. 17 Oct. **Leiden**. lamm. 24 en 31 Mei, 7, 14 en 21 Juni; p. 13 Sept. **Leksmond**. p. 26 Aug.; ve. 31 Oct. **Lenmar**. ve. en p. 4, 11, 18 en 25 Apr., 2, 9, 16, 23 en 30 Mei, 6 Juni, 4 Juli, 1 Aug., 5 Sept., 3, 10, 17, 24 en 31 Oct., 7, 14, 21 en 28 Nov.; p. 30 Mei en 19 Sept. **Leur**. j. 24 Apr., 8 Mei, 16 en 30 Oct. **Lichtenvoorde**. ve. Om de 14 dagen des Dinsdags. **Lienden**. p. b. s. en v. 18 en 25 Apr., 2, 9 en 24 Mei, 6 en 20 Juni, 18 en 25 Sept. en 2 Oct. **Lierop**. j. 8 Apr. **Lippenhuizen**. j. en ve. 27 Mei en 1 Oct. **LH'**. j. 4 Apr., 14 Aug. en 15 Oct. **Lobith**. p. b. en v. 29 Apr. 6 Mei, 21 Oct. en 4 Nov. **Lochem**. p. b. en v. 2 en 16 Jan., 6 en 20 Febr., 13 en 27 Mrt., 10 en 24 Apr., 8 en 22 Mei, 5 en 19 Juni, 3 en 17 Juli, 7 Aug., 4 en 18 Sept., 2 en 23 Oct., 6 en 20 Nov., 4 en 18 Dec. **Loenen a/d Vecht**. ve. 26 Apr. en 25 Oct. **Loppersum**. j. 20 Nov. **Lossen**. ve. 18 Jan., 21 Febr., 21 Mrt., 24 Apr., 15 Mei, 17 Juni, 10 Juli, 2 Aug., 6 Sept., 9 Oct., 11 Nov. en 6 Dec. **Luinjebeert**. j. 9 Sept. **St. Maartensdijk**. ve. 12 Apr., 9 Mei, 18 Juli, 10 Oct. en 13 Nov. **Maasbree**. p. en ve. 4 Juni. **Maastricht**. p. b. en ve. 8 Jan. 12 Mrt., 13 Mei, 9 Juli, 10 Sept. en 12 Nov. **Made** en **Brimmel**. p. b. en v. 6 Mrt., 3 Apr., 26 Juni, 18 Sept., 16 Oct. en 6 Nov. **Makkinga**. ve. 7 Mei en 19 Sept. **Markelo**. p. b. v. en s. 30 Jan., 10 Juni, 20 Aug., 26 Sept. en 6 Nov.; p. en b. 26 Apr.; p. b. en v. 1 Mrt.; b. en v. 6 Dec. **Martenshoek**. ve. 16 Mei, 24 Juli en 16 Oct. **Marum**. j. 4 Mei en 25 Oct. **Manrik**. p. b. s. en v. 19 Apr. en 26 Juli. **Mecheleu**. (Wittem.) ve. 20 Febr. en 17 Apr. **Medemblik**. v. 7, 14, 21 en 28 Nov. **Meerkerk**. p. 15 Juni, b. 15 Nov. **Megen**. j.

25 Oct. **Mensingeweer** ve. 3 Mei en 30 Oct. **Meppel**. v. 3, 10, 17, 24 en 31 Jan., 7, 14, 21 en 28 Febr.; ve. 3 Jan., 14 Febr., 7, 14, 21 en 28 Mrt., 4, 11, 18 en 25 Apr., 2, 9, 16 en 30 Mei, 13 Juni, 18 Juli, 1 en 8 Aug. en 10 Oct.; p. 28 Mrt. en 2 Mei; j. p. en ve. 23 Apr. en 17 Sept.; ve. s. en v. 7, 14, 21 en 28 Nov., 5, 12, en 19 Dec.; boterm. 19 Sept. en 3 Oct.; s. 5, 12, 19 en 26 Sept. **Middelburg**. ve. 3 Jan., 7 Febr., 7 Mrt., 4 en 18 Apr., 2 Mei, 6 Juni, 4 Juli, 1 Aug., 5 Sept., 3 Oct., 7 en 21 Nov. en 5 Dec. **Middelstum**. ve. 2 Mei en 3 Oct. **Mierloo**. b. 12 Mrt. en 19 Nov., M.H. j. 28 Jan., 4 Mrt., 4 Apr., 2 Mei, 11 Juni, 29 Juli, 19 Sept., 29 Oct. en 2 Dec. **Mildam**. j. 30 Apr. en 7 Nov. **Monnikendam**. lamm. 3 Apr., 8 Mei en 20 Nov.; ve. 24 Apr., 31 Juli en 30 Oct.; v. 6 Nov.; j. 17 Aug. **Monfoort**. p. 19 Oct.; b. 22 Oct. **Marmerwoude**. ve. 29 Apr. en 14 Nov. **Mussekanaal**. Voorjaarsm. 29 Mei; ve. 24 Apr., 12 Juli, 9 Aug. en 14 Nov.; najaarsm. 17 Oct. **Naarden**. ve. 25 Apr. en 24 Oct. **Nederweert**. p. 12 Mrt.; ve. 1 Apr. en 11 Dec. **Neede**. p. b. en v. 2 Jan., 5 Febr., 5 Mrt., 16 Apr., 8 Mei, 4 Juni, 2 Juli, 6 Aug., 3 Sept., 3 Oct., 5 Nov. en 4 Dec. **Neer**. j. p. ve. en s. 18 Mrt. en 2 Dec. **Neeritter**. (Limb.) 1 Oct. en 13 Dec. **Nes**. (Amel.) ve. 24 Sept. **Nietap**. ve. 3 Juni en 15 Aug. **Nieuw-Buinen**. ve. 28 Mei en 15 Aug. **Nieuw-en-St.-Joostland**. ve. 17 Apr. en 6 Nov. **Nieuwehorne**. j. 2 Apr. en 12 Nov. **Nieuweschans**. j. p. en ve. 29 Apr.; p. 17 en 18 Sept. **Nieuwolda**. j. 1 Aug. **Nieuwveen**. j. 5 en 13 Nov. **Noordbroek**. j. 19 Sept. **Noordhorn**. ve. 4 Nov. **Noordwolde**. j. en ve. 1 Mei en 28 Aug. **Noordwijk**. j. 9 Apr. en 15 Oct. **Norg**. (bij Assen) p. en b. 17 Apr., 24 Mei, 30 Juli en 3 Sept. **Nuland**. j. 1 Mei. **Nunaudorp**. p. 12 Juni. **Nunspeet**. p. b. en s. 25 Apr. en 3 Oct. **Nutert**. p. 13 Mrt., 1 Juni en 2 Oct.; b. 6, 13 en 20 Mei, 21 en 28 Oct. en 4 Nov. **Nijbroek**. ve. 25 Sept. en 10 Oct. **Nijkerk** (Vel.) p. 13 Mrt., 1 Juni en 1 Oct.; ve. 6, 13 en 20 Mei, 14, 21 en 28 Oct. **Nijmegen**. p. 2 Apr., 17 Sept., 14 Oct., 6 en 20 Nov.; ve. 2, 9, 16, 23 en 30 Apr., 7, 14,

21 en 28 Mei, 4 Juni, 2 Juli, 6 Aug., 3 en 17 Sept., 1 en 15 Oct., 5, 12, 19 en 26 Nov., 3, 10, 17 en 24 Dec. **Nijssiller** ve. 9 Oct. **Nijverdal**. ve. 9 Mei, 25 Juli en 5 Sept. **Odoorn**. j. 25 Mrt., 9 Mei, 6 Aug., 26 Sept. en 17 Oct. **St. Oedenrode**. j. 21 Jan., 19 Mrt., 7 Mei, 25 Juni, 6 Aug., 18 Sept., 8 Oct. en 19 Nov. **Oene**. gom. Epe j. 2 Mei en 17 Oct. **Girschot**. j. 22 Jan., 20 Mrt., 23 Apr., 14 Mei, 18 Juni, 8 Aug., 20 Sept. en 5 Nov. **Oisterwijk**. j. 28 Jan., 13 Mei, 1 Juni, 28 Aug., 25 Sept. en 28 Oct. **Oldeberkoop**. p. en ve. 24 Mei en 3 Sept.; ve. 3 Sept. en 25 Oct. **Oldebroek**. ve. 3, 10, 17 en 24 Apr., 1, 8, 15, 22 en 29 Mei, 31 Oct. en 7 Nov.; s. 11 Sept. **Oldemarkt**. v. 13 Apr.; b. en v. 11 Mei, 28 Sept. en 2 Nov. **Oldenzaal**. p. b. en vette v. 14 Jan., 4 en 18 Febr., 4 en 18 Mrt., 1 en 15 Apr., 6 en 20 Mei, 4 en 17 Juni, 1 en 16 Juli, 5 en 19 Aug., 2 Sept. en 1 Oct.; p. b. en v. 21 Oct., 11 en 25 Nov. **Ommen**. (Stad) j. 9 en 22 Apr., 6 Mei, 4 Juni, 1 Oct.; Zuidlaardermarkt 17 Oct., 12 Nov. en 5 Dec.; Bissing S. 9 en 10 Juli. **Ostwedde**. j. 30 Apr. en 9 Oct. **Oosterhesselen**. j. 1 Mei en 4 Sept. **Oosterhout**. b. 5 Febr., 5 Mrt., 2 Apr., 7 Mei, 4 Juni, 2 Juli, 6 Aug., 3 Sept., 1 Oct., 5 Nov. en 3 Dec.; ve. 4 Apr. **Oostermeer**. ve. s. en kalv. 17 Juni; p. en v. 23 Sept. **Oosterwierum**. p. 6 Juni. **Oosterwolde**. j. 14 Mei, 2 Sept.; maandm. 1 Apr., 1 Juli, 5 Aug. en 7 Oct. **Oosterzee**. p. 5 Juni. **Ootmarsum**. p. en b. 7 Febr., 19 Mrt. en 9 Dec.; b. 5 Mrt., 12 en 25 Apr., 15 Mei, 24 Juni, 26 Juli, 13 Aug., 5 Sept., 1 en 17 Oct. en 8 Nov. **Opheusden**. j. 11 Apr., 4 en 27 Sept. en 18 Oct. **Opmeer**. p. 10 Juni. **Oss**. p. 24 Oct. en 14 Nov.; p. lak. linn. v. ve. en volm. 2, 9, 16, 23, en 30 Jan., 6, 13, 20 en 27 Febr., 6, 13, 20 en 27 Mrt., 3, 10, 17 en 24 Apr., 8 en 22 Mei, 12 en 26 Juni, 10 en 24 Juli, 14 en 28 Aug., 4, 11, 18 en 25 Sept., 2, 9, 16, 23 en 30 Oct., 6, 13, 20 en 27 Nov., 4, 11, 18 en 25 Dec. **Ossendrecht**. p. en ve. 21 Mrt., 18 Apr., 19 Sept. en 17 Oct. **Oud-Alblas**. ve. 19 en 26 Oct. 2 en 9 Nov. **Oud-Beijerland**. ve. 7, 14 en 21 Nov. **Ouddorp**. p. en b. 2 Apr. en 5 Nov. **Oudenbosch**. p. 15

Mrt. **Oude Pekela**. j. 2 Mei, 25 Juli en 31 Oct. **Oude Schans**. p. en b. 9 Oct. **Oude Schoot**. j. 11 Apr. en 18 Sept.; p. 3 Juni. **Oude Tonge**. ve. 19 Apr. en 22 Nov. **Oude-water**. j. 8 Apr.; b. 26 Apr. en 8 Oct. **Oud- en Nieuw Gastel**. b. 16 Apr. en 12 Nov. **Peize**. j. 3 Mei en 28 Aug. **Poortvliet**. j. 19 Sept. **Prinzenhage**. p. en b. 4 Apr. en 7 Nov. **Purmerend**. b. 6 Mei, 14 Oct. en 18 Nov.; p. 1 Mei, 2 Juli, 16 Oct. en 20 Nov. **Puttershoek**. ve. en v. 4, 11, 18 en 25 Apr., 2, 9, 16 en 23 Mei; p. 31 Mei en 9 Nov. **Raalte**. Meim. 1 Mei; p. 30 Jan., 27 Febr., 27 Mrt., 24 Apr., 29 Mei, 26 Juni, 24 Juli, 28 Aug., 25 Sept., 30 Oct., 27 Nov. en 27 Dec. **Raamsdonk**. p. en b. 2 Mrt. en 16 Nov.; b. 20 Mrt. en 9 Oct. **Ravestein**. va. 1 Mei; koolm. 28 Oct. **Rhenen**. b. s. en v. 29 Mrt., 5, 12, 19 en 26 Apr., 20 en 27 Sept.; p. 10 Juni. **Rien**. p. 28 Aug. **Rinsumageest**. j. 4 Mei en 29 Aug. **Roden**. ve. 8 Mei, 29 Juli en 24 Sept. **Roermond**. b. v. en s. 21 Jan., 18 Febr., 18 Mrt., 15 Apr., 20 Mei, 17 Juni, 15 Juli, 19 Aug., 16 Sept., 21 Oct., 18 Nov. en 16 Dec.; p. 14 Mrt. **Roggel**. jonge v. 30 Juni. **Rolde**. j. 1 Mei, 24 Juli, 10 Sept. en 4 Nov. **Rosmalen**. j. 17 Apr., 30 Juli en 26 Nov. **Roswinkel**. b. s. en v. 7 Mei, 20 Aug. en 1 Oct. **Rotterdam**. p. 24 Mei en 8 Nov. **Rozenaal**. ve. 4 Jan., 1 Febr., 1 Mrt., 3, 5, 10, en 17 Apr., 3 Mei, 7 Juni, 5 Juli, 2 Aug., 6 Sept., 4 Oct., 1, 8 en 15 Nov. en 6 Dec. **Ruine**. j. 10 Apr., 8 Mei, 7 Aug., 11 Oct. en 13 Nov. **Ruinerwold**. j. 1 Mei en 16 Oct. **Rumpt**. (gem. Deil) b. s. en v. 3 en 25 Apr. en 31 Oct. **Rijen**. Zie Gilse-Rijen. **Rijnsburg**. p. 18 Juni. **Rijssen**. p. b. v. en s. 14 en 28 Jan., 11 en 25 Febr., 11 en 25 Mrt., 8 en 22 Apr., 13 en 27 Mei, 10 en 24 Juni 8 en 22 Juli, 12 en 26 Aug., 9 en 23 Sept., 14 en 28 Oct., 12 en 25 Nov., 9 en 23 Dec. **Sas van Gent**. j. p. en ve. 14 Mrt. en 31 Oct. **Scharmer**. j. 29 Apr. en 30 Sept. **Schagen**. b. 4, 11, 18 en 25 Apr., 2, 9, en 16 Mei, 25 Juli, 3, 10, 17, 24 en 31 Oct., 7, 14, 21 en 28 Nov.; lamm. 16, 22 en 30 Mei, 6, 13 en 20 Juni; p. 24 Juni; voolomm. 28 Nov. **Schagerbrug**. p. 16 Sept.

Scheemda. ve. 6 Mei, 13 Juni, 11 Juli, 7 Aug., 4 Sept. en 25 Oct. **Scherpenzeel** (Gelder.) s. 24 Apr., 1 Mei, 31 Juli, 7, 14, 21 en 28 Aug., 4, 11 en 18 Sept. **Schiedam**. p. 8 Mrt. **Schoonhoven**. j. 12 Aug.; p. 9 Oct. en 8 Nov. **Schoonoord**. j. 24 Apr. en 9 Sept. **Schoonrewoerd**. b. s. en v. 17 Mei en 6 Sept. **Schoorl**. p. 25 Mrt., 10 Juni en 28 Oct.; b. 10 Apr. en 30 Oct. **Schijndel**. j. 27 Febr., 24 Apr., 29 Mei, 11 Sept. en 13 Nov. **Sevenum**. j. en b. 26 Mrt. en 2 Sept. **Siddeburen**. j. 26 Apr. en 7 Oct. **Sliyvolden**. ve. 25 Jan., 25 Febr., 26 Mrt., 30 Apr., 10 Juni, 8 Juli, 6 Aug., 16 Sept., 25 Oct. en 28 Nov. **Sittard**. v. p. en b. 28 Jan., 25 Febr., 25 Mrt., 29 Apr., 27 Mei, 24 Juni, 29 Juli, 26 Aug., 30 Sept., 28 Oct., 25 Nov. en 30 Dec.; j. 19 Mrt., 17 en 18 Juni en 2 Oct. **Sleen**. j. 28 Mei en 17 Sept. **Siochteren**. p. en b. 1 Mei en 2 Oct. **Sloten**. (Friesl.) j. 10 Sept. **Sloten** (N. H.) p. 5 Mrt., 50 Aug.; ve. 25 Apr., 17 en 31 Oct. **Slijkenburg**. j. en ve. 5 Apr. **Smilde**. j. 8 Jan., 12 Febr., 12 Mrt., 9 en 23 Apr., 14 Mei, 11 Juni, 9 Juli, 13 Aug., 11 Sept., 8 Oct., 12 Nov. en 10 Dec. **Sneek**. p. 20 Mei, 18 Sept., 21 Oct. en 4 Nov. **Sommelsdijk**. ve. 24 Apr., 1 Juli, 26 Aug. en 4 Nov. **Sommelsdijk**. ve. 24 Apr. en 6 Nov. **Son en Breugel**. ve. 28 Mrt., 29 Mei, 21 Aug. en 16 Oct. **Spanbroek**. p. 9 Sept. **Spijkerboor** gem. Anlo. ve. Om de 14 dagen des Vrijdags. **Stadskanaal**. j. 8 Mei, 18 Juli en 3 Oct. **Standaardbuiten**. p. en b. 8 Apr. en 30 Oct. **Staphorst**. j. 16 Apr. **Steenbergen**. p. en b. 11 Apr., 10 Juni en 14 Nov. **Steederen**. ve. 26 Mrt., 30 Apr. en 25 Juni. **Steenwijk**. j. 29 Apr., 3 en 24 Juni, 22 Juli, 19 en 20 Aug., 30 Sept., 28 Oct. en 4 Nov.; p. 3 en 24 Juni, 29 Juli, 20 Aug. en 5 Nov.; b. 7 Jan., 4 Febr., 25 Mrt., 1, 8, 15, 22 en 29 Apr., 6, 13, 20 en 27 Mei, 3 en 24 Juni, 29 Juli, 20 Aug., 9 en 30 Sept., 21 en 28 Oct., 4, 11, 18 en 25 Nov. en 9 Dec.; groote s. 20 Aug., 9 Sept. en 5 Nov.; groote v. 7 Jan., 4, 11, 18 en 25 Febr., 25 Mrt., 1, 8, 15, 22 en 29 Apr., 4 en 18 Nov. en 9 Dec. **Steggerda**. j. en v. 14 Mei en 31 Oct. **Stiens**. j. 1 Mei. **Stolwijk**. j. en ve. 2 en 30 Oct. en

13 Nov. **Suameer**. ve. s. en kalv. 4 Juni en 7 Nov. **Surbuis-terveen**. j. 21 Mei en 16 Oct. **Susteren**. j. 18 Mrt., 1 Oct. en 28 Oct.; p. en ve. 25 Nov. **Ter Apel**. ve. 2 Mei, 6 Juni, 1 Aug. en 3 Oct. **Terborg**. j. 22 Febr., 16 Apr., 14 Mei, 27 Aug., 9 Oct. en 12 Nov. **Terheijden**. vette b. 7, 14, 21 en 28 Nov.; b. 3 Jan., 7 Febr., 7 Mrt., 4 Apr., 5 Sept., 3 Oct. en 5 Dec. **Ternuzen**. p. en ve. 13 Nov. **Terschelling**. veulen. p. en b. 28 Aug. en 24 Sept.; p. en ve. 15 Oct. **Texel**. s. 8 en 15 Mrt., 29 Juli, 5, 12, 19 en 26 Aug., 2, 9, 16, 23 en 30 Sept., 7, 14, 21, en 28 Oct.; vo. 24 Apr. en 12 Nov.; veulenm. 19 Aug.; ve. en lamm. 14, 21 en 28 Mei, 4, 11 en 18 Juni. **Tholen**. ve. 11 Apr. en 14 Nov. **Thorn**. ve. 4 Febr. **Tiel**. p. 28 Febr., 3 Apr., 21 Aug., 23 Sept. en 15 Nov. **Tilburg**. p. b. lak. en linn. 7 Jan., 4 Febr., 4 Mrt., 1 Apr., 6 Mei, 5 Juni, 1 Juli, 5 Aug., 2 Sept., 7 Oct., 4 Nov. en 2 Dec. **Tjalleberd**. j. 19 Aug. **Tolbert**. b. s. en v. 24 Apr., 16 Mei en 17 Oct. **Tongelre**. b. 30 Mei. **Twello**. ve. 15 en 29 Apr., 14 Oct. en 11 Nov. **Uden**. j. 14 Jan., 4 Febr., 4 en 18 Mrt., 1 en 16 Apr., 6 Mei, 4 Juni, 1 Juli, 5 Aug., 2 en 30 Sept., 21 Oct., 4 Nov. en 9 Dec. **Uithoorn**. ve. 10 en 24 Apr., 1 Mei, 16 en 30 Oct. en 13 Nov. **Uithuizen**. j. 25 Apr., 9 Mei en 23 Oct. **Utrecht**. p. 21 Jan., 4 Mrt., 8, 9 en 30 Apr., 27 Mei, 1 Juli, 5 Aug., 23 Sept., 14 Oct. en 9 Dec.; veulenm. 4 Nov.; p. en hongstemm. 17 Juni. **Ureterp**. j. en ve. 1 Mei. **Vaassen**. j. 11 Apr. en 10 Oct. **Valkenburg** (Z. H.) p. 12 Sept. **Valkenburg**. (Limb.) p. 7 Jan., 4 Febr., 4 Mrt., 1 Apr., 6 Mei, 3 Juni, 8 Juli, 5 Aug., 2 Sept., 7 Oct., 4 Nov. en 2 Dec. **Valkenswaard**. j. 25 Febr., 21 Mrt., 27 Mei, 12 Aug., 30 Sept. en 3 Dec. **Varsseveld**. j. 16 Jan., 20 Febr., 20 Mrt., 17 Apr., 15 Mei, 19 Juni, 17 Juli, 21 Aug., 18 Sept., 16 Oct., 20 Nov. en 18 Dec.; vette v. 10 en 24 Jan., 14 en 28 Febr., 14 en 28 Mrt., 11 en 25 Apr., 9 en 23 Mei, 13 en 27 Juni, 11 en 25 Juli, 8 en 22 Aug., 12 en 26 Sept., 10 en 24 Oct., 14 en 28 Nov., 12 en 26 Dec. **Veghel**. j. 7 Mrt., 25 Apr., 6 Juni, 18 Juli, 19 Sept. en 31 Oct. **Veendam**. ve. 20 Mei, 16

Aug., 29 Oct., 7, 14, 21 en 28 Nov. **Veenendaal**. wolv. 21 en 28 Mei, 4, 11, 18 en 25 Juni; vo. 2, 9, 16, 23 en 30 Apr., 7, 14, 21 en 28 Mei, 3, 10, 17 en 24 Sept., 1, 8, 15, 22 en 29 Oct.; p. 25 Juni; Geldersch Veenendaal. 14, 21 en 28 Mei, 5, 12, 19 en 26 Juni, 3 Juli; Bijnum. 4—17 Juli. **Veenwouden**. j. 6 Mei en 28 Oct. **Velsen**. b. 13 Apr., 4 Mei, 9, 16 en 23 Nov. **Yenlo**. p. b. s. en v. 4 Mrt. en 7 Oct. **Venray**. p. b. s. v. enz. 21 Jan., 11 Febr., 27 Mrt., 24 Apr., 15 Mei, 24 Juni, 7 Aug., 9 Sept., 14 Oct., 20 Nov. en 18 Dec. **Vianen**. p. 9 Oct.; b. 17 Oct. **Vierakker**. p. en b. 7 Aug. **Vierlingsbeek**. p. b. v. en j. 4 Febr., 21 Mrt., 18 Apr., en 7 Nov.; v. 18 Apr. **Viaardingen**. p. 22 Juni; b. s. en v. 16, 23 en 30 Mrt., 6, 13, 20 en 27 Apr., 4 en 11 Mei, 19 en 26 Oct., 2, 9, 16, 23 en 30 Nov., 7 en 14 Dec. **Vlachtvelden**. ve. 4 Juni en 8 Oct. **Vledder**. j. 26 Apr. en 3 Oct. **Vlodrop**. p. b. v. en s. 19 Mrt. **Voilenhove**. (Ambt) ve. 22 Apr. **Voilenhove**. (Stad.) ve. 10 Apr. **Voorschoten**. p. 29 Juli. **Vries**. j. 29 Apr., 5 Juni, 14 Aug. en 25 Oct. **Vriezenveen**. b. v. en s. 2 en 16 Jan., 6 en 20 Febr., 6 en 20 Mrt., 3 en 17 Apr., 1 en 15 Mei, 5 en 19 Juni, 17 Juli, 7 en 21 Aug., 2 en 18 Sept., 2 en 16 Oct., 1 en 20 Nov., 4 en 18 Dec.; Bissing 13 Juli. **Vrooshoop**. j. 1 Mrt., 10 Apr., 8 Mei, 3 Juli, 6 Aug., 6 Sept., 9 Oct. en 13 Nov. **Vught**. j. 16 Apr., 18 Mei, 17 Juni, 29 Juli, 8 Oct. en 5 Nov. **Waalwijk**. j. 7 Febr., 6 Mrt., 25 Apr., 2 Mei, 12 Juni, 4 Juli, 1 Aug., 4 Sept., 3 Oct. en 14 Nov.; p. 4 Apr. en 20 Nov. **Waardeburch**. j. 5 Juni en 18 Sept. **Wageningen**. ve. 3, 10, 17 en 24 Apr., 1 Mei, 16, 23 en 30 Oct., 6, 13 en 20 Nov.; s. 7, 14, 21 en 28 Aug. en 4 Sept.; p. 10 Apr. en 11 Sept. **Wamel**. j. 25 Apr., 7 Mei, 13 Aug., 4 Sept., 14 Oct. en 5 Nov. **Waneperveen**. ve. 7 Mei en 22 Oct. **Warnsveld**. p. en b. 13 Mei, 4 Sept. en 20 Nov. **Wedde**. j. 12 Juni en 28 Aug. **Weert**. p. 13 Mrt.; ve. 7 Nov. **Weesp**. p. 15 Mei en 9 Oct. **Wehe**. p. 3 Juli. **Wehl**. p. b. v. en s. 11 Mrt., 8 Apr., 13 Mei, 10 Juni, 2 Sept., 1 Oct. en 28 Nov. **Weil**. (Limb.) 11 Mrt., 15 Apr. en 28 Oct. **Wessingen**.

Zie Doornspijk. **Westerbork**. j. 13 Mei en 27 Sept. **Westervoort**. p. 20 Mrt., en 5 Aug., b. s. en v. 20 Mrt., 10 Apr. en 9 Oct. **Westkapelle**. ve. 1 Mei en 2 Oct. **Westwoud**. p. 3 Sept. **Wierden**. j. 9 Jan., 13 Febr., 6 en 27 Mrt., 3 en 17 Apr., 8 Mei, 12 Juni, 21 Aug., 18 Sept., 23 Oct., 11 Nov. en 4 Dec. **Wildermarkt**. (Gaasterland) j. p. en ve. 15 Aug. **Wilderwank**. p. en b. 25 Apr. en 8 Oct.; ve. 4 Juli. **Willemstad**. p. 9 Juli. **Winschoten**. ve. 30 Mei en 26 Sept.; p. 22 Mrt., 24 Apr., 12 Juni, 9 Aug. en 11 Oct. **Winsum**. (Gr.) ve. 21 Oct.; p. 9 Sept. **Winterswijk**. b. des Donderdags om de veertien dagen, p. Op den eersten en den laatsten marktdag in Nov.; vette v. Op de marktdagen in Jan., Nov. en Dec.; wolv. den laatsten marktdag in Juni en den eersten in Juli. **Witmarsum**. ve. 7 Mei. **Woerden**. ve. 24 Apr., 1 Mei, 23 Oct. en 13 Nov.; p. 21 Oct. **Wolvega**. j. en ve. 8 Mei en 16 Oct. **Wommels**. j. 2 Sept. **Woudrichem**. p. 24 Juli. **Wouwe**. p. 15 Mrt., 19 Apr. en 18 Oct. **Wijchen**. j. 8 Jan., 12 Febr., 5 en 19 Mrt., 9 en 23 Apr., 15 Mei, 19 Juni, 18 Juli, 20 Aug., 10 en 22 Sept., 8 en 22 Oct., 20 Nov. en 10 Dec. **Wijkkel**. j. 3 Juni. **De Wijk**. j. 14 Mei, 31 Juli en 30 Oct. **Wijk bij Duurstede**. ve. 3, 10, 17 en 24 Apr., 1, 8, 15, 22 en 29 Mei, 2, 9, 16, 23 en 30 Oct., 6, 13, 20 en 27 Nov.; p. 10 Apr. en 30 Oct. **Wijlre**. j. 23 Apr. **IJsselstein**. ve. 26 Apr. en 18 Oct. **IJschmonde**. p. 26 Juni. **Zaamslag**. p. en ve. 2 Juli. **Zaandam**. b. 25 Apr. en 17 Oct.; lamm. 16 Mei en 21 Nov.; v. 14 Nov. **Zak-Bommel**. ve. 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24 en 27 Sept., 1, 4, 8, 11, 15, 18, 22, 25 en 29 Oct., 1, 5, 8, 12, 15, 19, 22, 25 en 29 Nov., 3, 6, 10, 13, 17, 20, 24, 27 en 31 Dec.; p. 4 Apr. en 21 Sept. **Zegwaard**. zie Zoetermeer. **Zelhem**. p. b. s. en v. 2 Apr., 24 Juni, 17 Sept. en 1 Nov.; wolv. 24 Juni. **Zevenaar**. p. b. s. en v. 13 Mrt., 27 Aug., 24 Sept. en 22 Oct.; b. en v. 22 en 30 Apr. en 10 Mei. **Zevenbergen**. p. en b. 17 Apr., 28 Aug. en 20 Nov. **Zevenhuizen**. p. 4 Sept. **Zierikzee**. p. 5 Juni; ve. 1, 8, 15, 22 en 29 Aug.; 5, 12, 19 en 26 Sept., 3, 10, 17, 24 en 31 Oct., 7, 14, 21 en

28 Nov. 5 en 12 Dec. **Zoelen**. b. en s. 9 en 27 Apr. **Zoelmond**. p. b. s. en v. 16 Mei en 11 Juli. **Zoetermeer**. p. 21 Aug. **Zuidbroek**. ve. 10 Mei; p. 26 Juni; p. en ve. 12 Sept. en 14 Oct. **Zuiddorpe**. p. en ve. 16 Mei. **Zuidhorn**. ve. 29 Apr. **Zuidlaren**. j. p. en ve. 6 Mei, 5 Aug. en 15 Oct.; v. 7 Jan., 4 Febr., 4 Mrt., 1 Apr., 6 Mei, 1 Juli, 5 Aug., 2 Sept., 7 Oct., 4 Nov. en 2 Dec. **Zuidsleen**. j. 28 Mei en 17 Sept. **Zuidwilde**. (Dr.) j. 1 Mei en 9 Oct. **Zutphen**. Was- en doekm. 29 Apr. en 9 Mei; wolv. 27 Juni, 25 Juli, 5 Aug.; Ganzennm. 4 Nov. **Zwartsluis**. ve. 9 Oct. **Zweeloo**. j. 18 Mrt., 25 Apr., 6 Juni, 12 Aug., 19 Sept., 24 Oct. en 8 Nov. **Zwolle**. p. 31 Jan., 7 Mrt., 3 Apr., 9 en 30 Mei, 27 Juni, 25 Juli, 29 Aug., 26 Sept., 31 Oct., 28 Nov. en 24 Dec.; Ganzennm. 9 Nov.

WEEKMARKTEN.

<i>Aalten</i> , maandag.	<i>Balk</i> , woensd.
<i>Aardenburg</i> , dinsdag.	<i>Bareveld</i> , (vark.),
<i>Abcoude</i> , vrijd.	om de 14 dagen zat.
<i>Akkrum</i> , donderd.	<i>Barneveld</i> , dond.
<i>Alkmaar</i> , maand. vet vee,	<i>Beilen</i> , maand.
vrijd. graan-, zaad-, kaas-	<i>Berchem</i> , do. (boterm.)
en bloemenm., zaterd. vee-	<i>Bergen</i> , (L.) wo. (bot.)
kleine kaas- en botermarkt.	<i>Bergen op Zoom</i> , di., dond.,
<i>Almeloo</i> , dinsd. en dond.	zat.
<i>Amersfoort</i> , vrijd.	<i>Besoyen</i> , dinsd.
<i>Amsterdam</i> , ma., w., vr.;	<i>Best</i> , wo. (boterm.)
ma., paardenn.	<i>Beugen</i> , maand. (boterm.)
<i>Apeldoorn</i> , ma. wo. (beest.)	zat. (graanm.)
dond.	<i>Beverwijk</i> , dins.
<i>Appingedam</i> , woensd.	<i>Bierlicet</i> , dond.
<i>Arnhem</i> , dinsd. en vr.	<i>Bladel</i> , en <i>Neterse</i> , ma.
<i>Assen</i> , woensd.	(boterm.)
<i>Axel</i> , zaterd.	<i>Blesse</i> , zaterd.

Blitterswijk, dinsd.
 Blokzijl, wo. (boterm.)
 Bodegraven, dinsd.
 Boekel, woensd. (boterm.)
 Bolsward, do., ma. (bot.)
 Borculo, woensdag.
 Bozmeer, wo., en zat.
 Boxtel, di., vr. (boterm.)
 Breda, dinsd. en vrijd.
 Breskens, vrijd.
 Brielle, maand.
 Brouwershaven, vrijd.
 Brunnen, maand. vrijd.
 Buitel, zat. (boterm.)
 Chaam, do. (boterm.)
 Coevorden, maand.
 Colijnsplaat, woensd.
 Culeburg, dinsd. van
 1 Oct.—1 Dec. b.
 Cuyk, do. (bot., grmm.)
 Dalfsen, donderd.
 Dalemvaart, woensd.
 Delden, woensd.
 Delft, dond. (vee- boterm.)
 Delfzijl, donderd.
 Dinxperloo, woensd.
 gramm. zat. vee, kaasm.
 Deventer, dinsd. en vr.
 Dinteloord, woensd.
 Doesburg, wo. en zat.
 Doetinchem, di. vr.
 Groenm., do. graanm.
 Dokkum, woensdag.
 Dongen, do. (boterm.)
 Dordrecht, vrijd.
 Drachten, dond.
 Druten, dond. (vark.)
 Dussen, do. (boterm.)
 Echt, ma. (gramm.),
 vr. (boterm.)
 Edam, dond. en Zaterdag.

Ede, maand.
 Eersel, wo. (boterm.)
 Eibergen, maand.
 Eindhoven, di. en vrijd.
 Elburg, dinsd.
 Ellevoutsdijk, woensd.
 Elst, dond. (vark.)
 Enkhuizen, woensd.
 Enschede, dinsd.
 Epe, woensd.
 Erp, vrijd. (boterm.)
 Finsterwolde, vr. grmm.
 Franeker, maand.
 Fijnaard, vrijd.
 Geertruidenberg, ma. w. en
 vr. (boterm.)
 Geffen, vrijd. (boterm.)
 Geldermalsen, vrijd.
 Gemert, maand.
 Genemuiden, zaterdag.
 Gennep, vrijd.
 Goes, dinsd.
 Goor, dond.
 Gorinchem, ma. en vr.
 Gorredijk, woensd.
 Gouda, dond.
 Grave, vrijd.
 's Graevhage, ma. en vr.
 Groede, donderd.
 Groningen, di. en vr.
 Grootegast, dond.
 Gulpen, dond.
 Haarlem, m. w., (veem.)
 Hamont, wo. en zat.
 Hardenberg, di. (graanm.)
 Harlingen, zaterdag.
 Harmelen, di. (kaas- boterm.)
 Hasselt, donderd.
 Hatten, donderd.

Heenlid, vrijd.
 's Heerenhoek, woensd.
 Heerence, zaterdag.
 Heerjansdam, vr. (ve.)
 Heerlen, dinsd. en zat.
 Helder, woensd.
 Helmond, zaterdag.
 Helvoert, di. boterm.
 Hengelo (in Geldert.) di.
 Herpen, dond. (bot.)
 's Hertogenbosch, dagelijks,
 dinsd. dond. (koren.)
 Hilearenbeek, wo. (bot.)
 Hileersum, woensd.
 Hindeloopen, dond.
 Hontenisse, woensd.
 Hoofddorp, dond.
 Hoogeveen, dinsd.,
 do. (ve.) v. Apr. tot Dec.
 Hoorn, ma. (b., kalv. s.),
 wo. (b.), do. (kaasm.),
 vrijd. (b., kalv. s.),
 za. (koren.)
 Horst, vrijd.
 Hout, maand.
 Hout, maand.
 Kampen, maand.
 Kerkrade, vrijd.
 Kloosterzande, zat.
 Kollum, maand.
 Kortgene, dond.
 Krabbendijke, za. (oest.)
 Krommenie, do. (bot.)
 Kruiningen, woensd.
 Kuinre, dond. (bot.)
 Kwadendam, do. (gr.)
 Leek, dond.
 Leeuwarden, vrijd.
 Leiden, vrijd. en zaterdag.
 Lemmer, ma. (boterm.)
 Lichtevoorde, w., (di. om
 de 14 dag. vark.)
 Lempde, dond. (boter.)
 Lobith, dinsd.
 Lochem, dinsd.
 Lonneker, woensd.
 Maashee, vrijd.
 Maasvluis, vrijd.
 Maastricht, w., vr., za.
 Makkum, maand.
 Marum, woensd.
 Medemblik, di. en vr.
 Meerkerk, vrijd.
 Meppel, donderd. (vee.)
 Middeldburg, ma. en dond.
 Mil en St. Hubert, zat.
 Monnikendam, woensd.
 Naaldwijk, van 15 Maart tot
 15 Nov. wo. veem.
 Naarden, dond.
 Neede, dinsd.
 Nieuwekuyk, dinsd.
 Nistelrode, dond. (bot.)
 Noordwolde, donderd.
 Nuenen, ma. (boterm.)
 Nijkerk, Vel., maand.
 Nijmegen, m., do., zat.
 Oeffelt, vrijd. (boterm.)
 Oirschot, vrijd.
 Oisterwijk, wo.
 Oldeboorn, maand.
 Oldemarkt, zaterdag.
 Oldenzaal, maand.
 Ommelandereijk, (ve.),
 om de 14 dagen zat.
 Ommen, dinsd.
 Oostburg, woensd.
 Oosterhout, wo. en zat.
 Oostervelde, maand.
 Oploo, dond. (boter.)
 Oss, dinsd. en vrijd., di. (vet
 vark., kalv.)

Ossendrecht, dinsd.
 Oud-Beerland, wo.
 Oude Tonge, vrijd.
 Oudewater, vrijd.
 Poorteliet, woensd.
 Purmerend, di. en vr.
 Putten, woensd.
 Puttershoek, dond.
 Raalte, woensd. veem.
 Raamstein, dond.
 Rheden, donderd.
 Roermond, w. en zat.
 Rosendaal, maand.
 Rotterdam, di. en zat.
 Ruurlo, 1e en 3e dond. v.
 elke maand (vark.)
 Rijp, woensd.
 Rijnsburg, wo. (boter.)
 Rijssen, woensd.
 Sas van Gent, dond.
 Schuyk, wo. (boter.)
 Schiedam, dond. veem.
 Scherpenzeel, woensd.
 Schiedam, ma., di. veem.
 Schoonhoven, woensd.
 Schijndel, woensd.
 Simpelveld, woensd.
 Sittard, dond.
 Sluis (Friesland), maand.
 Sluis, dinsd. en vrijd.
 Sneek, di. (ma. veem.)
 Soanelsdijk, dond.
 Son en Breugel, za. (bot.)
 Sprang, dinsd.
 Stadskanaal, do. (vark.)
 Stavoren, zaterdag.
 Steenberg, dond.
 Steenvijk, maand.
 St.-Oedenrode, dinsd.
 Surhuisterveen, wo.
 Ter Apelkanaal, (vark.)
 om de 14 dagen woensd.
 Terborg, zat. boter.
 Tessel, ma. schapenn.
 Tiel, maand. en vrijd.
 Tilburg, di. en vrijd.
 Uden, maand.
 Udenhout, woensd.
 Uligeest, woensd.
 Uithoorn, vr. (van 1 April
 tot 30 Nov. kaasm.)
 Utrecht, zaterdag.
 Varseeeld, 2e en 4e do. van
 elke maand (vark.), dond.
 (boterm.)
 Veendam, van April tot en
 met Nov. woensd.
 Veenendaal, dinsd.
 Veldhoen, ma. boter.
 Velzen, vrijd.
 Venloo, di., do. en zat.
 Venray, maand.
 Vianen, woensd.
 Vierlingsbeek, di. bot.
 Vlaardingen, wo. en za.
 Vlissingen, di. en vrijd.
 Waalwijk, vrijd.
 Wageningen, woensd.
 Wargy, dond.
 Wassink, wo. boterm.
 Weert, zaterdag.
 Weesp, dinsd.
 Well, maand.
 Wieringen, van Mei tot Nov.
 woensd.
 Wildervank, w. om de 14
 dagen.
 Willenstad, zaterdag.
 Winschoten, maand.
 Winterswijk, di. om de 14
 d. (b.)
 Wissikerke, woensd.

Woensel en Eckart, do.
 Woerden, woensd.
 Wolrege, woensd.
 Workum, vrijd.
 Woudsend, vrijd.
 Wouwe, wo. boter.
 Wijhe, dond.
 Wijk bij Duurstede, wo.
 L'Zendinge, zaterdag.
 Yerseke, van Aug. tot April
 vrijd. oesterm.

POST-TARIEF.

1. Voor BRIEVEN (binnenslands.)

Tot 15 gram 5 cent. *)		Verlangt men onmiddellijke bestelling (wanneer de geodres- seerde woont binnen den bestel- lingskring van het postkantoor) dan moet dit op het adres vermeld en 15 cent boven het gewone port betaald worden. Voor een niet- gefrankeerd brief betaalt hij, die hem ontvangt, 5 cent meer. Voor tien cent wordt een brief, ook voor het buitenland, aange- teekend, men kan ook de ingesloten waarde verzekeren, tegen 2½ ct. voor elke f 100.— (minimum 12½ ct.) boven het port. Op alle post- en hulpkantoren kan men de aangege- ven waarde tot f 600.— verzekeren. — Voor brieven met gold (metaal) en kostbaarheden is aantekening verplicht. Brieven aan de Koningin en de Ministers, mits zonde, hunne namen op het adres, zijn vrij van port. Verlangt men bezorging van een brief op de Amsterdamse beurs of korsbeurs, of op de beurs te Rotterdam, zoo moet dit op 't adres vermeld worden. Brieven "poste restante" blijven 6 weken bewaard.
Van 15 " 200 "	10 "	
" 200 " 500 "	15 "	
en voorts voor elke 500 gram of ge-	15 "	

2. Voor MONSTERS en STALEN (zonder brief en niet verzegeld.)

Tot 75 gram 2½ cent.		De monsters kunnen ook aangeteekend worden; kosten: 10 cent. De monsters moeten niet groter zijn dan 30 centimeter in lengte, 2½ in breedte en 10 in hoogte.
Van 75 " 150 "	5 "	
" 150 " 225 "	7½ "	
" 225 " 300 "	10 "	
" 300 " 350 "	12½ "	

*) Wordt de brief besteld binnen den kring van het kantoor, waar die ter post is bezorgd, dan is het port tot 15 gram 3 cent, boven 15 tot 200 gram 5 cent.

3. Voor PAKKETTEN.

Men kan thans naar alle plaatsen binnenlands verzenden pakjes tot 1 kilogr. zwaar voor 15 cent. De pakjes mogen geen grooter inhoudsmaat dan 25 kub. decim. en langs geen der vlakken grooter afmeting dan 80 centim. hebben. Op elk pakket moet een adres staan en tevens moet er een adreskaart bijgevoegd worden, zoolt die aan elk postkantoor tegen 2½ cent de tien stuks te bekomen zijn. Ook deze pakketten kunnen worden aangekend, tot zee waarde van f 500 toe, voor een recht van 10 cent voor elke f 100 der aangegeven waarde of gedeelte daarvan. — Ook belast de Post zich met het invorderen van de waarde van pakketten onder den naam van „Verrekenpakketten“ tot een bedrag van f 150 toe, en tot het overmaken van het gehele bedrag aan den afzender. Kosten als bij no. 5 vermeld is. „Bespoedige bestelling“ verzekert men zich door bijbetaling van 15 cent, wanneer de geadresseerde binnen den kring der bestelling van het postkantoor woont; buiten den kring 30 ct. tot ¼ uur en voorts 15 ct. voor elken afstand van ¼ uur meer. — Pakketten met het adres: „Poste restante“ blijven 10 dagen bewaard.

4. Voor DRUKWERKEN (onder kruisband).

	Tot 25 gram	1 cent.	
Van 25 "	50 "	2 "	Boven 1000 gram 2½ cent voor iedere 1000 gram meer (tot drie kilogram); lengte, breedte en hoogte mag niet meer bedragen dan 45 centimeter. Bij drukproeven mag ook de daarbij behorende copie (schrift), doch overigens geen schrift verzonden worden. — Groter en niet zwaarder dan 40 gram, kosten ½ ct. het stuk; zijn ze zwaarder, dan 1 cent tot 150 gr. Boven 150 gr. ½ ct. meer voor elke 50 gram.
" 50 "	75 "	3 "	
" 75 "	100 "	4 "	
" 100 "	150 "	5 "	
" 150 "	250 "	7½ "	
" 250 "	500 "	10 "	
" 500 "	750 "	12½ "	

„Visitekaartjes“ gaan ook voor één cent onder kruisband, in los couvert, of, zoo ze, van stevig kaartpapier en 9 cm. bij 6 cm. groot zijn, op de achterzijde geadresseerd.

5. Voor het VERZENDEN VAN GELD.

Tot en met f 5,—	25 cent.	Boven f 50,—	voor elke f 25,—
boven f 5,— tot "	12,50 "	" 5 "	5 cent meer.
" 12,50 "	10 "	" "	Postwissels kosten ¼ cent het stuk.
" 25,— "	37,50 "	15 "	Men kan ook, ter verzending van geldswaarde, aan de postkantoren verkrijgen „Postbewijzen“, in 19 soorten van f 1 tot en met f 10, telkens 50 cents opklimmend. Zij kunnen in een omslag of brief verzonden worden en zijn zes maanden geldig. Boven het bedrag van het „postbewijs“ betaalt men 3 cent voor het formulier.

6. Voor het INVORDEREN VAN GELD (kwitantien)

is verschuldigd een recht van 5 cent voor elke afzonderlijk in te vorderen geldsom. Bovendien is bij betaling het recht verschuldigd, dat vastgesteld is voor een postwissel van gelijk bedrag. Het hoogste dat de post invordert is f 500,—. Boven f 10,— moet de kwitantie van een plakzegel voorzien zijn.

overschrijvingen van eenig belang worden niet toegelaten, tenzij ze gewaarmerkt zijn. Elk bericht mag een onbepaald aantal woorden bevatten, adres en onderteekening tellen bij de prijsberekening mede. Om voor één woord te tellen mag een woord niet meer dan 16 (voor landen buiten Europa 10) letters, en een getal niet meer dan 5 (voor buiten-Europa 3) cijfers bevatten.

Tijd en plaats van verzending worden ambtshalve overgeëind. De kosten van een binnenlandsch telegram bedragen voor 1 tot 10 woorden 25 cent, voorts voor iedere twee woorden of gedeelte van twee 3 cent daarboven. Localtelegrammen kosten van 1—10 woorden 15 cent, verder 1 cent voor elk woord daarboven. Bezorging van een bericht buiten den bestellingskring geschiedt kosteloos per post of kost den geadresseerde bode- of estafetteleen. De wijze van bezorging moet door den afzender boven het adres aangegeven worden. De afzender kan ook het antwoord vooruit betalen, alsmede de verzending per bode tegen een vast bedrag van vijftig cent, of per estafette tegen borgstelling van f 0,25 voor den kilometer afstand. Bringende berichten, *loose het adres met het woord „bringende“* gemerkt, kosten in het binnenlandsch verkeer het dubbel en in dat met het buitenland het drievoud van een gewoon telegram van 4 zelfde aantal woorden en worden voor andere van gelijken rang overgebracht. Geocollationeerde berichten betaalt men met een en een vierde der kosten van een telegram; kennisgeving van ontvangst met f 0,25. Telegramzegels zijn te bekomen in elf soorten van 1 cent tot 2 gulden.

Op plaatsen, waar geen telegraafkantoren gevestigd zijn, belast de Post zich, geheel kosteloos, met de bezorging van telegrammen. Daarvoor zijn ook gedrukte formulieren verkrijgbaar.

Naar Ned. Indië bestaan verschillende verzendingswegen; de meest gebruikelijke kost 4,12½ gulden voor ieder woord, zonder vast tarief. De kantoren te Amsterdam, 's Gravenhage en Rotterdam zijn nacht en dag geopend; de meeste andere alleen des dags van 8½ of 7½ uur 's morgens tot 8½ of 9½ uur 's avonds; en eenige slechts enkele uren, gedurende de werkdagen veelal van 8½—11½, en van 1½—6½; gedurende Zon- en feestdagen zijn de meeste kantoren geopend van 7½—8½ en 12½—1½, welc nog van 6½—7½ ure 's avonds. Bij de spoorwegen zijn de meeste den geheelen dag, naar gelang de treinen loopen, open.

De prijzen voor de voornaamste rijken in Europa zijn als volgt:

	Tarief per woord. Centen.	Te heffen minimum bedrag.
België *)	2,5	f 0,35
Denemarken	10,5	0,50
Duitschland	6,5	0,35
Frankrijk	8	0,30
Groot-Brittannië en Ierland	10	0,50
Italië	14,5	0,50

*) Voor België bovendien vast bedrag van 25 cents per telegram

7. Voor VERZENDINGEN NAAR 'T BUI-TENLAND.

a. Een brief van 15 gram. *Gefrank. Niet gefr. Drukkn. 50 gr. Byzefk.*
 België *) . . . . . 10 ct. 20 ct. Zie *) 5 ct.
 Ned. Kolon. in O. en W. I. (Zeepost, via Amst. of Rotterdam) 10 " 20 " et. 5 "
 De overige landen behoorende tot de Algem. Postvereenig. *) 12 " 25 " 2 " 5 "
 Landen, niet tot de Postvereeniging behoorende . . . . . 20 " 40 " 5 " (niet toegel.)
 b. *Monsters en Stalen:* Hoogstens 350 gr. en 30 cm. lang, 30 cm. breed en 10 cm. hoog, tot 100 gr. 5 ct. Tarief voor de hierboven genoemde landen minste port 5 cent, en verder 2 ct. voor elke 50 gr. meer.
 c. *Pakketten:* Hoogstens 5 kgr. zwaar en niet niet meer inhoud dan 20 kub. decim.; langs geen der vlakken grooter afmeting dan 60 cm. Tarief verschillend. (Naar Batavia, Soerabaya, Padang en Samarang kunnen pakketten verzonden worden voor f 0,85, f 1,35, f 1,85; voor stations en halten Ned. Ind. Spoorw.-Mij. lijn Batavia-Buitenzorg en lijn Samarang-Vorstenlanden f 1,15, f 1,65, f 2,25, naar het gewicht; voor de overige plaatsen in Ned. O.-I. komen de verdere kosten van vervoer voor rekening van den geadresseerde.)
 d. *Postwissels:* Voor Ned. Indië tot f 250; tarief, als naar de andere landen 12½ cent voor elke f 12,50. Voor Engeland en de Vereenigde Staten 15 cent voor elke f 10,—.

8. Voor het BELEGGEN VAN GELD (Postspaarbank).

Sinds 1 April 1881 is dagelijks aan alle Postkantoren en de meeste Hulpkantoren gelegenheid om gelden in de Rijkspostspaarbank te storten. Minder dan 25 cents wordt niet aangenomen. Er zijn echter aan de postkantoren formulieren verkrijgbaar ter aanhechting van 30 franko-zegels van 5 cent. Zoodra die formulieren vol, en dus f 1 waard zijn, kan men ze als een gewone inlage aan de postkantoren ter inschrijving in het spaarboekje aanbieden. Inlagen of terugbetalingen kunnen ook geschieden aan andere post- of hulpkantoren dan die, waar de spaarboekjes afgegeven zijn. Men ontvangt kosteloos een spaarboekje, waarin het bedrag der gestorte en terugbetaalde gelden genoteerd, en tevens de rente (voorloopig 2½% percent, gelijkstaande met 11 cent van f 100) in iedere halve maand bijgeschreven wordt.

TELEGRAAF.

Om te TELEGRAFIËREN, schrijft men het telegram duidelijk op een stuk papier of gatz naar het kantoor, waar men de noodige formulieren en schrijfbuizen vindt. Doorhalen, bijvoegingen of

*) België: Dags- en weekbladen: tot 40 gr. 1 ct.; tot 100 gr. 2½ ct.; tot 200 gr. 5 ct. Voor ander drukwerk: tot 15 gr. 1 ct.; tot 50 gr. 1½ ct. en verder voor elke 50 gram meer 2½ ct. Eindelijk briefpost voor plaatsen binnen het grensrayon van 30 K. M. 5 ct. (ongefrankoord 10 ct.)
 *) Hiertoe behooren nagenoeg alle landen der wereld, ook de Ned. Kolon. via Marseille, Genes, Brindisi, geheel Amerika, Transvaal enz.

	Tarief per woord.	Te heffen minimum bedrag.
Luxemburg	6,5	0,40
Noorwegen	16,5	0,50
Oostenrijk-Hongarije	12,5	0,50
Portugal	16,5	0,50
Rumonië	14,5	0,50
Rusland	22,5	0,50
Servië	14,5	0,50
Spanje	14,5	0,50
Zweden	12,5	0,50
Zwitserland	10,5	0,50

Steds worden de prijzen afgerond tot het naastvolgende cijfer op een 0 of 5.

N.B. Ook gelden kunnen, tot een bedrag van f 500,— hoornst door bemiddeling van post- en telegraafkantoren overgemaakt worden, tusschen twee plaatsen, waar zowoel een Rijkstelegraaf- als een postkantoor aanwezig is. Dit geschiedt door de postkantoren, op de voorwaarden voor de postwissels geldende, met bijbetaling der kosten van een telegram. — Naar België, Denemarken, Duitschland, Frankrijk, Italië, Luxemburg, San Marino, Noorwegen, Oostenrijk-Hongarije, Portugal, Zwitserland en de kantoren Alexandrië, Cairo, Ismailia, Port-Saïd en Suez in Egypte kunnen ook telegrafische postwissels tot een bedrag van 500 franken verzonden worden voor 12½ cent van iedere f 12,50, behalve de kosten van het telegram (zie voor het tarief hierboven.)

SEINSCHOTEN BIJ WATERSNOOD.

- Te Grave.
 2 Schoten, begin van den ijsgang. De Beersche Overlaat werkt bij 10,19 + A. P. te Grave.
 5 Dijkbreuk in de linker-
 8 Dijkbreuk in de rechter Maasdijken. De Baardwijksche Overlaat ligt op 4,11 + A. P.
 Te Nijmegen.
 3 Begin van den ijsgang.
 6 Overstroming van de Overbetuwe door een dijkbr. in den Waaldijk.
 11 Dijkbreuk in de dijken van het Rijk van Nijmegen.

- Te Tiel.*
 3 Begin van den ijsgang.
 6 Overstroming van Overbetuwe.
 9 " " " Nederbetuwe.
 12 " " " den Tieleraard, met doorbraak in den Waaldijk.
- Te Gorinchem.*
 3 Begin van den ijsgang.
 7 Doorbraak in den Waaldijk boven de stad.
 9 Doorbraak beneden de stad.
- Te Schoonhoven.*
 2 Begin van den ijsgang.
 4 Doorbraak in den Lekdijk bovendams.
 6 Doorbraak aldaar benedendams.
 8 Overstroming van de Betuwe en der landen boven den Diefdijk.
 12 Doorbraak der dijken van den Allbasserwaard.
 15 Doorbraak in den Krimpenerwaard.
- Te Culemborg en Vianen.*
 2 Begin van den ijsgang.
 4 Dijkbreuk langs den Neder-Rijn en Lek boven den Diefdijk.
 7 Dijkbreuk langs de Lek benedendams.
 9 Dijkbreuk langs Waal of Merwede.
- Te Wageningen.*
 3 Begin van den ijsgang.
 4 Doorbraak in den Grebbedijk.
 6 Overstroming der Overbetuwe.
 9 " " " Nederbetuwe.
- Te Arnhem.*
 3 Begin van den ijsgang.
 7 Overstroming der Overbetuwe, met dijkbreuk aan den Neder-Rijn.
- Te Doesburg.*
 3 Begin van den ijsgang. De Ellekomsche Overlaat werkt bij 9,05 + A. P. te Doesburg.
 9 Doorbraak bij Bislich en Hetter. De Baaksche dijk loopt over bij 7,23 + A. P.
- Te Zutphen.*
 3 Begin van den ijsgang.
 3 Doorbraak van den Kanonsdijk.

dl	Decaliter,	Ned. <i>Schepel</i>	10 l.
l	Liter,	Ned. <i>Kop of Ned. Kan.</i>	1 "
dl	Deciliter,	Ned. <i>Maatje</i>	0,1 "
cl	Centiliter,	Ned. <i>Vingerhoed</i>	0,01 "
Mg	Myriagram,	10 Ned. <i>Pond</i>	10 Kg.
Kg	Kilogram,	Ned. <i>Pond</i>	1 "
Hg	Hectogram,	Ned. <i>Ons</i>	0,1 "
Dg	Decagram,	Ned. <i>Lood</i>	0,01 "
g	Gram,	Ned. <i>Wichtje</i> 0,001 Kg. of 1 g	1 g
dg	Decigram,	Ned. <i>Korrel</i>	0,1 "
cg	Centigram,	. . . . .	0,01 "
mg	Milligram,	. . . . .	0,001 "

VORSTEN DER STATEN VAN EUROPA.

- Nederland. Koningin WILHELMINA, geb. 31 Aug. 1880.
- Duitsland. WILHELM II, Duitsch Keizer en Koning van Pruisen, geb. 27 Jan. 1859.
- Beieren. Koning OTTO 4, geb. 27 April 1848.
- Saksen. Koning FREDERIK, AUGUST, ALBERT, geb. 23 April 1828.
- Wurtemberg. Koning WILHELM II, geb. 25 Jan. 1848.
- België. Koning LEOPOLD II, geb. 9 April 1835.
- Denemarken. Koning CHRISTIAAN IX, geb. 8 April 1818.
- Frankrijk. Republiek sedert 3 Sept. 1870. President CASIMIR PERIER.
- Griekenland. Koning GEORGE I, geb. 24 Dec. 1845.
- Groot Britannië. Koningin VICTORIA, geb. 29 Mei. 1819.
- Italië. Koning HUMBERT I, geb. 14 Maart 1844.
- Montenegro. Vorst NIKOLAAS I, geb. 7 Oct. 1841.
- Oostenrijk. Keizer FRANS JOZEF I, geb. 18 Aug. 1830.
- Portugal. Koning KAREL I, geb. 28 Sept. 1863.
- Roumënië. Koning KAREL I, geb. 20 April 1839.
- Rusland. Keizer ALEXANDER III, geb. 10 Maart 1845.
- Servië. Koning ALEXANDER, geb. 14 Aug. 1876.
- Spanje. Koning ALFONSUS XIII, geb. 17 Mei 1886.
- Turkije. Sultan ABDEL HAMID, geb. 22 Sept. 1842.
- Zweden en Noorwegen. Koning OSCAR II, geb. 21 Jan. 1829.

- 9 Doorbraak in de dijken van Bislich en Hetter.
Te Deventer, Wijhe, het Koterveer en Kampen.
 3 Begin van den ijsgang.
 9 Als te Zutphen.
 11 Doorbraak der Sallandsche dijken.
Te Blankenham en Blokzijl.
 1 Bij 2,3 meter boven dagel. water.
 3 " 2,8
 3 " het staan van het water aan den kruin van den dijk.
 4 Dijkbreuk in den zeedijk.
 Bij gevaar aan wijlen den Spaarndamschen zeedijk een roode vlag of een rood licht aan Rijlands huis te Spaarndam, den toren van Sloterdijk, en de stoamschoorsteenen van Halfweg, den Lijnden, Cruquis en Leeghwater.

MATEN EN GEWICHTEN.

Mm	Myriameter,	10 Ned. <i>Mijl</i>	10 000 m
Km	Kilometer,	Ned. <i>Mijl</i>	1 000 "
Hm	Hectometer,	. . . . .	100 "
Dm	Decameter,	Ned. <i>Roede</i>	10 "
m	Meter,	Ned. <i>El</i>	1 "
dm	Decimeter,	Ned. <i>Palm</i>	0,1 "
cm	Centimeter,	Ned. <i>Duim</i>	0,01 "
mm	Millimeter,	Ned. <i>Streep</i>	0,001 "
Mm²	Vierkante myriameter,	100 ☐ <i>Mijl</i>	10 000 Ha
Km²	kilometer,	☐ <i>Mijl</i>	100 "
Ha	Hectare,	Ned. <i>Bunder</i>	10 000 m²
a	Ann.	Ned. <i>Roede</i>	1 100 "
m²	ca Vierkante meter of centiare,	☐ <i>El</i>	1 "
dm²	" decimeter,	Ned. ☐ <i>Palm</i>	0,01 "
cm²	" centimeter,	Ned. ☐ <i>Duim</i>	0,0001 "
s	m³ STREK of Teerling meter of kubiek meter of scheepston,	<i>Wisse</i>	1 m³
ds	dm³ Decistere of Teerling decimeter,	Ned. <i>Teerling palm</i>	0,001 "
cm³	Teerling centimeter,	<i>Teerling duim</i>	0,000 001 "
Kl	Kiloliter of Teerlingl.	10 <i>Vat of Kon.</i>	1 000 l.
Hl	Hectoliter,	Ned. <i>Vat of Ned. Mud.</i>	100 "

NAAMLIJST DER WEEZEN, DIE EEN HANDWERK LEEREN.

TIMMERMAN.		Ellerkamp, Hendrik
Van der Hooff, Petrus		Van der Hulst, Nicolaas
Van Roon, Hendrik		Van Olderen, Jan
Van der Laan, Geert		Roos, Gerdt
Wiederholt, Johannes		Van Doorn, Herman
Schriink, Jan		Dolleman, Bernardus
Botter, Pieter		
Van Hensbergen, Peter		KLEERMAKER.
Strijker, Hendrik		De Bruijn, Jan
Ophof, Jan		Baurman, Albertus
Tates, Arie		Dolleman, Gerrit Jan
Boersma, Tjitte		Den Boer, Jan
Wuustman, Antonio		Visser, Leendert
De Jong, Albertus		Roovers, Aart
Dolleman, Hendrik		Zeistra, Jakob
Bredenoord, Jan		Van den Bos, Gerrit
Butterman, Gerrit		Dekker, Willem
Hoffman, Johannes		De Boer, Jan
Frowijn, Johan		De Vries, Ulbe
Van Vliet, Cornelis		Hoiting, Albertus
Van der Eem, Willem		Hos, Hendrik
Jonker, Abelus		Van der Schaaf, Ljpe
Half, Cornelis		De Vries, Atze
Krijger, Althelt		Troost, Jacob
Winkel, Lambertus		Hendriksen, Gerrit
Mullwijk, Jan		Bax, Gerrit
Mouthaan, Christiaan		Massin, Maximilian
Remnes, Anthonie		Van der Pol, Steven
		Arnoldussen, Hendrikus
		Reijerkork, Pieter
METSELAAR.		Deekom, Jan
Nieuwenhuize, Jan		Klaver, Pieter
Dalm, Pieter		Koeps, Jan
Oiten, Jan		
Van der Ham, Evert		BOEKBINDER.
		De Jeng, Anthonie
SCHOENMAKER.		Lüsschen, Friedrich
Gorter, Hubert		Mulder, Cornelis
Van Dijk, Hylke		Van der Velde, Hendrik
Roekhout, Johannes		Aalten, Willem
Brouwers, Adriaan		Van Breemen, Abraham
Borgo, Izaak		Wardenberg, Henri
Cocheret de la Merinière, Johannes		Lüsschen, Franz
Van Burk, Hendrik		Bodenstätt, Johannes
		Jesse, Hendrik

Van den Wijngaard, Math.
Moerman, Johannes
Tatos, Gerrit
Sparreboom, Maarten
Knaap, Gerrit
Kool, Johannes
Eos, Jan
Riesmeijer, Dirk
Van de Beek, Gerrit
Kemmelenkamp, Hermannus
Van Bauren, Hendrik
Van Wijk, Leendert
Kool, Sjoerd
Rijnbende, Bastiaan
Sikma, Jan

LETTERZETTER.

Dijkstra, Sytze
Boenk, Gerrit
Van Zalingen, Henri
Geijzel, Maarten
Kirchhoff, Friedrich
Venema, Edzo
Boom, Frederik
Van der Vegt, Sytze
Reinders, Johan
Ploeg, Albert
Weesla, Andries
Helsdingen, Johan
Copier, Gijbert
Meij, Pieter
Van Wetter, Martinus
Jonker, Gorhard
Van Otten, Aldert
Moerman, Cornelis
De Hond, Johan
Ietswaard, Hendrik
Krol, Rinse
Bouma, Dirk
Ophof, Leendert
Tilroe, Adriaan
Bakker, Peter
Schouwenburg, IJsbrand
Noordhuis, Hillebrand
Noordhuis, Karol
Paulides, Arnold
Tiemstra, Cornelis
Alberda, Klaas
Kirchhoff, August
De Ru, Daniël
Van der Vegt, Jarij

Van Atten, Antonie
Schuurink, Herman
Ophorst, Jan
Van Waard, Jan
Le Noble, Pieter
Huijbregsen, Andries

SNELPERSDRUKKER.

Muuse, Marinus
Van de Pol, Leendert
Lands, Bastiaan
Kloosterman, Sybe
Holtma, Jakob
Benschop, Albertus
Tiernego, Wilhelmus
Dijkstra, Evert
Kaatsleijn, Dirk
Prinsh, Dirk
Ophorst, Rutger
Mulder, Alexander
Hebbij, Cornelis

SCHILDER.

Van Vliet, Cornelis
Kuipers, Jurjen
Schulte, Willem
Zinger, Jan
Van Otten, Jacob
Botter, Emile
Van Putten, Jacob
Aalrichs, Jan
Schuurink, Gerrit
Bergeman, Jan
De Jong, Gerard
Klaver, Frederik

TUINMAN.

Dijkman, Karel
Van Oosterum, Teunis
Dijkstra, Jan
Willemsen, Anthon
Jonker, Jan
Faber, Pieter
Hulstijn, Dorus
Riesmeijer, Pieter
Van Ree, Gerrit
Ruisink, Jan
Kereboom, Gerrit
Streefkerk, Cornelis
Lok, Jannes

Hendriks, Gerrit
Hoogendoorn, Jan
Pelme, Antonie
De Jong, Nutte
Aalders, Jan
Dijkman, Henri
Landewijk, Hendrikus
Linterman, Jan
Dolleman, Gerrit

KLOMPENMAKER.

Brandt, Cornelis
Both, Theodorus
Van Klaveren, Maarten
Den Hollander, Pieter
Hoogendoorn, Gerrit
Brouwer, Stephanus
Van Kooij, Gerrit
Eemenaam, Albertus

LANDBOUWER.

Van den Bosch, Hendrik
Jungst, Johan
Groenland, Hans
Cramer, Hermannus
Werkhoven, Teunis
Homans, Romke
Douw, Johannes
Van der Beek, Willem
Jordens, Albertus
Rouwer, Feico
De Bree, Willem

MEUBELMAKER.

Hoogerwaard, Leendert
Stefan, Diederik
Van de Meent, Jan
Hulstijn, Bernardus
Frensel, Jan
Bouwer, Dirk
Henge, Johan
Vermaas, Hendrikus
Timmerman, Jacobus
Van Waard, Dirk
Postma, Louwe
Mantel, Bernardus

SMID.

De Haan, Cornelis
Bukman, Mattheus
Anneveldt, Jan
Visser, Gijbert
Oosten, Reijer
Tiernego, Dirk
Van Capelleveen, Joh.
Visser, Pieter
Feenstra, Folkert
Hijmans, Lambertus
Koper, Dirk
Van Beek, Hendrik
Martel, Jean
De Haan, Gerardus
Hofman, Philippus

KANTOORSCHRIJVER.

Van den Berg, Abraham
Huijbregsen, Cornelis

VERSLAG VAN DEN WEEZENARBEID OVER 1893-94.

Het is niet gemakkelijk verslag te geven van een Christelijk werk, hetzij op het gebied van philanthropie of van de zending, dat met de noodige aandacht wordt gelezen. Dit is nog altijd een zeer groote leemte op het gebied van de werken der barmhartigheid en een bewijs, dat zeer velen dit werk nog niet genoeg ter harte nemen. 't Is zeker zeer belangrijk om samen te komen ten einde den Heer te danken voor al hetgeen Hij gedaan heeft en Hem te bidden, dat Hij met Zijn zegen dit werk mag bekronen, doch om dit met innigen drang des harten te doen is toch in de eerste plaats noodig dat men weet, wat er geschiedt.

Wanneer de psalmist er behoefte aan heeft om de daden Gods te gedenken, dan heeft hij ook zeker in zijn geest de geschiedenis van het verleden voor oogen. Ook onze ziel gevoelt behoefte om den naam des Heeren te prijzen. De Heer heeft ons geholpen en daarom nogmaals Eben-Haezer; dit blijve immer in ons harte geschreven: door de hulpe Gods staan wij tot op dezen dag en zonder deze ware Neerbosch' Weesinrichting zeker ondergegaan.

Een korte kroniek te geven van al de beproevingen, die gedurende het afgelopen boekjaar over ons zijn gegaan is bijna niet mogelijk, wij daarvoor tijd en ruimte

ontbreekt. En waartoe zou dit ook anders dienen, dan om deze droeve herinneringen nogmaals in onze harten op te wekken en misschien een geest van verbittering tegenover de tegenstanders bij vernieuwing te doen ontwaken.

Toch kunnen wij niet nalaten om op enkele punten in de geschiedenis van het jaar dat voorbij is gegaan te wijzen. De aanval tegenover de Weesinrichting is zoo hevig geweest, dat in de geschiedenis der Christelijke philanthropie gelukkig geen tweede feit is te noemen, dat hiermede gelijk staat. Wel heeft Dr. August Hermann Francke en zijn weezenarbeid te Halle gedurende de laatste jaren van zijn leven bijna aan gelijken aanval bloot gestaan. Ook de broeders Hernhutters hebben in de voorgaande eeuw een tijd doorleefd, dat zij aan grooten laster blootstonden. Maar het weeshuis te Halle en de Broedergemeente hebben onder den zegen Gods van deze aanvallen geen schade geleden. De Heer heeft beide beproefd en gelouterd uit het vuur doen te voorschijn komen.

Wij danken den Heere God, dat ook wij dit bij den aanvang mogen ondervinden. De Heer heeft getoond, dat Zijn Woord waar is, als Hij Zijne geloovigen verzekert: Alle instrument, tegen u gebruikt, zal niet gelukken. — Wij vergeven daarom gaarne onzen tegenstanders alles, wat zij tegenover ons ten kwade hebben gedacht, gesproken en terneggeschreven. Lengten en laster, zooals die tegen de Weesinrichting te Neerbosch is verbreid geworden, kan men onmogelijk tegenspreken. Men zou zich zelf daardoor vernietigen. En waar men zulke leugen en laster heeft geloof geschonken en nog misschien schenkt, betreuren wij het zeer, dat een deel van ons volk, 't welk in vroegere eeuwen den naam had, zeer waarheidlievend te zijn, zoo dwaas is geworden en zoo ver van het spoor der vaderen afgeweken om aan het onmogelijkste, dat zich denken laat, geloof te schenken. Zeer bedrøft het ons, dat enkele oudweezen zich ook in dezen stroom hebben doen medesleepen. Maar daarbij

is het ons tot groote vreugde geweest, dat zooveel, die aan de Weesinrichting hunne opvoeding hebben genoten, ons met zooveel liefde en trouw zijn nabij gebleven. Honderden brieven hebben wij in het afgelopen jaar ontvangen, van weezen, die vroeger voor korter of langer tijd op Neerbosch hebben verblijft gehouden en daar hunne opvoeding ontvingen, en allen om strijd hun hartelijksten dank betuigen voor hetgeen zij op Neerbosch hebben genoten. Niet weinigen meldden ons, dat zij hier het eerst hunne kyieša voor den Heer hebben leeren buigen en zij zich mogen verblijden op de Weesinrichting te kunnen wijzen als de plaats, waar zij maatschappelijk en geestelijk zijn gered geworden. Vooral trof ons de vergadering op 5 Juli 1893 te Utrecht gehouden, waar 204 oudweezen hun dank uitspraken voor den zegen op Neerbosch genoten en hunne hartelijke liefde betuigden voor mij, voor mijne vrouw en allen, die alhier hunne opvoeding hadden behartigd. Ook was het voor ons een heerlijke dag, toen een tachtigtal oudweezen op Hemelvaartsdag zich te Neerbosch bevonden, om ons bij vernieuwing hunne liefde te betuigen, ook door mij, behalve een gift van f 100 voor den bouw van het nieuwe ziekenhuis, als geschenk een prachtige zilveren inktkoker aan te bieden, en mijne vrouw een zilveren coupe met een prachtig album, waarin de namen der gevers en geefsters staan opgeteekend. Onvergetelijk zal ook deze dag ons blijven.

Maar ook het Bestuur onzer Vereeniging heeft zich in den strijd niet teruggetrokken en getoond, dat het met ons bleef staan op het standpunt door ons ingenomen.

Al spoedig na het uitbreken van den strijd kwam het Bestuur samen en vergaderde te Arnhem zonder mij of mijne zoons en toen is de volgende motie met algemeene stemmen aangenomen en aan 32 bladen ter openbaarmaking gezonden. 't Is echter merkwaardig, dat bij al het geschreeuw, dat er toen gehoord werd, zelfs vele vrienden niet eens

steeds eene vergadering gehouden met de leden der Vereeniging.

4. Een lid van het Bestuur, daartoe beter dan de andere leden in de mogelijkheid, stelt zich bij zijne gedurige bezoeken aan de Weesinrichting telkens op de hoogte van alles wat daar geschiedt.

In vroegere jaren geschiedde dit evenzeer, en wel door den heer Duits, in leven Voorzitter der Vereeniging, overleden in 1889.

5. Het is het Bestuur niet onbekend, dat er ook in de Weesinrichting nog gebreken zijn aan te wijzen. Doch tevens kan worden verklaard, dat steeds het doel wordt nagestreefd, de noodige verbeteringen, zoo spoedig maar immer mogelijk aan te brengen, waarom o. a. ook in de laatste jaren het helpend personeel voortdurend vermeerderd is.

6. Daar de Weesinrichting al den tijd van haar bestaan, op bepaalde dagen en uren, voor ieder toegankelijk was, hebben duizenden bij duizenden zich door eigen aanschouwing en onderzoek, op de hoogte van den werkelijken toestand kunnen brengen. De openbaarheid is te Neerbosch nooit gevreesd.

7. Met blijdschap mag worden verklaard, dat honderden oudweezen, in hooger en lageren stand, door woord en wandel een levend getuigenis zijn voor den geest, waarin zij zijn opgeleid.

8. Met erkentelijkheid wordt het feit vastgesteld, dat door een opzettelijk onderzoek in den laatsten tijd van verschillende, aan de Weesinrichting geheel vreemde zijden, de publieke opinie genoegzaam is voorgelicht en daardoor gerustgesteld kan zijn.

9. De ondergeteekenden hebben, met het oog op al het bovenstaande, thans niet anders te doen dan uit te spreken: hun volkomen vertrouwen in, hunne oprechte hoogachting voor en hunne groote erkentelijkheid aan den Directeur en de Directrice der Weesinrichting te Neerbosch, waarbij zij

notitie hebben genomen van hetgeen door onze waarde Heeren Bestuurders is openbaar gemaakt en men het Bestuur der Vereeniging, dat ons op alle mogelijke wijze heeft terzijde gestaan ook daarna in vele opzichten in een gedeelte van de pers heeft doodgezegen.

Het Bestuur van de Weesinrichting te Neerbosch heeft het volgend uittreksel uit de notulen der buitengewone vergadering openbaar gemaakt:

Afwezig de directeur en zijne beide zoons. Mede afwezig de heer L. J. Luijks wegens ongesteldheid.

De vergadering werd gehouden te Arnhem, ten huize van den Voorzitter, den 23 Juni 1893.

Naar aanleiding van al het geschrevene en gesprokene in den laatsten tijd in betrekking tot de Weesinrichting te Neerbosch, wordt na uitvoerige en ernstige bespreking met algemeene stemmen het besluit genomen, dat de volgende verklaring, onderteekend door de aanwezige bestuursleden door middel der pers zal worden publiek gemaakt.

1. Het Bestuur der Vereeniging houdt elke maand te Neerbosch eene vergadering, waar alles, wat op de Weesinrichting betrekking heeft, besproken wordt.

2. Aan een der bestuursleden is de taak opgedragen, om de twee maanden met den administrateur der Weesinrichting alles na te gaan, wat de inkomsten en uitgaven der Weesinrichting betreft.

Tal van jaren is dit geschied door den tegenwoordigen Voorzitter; in de laatste jaren rust deze taak op den tegenwoordigen Secretaris.

3. Al de goederen der Weesinrichting staan op den naam der „Vereeniging tot opneeming en opvoeding van arme en verwaarloosde weezen in Nederland." De Statuten der Vereeniging zijn opgenomen in de *Staatscourant* van 27 Januari 1870, Staatsblad no. 23.

Op den dag van het jaarfeest der Weesinrichting wordt

de bede voegen, dat het hun nog lang door den Heer gegeven worde, met hunne kinderen, met dezelfde liefde en toewijding als tot hiertoe Hem te dienen in den arbeid der verzorging en opvoeding van arme en verlaten weezen.

(w. g.) G. YPENBURG, Voorzitter,
Lid van het Bestuur sedert 1874.
E. J. GRIFFIJN, 1e Secretaris,
Lid van het Bestuur sedert 1880.
A. KRAMERS,
Lid van het Bestuur sedert 1881.
J. VAN ZWET, WZ.,
Lid van het Bestuur sedert 1881.
J. G. METZ,
Lid van het Bestuur sedert 1889.
H. J. KOPER,
Lid van het Bestuur sedert 1890.
Voor eensluidend afschrift:
E. J. GRIFFIJN,
1e Secretaris.

Arnhem, 23 Juni '93.

De ondergeteekende vereenigt zich van ganscher harte met bovenstaande verklaring.

L. J. LUIJKS,
2e Secretaris.
Lid van het Bestuur sedert 1870.
Rotterdam, 24 Juni '93.

Wij brengen onzen hartelijken dank aan de Heeren medebestuurders. Er bleef ons nu niets anders over, dan dat er een commissie van Enquête werd benoemd en deze is zoo ruim mogelijk uitgebreid geworden. En waar de meesten dier Heeren geheel onbekend waren met den weezenarbeid te Neerbosch, heeft het hun veel moeite gekost om

zich hiermede op de hoogte te stellen. Wij zijn zeer dankbaar voor de groote moeite en zorgen, die zij aan dit werk hebben besteed. De Vader der weezen zegene hen hiervoor.

Wij hebben reeds die veranderingen gemaakt, die het meest noodzakelijk geacht werden en hopen hiermede, naar mate de middelen ons toeloeien, voort te gaan.

Onzen hartelijken dank verder aan allen, die door middel van de pers op alle mogelijke wijzen de waarheid in zake Neerbosch' Weesinrichting hebben medegedeeld. Wij hopen, dat ook Gods zegen op hen rusten mogen, die den moed hebben gehad, in dezen de waarheid te huldigen. — Ook onzen dank aan al de medearbeiders en arbeidsters, die bij de vreeselijke beschuldigingen, waaraan de meesten hunner zeer onschuldig blootstonden, met ons zijn blijven volharden in den arbeid onder de weezen: door den slechten invloed van buiten, ook van enkele familiebetrekkingen, op de weezen, die in de weeshuizen verblijft houden, werd hun arbeid zeer bemoeilijkt. In dit opzicht hebben wij ook moeilijke dagen doorleefd.

Het is ons gegaan in den strijd, als toen Jeruzalem herbouwd werd onder Zerubbabel. Wij hebben niet alleen den strijd gevoerd, maar gelukkig den moed niet verloren om truffel en houweel en spade te blijven hanteeren en voort te gaan. Nog nooit hebben wij zooveel gebouwd als in dit jaar van strijd. Terwijl de fondamenten van het nieuwe ziekenhuis vóór het uitbreken van den strijd gelegd waren, is dit gebouw in dien tusschentijd verzeen. Van al de gebouwen, die tot de Weesinrichting behooren, is het Ziekenhuis het grootste. Door de omstandigheden deels geleid deels gedrongen is dit gebouw veel kostbaarder geworden, dan wij hadden gedacht. De onkosten van den bouw hebben bijna f 40.000 bedragen. Wij danken den Heere God echter, dat wij onze vrienden, die met ons hier zijn gekomen om des Heeren daden te roemen, nu kunnen heemleiden naar een Ziekenhuis, waarvan wij allen dit ééne wenschen en hopen

deren steeds toenam, werd de plaats voor de kranken te klein. Wij hadden alreede besloten in het begin van het jaar 1892 tot den bouw van een nieuw Ziekenhuis, maar omdat de geldelijke middelen ons ontbraken, moesten wij met dit werk wachten. Nu echter is het gereed. Acht groote ziekenzalen en 8 kamers om zieken af te zonderen, of voor woonplaats van degenen, die hen verzorgen, benevens operatiekamer, badkamer, keuken, kelder, 4 kamertjes voor oudere weesmeisjes, die zich aan de zieken-verpleging wenschen te wijden, vindt men in dit ruim van licht en lucht voorzien gebouw. Echter ontbreekt er nog het grootste gedeelte van het meublement. Wij zijn de dames van den Marthakrans zeer dankbaar, dat zij gezorgd hebben voor de gordijnen voor alle ramen. Een paar weezenvriendinnen hebben ons een lamp ten geschenke gegeven voor de vestibule, twee andere lampen voor twee ziekenzalen, terwijl ons een zinken badkuip is geschenken door een weezenvriend.

Voor de daarvoor ontvangen gelden, hebben wij 50 jedikanten vervaardigd en voor het grootste gedeelte van het noodige beddengoed voorzien. Geen grooter vreugde kan men ons bereiden, dan door een gift voor het meublement van het ziekenhuis af te zonderen. Wij hopen en vertrouwen, dat velen hiertoe bereid zullen gevonden worden.

Behalve dit gebouw, dat wij met vreemde hulp hebben moeten afwerken en daarom kostbaarder is dan enig ander der bestaande weeshuizen, is in het afgelopen jaar, waarin een nieuwe stoomketel ons ten geschenke was gegeven, daar de oude niet genoeg stoom kon produceren voor de wasserij en badkamer, een nieuwe steenen loods gebouwd naast de wasinrichting, terwijl daarenboven nog een woning is gezet in de zoogenaamde Piekenlaan bij den nieuw aangelegden boomgaard voor een onzer arbeiders, die daar woont en toezicht moet houden, opdat de vruchten niet worden weggeroofd. Door het bouwen van dit

en bidden, dat er geen tijd mag aanbreken, dat het niet te groot is voor de bevolking der Weesinrichting.

De geschiedenis der ziekenverpleging onder de weezen is zeer merkwaardig. Ook hierin hebben wij gezien, hoe de Heere God ons als aan Zijne hand heeft geleid. Bij al onzen arbeid voor en onder de weezen hebben wij steeds in het oog gehouden, dat, om van God een zegen te ontvangen, men den moed moet hebben zich te behelpen. De Heere God schenkt alleen een zegen, wanneer men begint met hetgeen men bezit. De vijf gerstebrooden en de twee vischjes, die het jongskens bij zich droeg, toen de Heer Jezus de duizenden spijzigde in de woestijn, zijn hiervan het bewijs. Ook de weinige olie en het meel van de weduwe te Sarepta ten tijde van den profet Elia.

Tot in het jaar 1870 hadden wij geen afzonderlijke vertrekken om de zieken te verzorgen. Wanneer er weezen krank waren, werden ze verpleegd op de kamers van hen, die de verzorging der weezen op zich hadden genomen. Na 1870 hebben wij 2 vertrekken, één voor de jongens en één voor de meisjes ingericht, die uitsluitend hiervoor bestemd waren. In 1878 zijn wij begonnen met den bouw van het zoogenaamde oude Ziekenhuis. Wij dachten, deze woning bood ruimte in overvloed aan, om de zieken onder de weezen te kunnen verplegen. Doch toen de noodzakelijkheid ons drong om ook zeer jonge kinderen op te nemen, zelfs die, welke maar enkele dagen oud waren, hadden deelen te veel zorg nodig, dan dat zij in het zoogenaamde moederhuis onder dak konden worden gebracht. Onze Ziekenmoeder ontving ze met blijdschap in het Ziekenhuis en wijdde met mejuffrouw Betje Kwast en eenige andere weesmeisjes aan deze kinderen hare moederlijke zorg. En menige wees, die hier als klein kindje is binnengebracht, dankt er den Heere God voor, dat, waar zij het bezit van een liefhebbende moeder moesten derven, mej. Montezaan hen met de grootste liefde heeft verzorgd. Daar evenwel het getal jonge kin-

huis is de waarde van de bezittingen der Weesinrichting zeer vermeerderd. Aan verschillende huizen zijn voorts verbeteringen aangebracht in de ventilatie. In de eetzaal waren nieuwe vloeren nodig, daar de oude, na een 15- en meer jarig gebruik, noodzakelijk moesten worden vernieuwd. Dit is de oorzaak, dat wij voor het bouwfonds veel meer geld hebben noodig gehad, dan eenig jaar te voren en wij, indien de noodzakelijke drang niet was gekomen, liefst met dit werk langzaam waren voortgegaan, dan waren de uitgaven niet zoo bezwarend geweest voor de kas der Weesinrichting als zij nu zijn geworden. Daarbij hadden wij dan met onze eigen krachten dit werk kunnen tot stand brengen.

Het getal medearbeiders en arbeidsters is met een 10-tal vermeerderd. De ervaring moet nu nog leeren, of dit den weezen ten goede zal komen. Wel is de kas der Weesinrichting hierdoor weder met veel grotere uitgaven voor de administratie belast geworden.

Ervaringen, die ik zelf gemaakt heb op het gebied van opvoeding, hebben mij geleerd, dat niet het groote aantal van hen, die met de opvoeding van de verpleegden zijn belast, maar wel de zorg en liefde voor degenen, die aan de verplegers zijn toevertrouwd, het voornaamste is. Wordt deze bij de verplegers niet gevonden, dan kan het Hollandsch spreekwoord wel eens bewaarheid worden: hoe groter hoop, hoe slechter koop. Ik ken inrichtingen in ons land, waar het getal verplegers zoo groot is, dat zij geen werk weten te vinden en eindigen met van hetgeen zij nog te doen hebben zich zoo gemakkelijk mogelijk af te maken door hun werk aan een ander over te laten. Wij vertrouwen echter, dat onze nieuwe medearbeiders voor dit euvel zullen bewaard blijven.

De gezondheidstoestand van de kinderen is dit jaar, vooral in de 9 laatste maanden, rijk gezegend geweest. Wij hebben zeer veel stof om den Heer ook in dit opzicht te danken en steeds de trouwe hulp ondervonden voor de

krankte weezen van onzen dokter De Blécourt. Wij hopen, dat onze waarde juffrouw De Zwaan, die het nieuwe ziekenhuis met de zieken en zwakken betrokken heeft, daar met Dr. De Blécourt een gezegenden werkring moge vinden.

Het getal weezen, dat de inrichting heeft verlaten bedraagt 167, overleden 14, opgenomen zijn 30, zoodat het getal der verpleegden nu tot beneden de duizend is gedaald.

Het is maar zeer te betreuren, dat onder degenen, die de inrichting verlaten hebben, zich 32 kinderen bevinden, welke de familie ter oorzaak van den laster heeft teruggehaald. Onder dezen zijn er, die nu bedelende langs de straten loopen en, indien ze op Neerbosch waren gebleven, zeker tot nuttige leden der maatschappij waren gevormd geworden.

Onze financiële toestand is, in aanmerking genomen de vijandschap, die tegen de Weesinrichting is losgebroken, zeer gunstig te noemen. De inkomsten waren dit jaar aan giften, gelden voor de weezen gegeven en een afgeloste hypotheek van wijlen Ds. Dekker overleden te Apeldoorn: f 147624.33. Hieronder is begrepen f 11169.56 gegeven voor den bouw van het nieuwe ziekenhuis en voor de verbetering van de bestaande gebouwen: f 1153.24, terwijl het batig saldo van de drukkerij en binderij heeft bedragen: f 16541.57⁴. Hiervan is echter ruim f 8000 gebruikt voor den aankoop van nieuwe materialen voor de drukkerij. Het overige is in de kas der Weesinrichting gestort.

Met het nadeelig saldo van het voorgaande boekjaar is dit gedurende dit jaar geklommen tot f 20810.13. Dit heeft zijn hoofdoorzaak in het bouwen van het nieuwe ziekenhuis.

Wij hebben rijke stof om den Heer te danken voor Zijne genadige hulp, doch ontveinen ons niet, dat de financiële zorgen zwaarder zijn dan ooit te voren en wij hopen en bidden, dat de Heere God in Zijne groote genade de harten zal bewegen, om de weezen te gedenken.

vrienden en vooral ook de vriendinnen, die in vele verenigingen samen komen om kleederen te vervaardigen, ons in de dagen van strijd zoozeer tot hulp en troost zijn geweest. Wij hopen dit nooit te vergeten. De Vader der weezen zegene hen hiervoor.

Ook de leden van het Bestuur hebben ons op alle mogelijke wijzen gesteund en somtijds zijn er tweemaal per maand vergaderingen gehouden om de zaken van Neerbosch' Weesinrichting met elkaar te bespreken.

Het Bestuur heeft zich bezig gehouden met het samenstellen van nieuwe Statuten, Huishoudelijk Reglement, en Reglement tot opnemng van weezen.

Waar God Zijn rijken zegen 31 jaren lang gegeven heeft onder de oude reglementen en statuten, is het te hopen, dat de nieuwe de zaak niet minder goed maken, dan het hier tot nu toe is geweest. Wij erkennen echter volkomen, dat door de groote uitbreiding van de Weesinrichting ook hierin hervorming noodzakelijk is geworden.

Van de oudweezen hebben we steeds innige bewijzen ontvangen hummer gehechtheid aan Neerbosch, vooral ook van hen, die naar Amerika zijn vertrokken.

Wij hadden nooit geweten, dat onze geringe arbeid zoo vele vruchten had gedragen, indien deze storm niet over Neerbosch ware losgebroken. Wij bevelen daarom dit werk bij voortdoring in uwe biddende belangstelling aan. We hopen, dat na een jaar van strijd een jaar van rust en vrede moge aanbreeken en vele arme weezen het mogen ondervinden, dat er liefde woont bij hen, die de Vader der weezen als hun Heer en God erkennen.

In den laatsten tijd zijn de aanvragen tot opname van arme en verlaten weezen opnieuw zeer toegenomen, wel een bewijs, dat men nog vertrouwen stelt in de opvoeding aan de Weesinrichting.

De drukkerij heeft niet die winsten afgeworpen als het verlopen jaar. Het meeste schade heeft deze geleden door bedankjes op het tijdschrift „De Vriend des Huizes” en het aantal Scheurkalenders en Weezen-Almanakken, dat overkocht is gebleven en die wij gratis hebben laten uitdelen op Zondagscholen, waar arme kinderen onderwijs ontvangen.

Wij mogen ons verblijden, dat bijna goen bedankjes zijn ingekomen op ons hoofdblad „Het Oosten”. Een bewijs, dat onze vrienden ons getrouw blijven. De toestand van de drukkerij en binderij is verder dezelfde gebleven.

De boerderij is dit jaar rijk gezegend. De te veld staande vruchten, rogge, tarwe, haver en aardappelen gaven een rijken oogst.

Onze veestapel is bij voortdoring gezond gebleven.

Op de meubelmakerij, welken tak van arbeid wij zeer bij onze vrienden aanbevelen, was tot nu toe immer nog werk, alsmede op de schoen-, klompen- en kleermakerij enz.

Onze tuinman is zeer tevreden over de opbrengst van de groente, boonen, kool, erwten enz., zoodat wij ook in dit opzicht kunnen zeggen: Gods zegenende hand is ons nabij gebleven.

Het onderwijs op de school is geregeld voortgezet en draagt zeer goede vruchten. Het aantal kinderen, dat de school bezoekt, bedraagt 441; 115 kinderen hebben de school kunnen verlaten; 40 zijn op school gekomen. De onderwijzers hebben geregeld hun werk kunnen doen, hun getal is, behalve het hoofd der school, de heer B. van der Schuur, 6, benevens twee onderwijzessen. Wij wenschen het aantal onderwijzers nog met twee aangevuld te zien, daar twee onzer onderwijzers ons hebben verlaten.

Wij zijn zeer dankbaar, dat de Heve, trouwe weezen-

MENGELWERK.

EEN GEZICHTKUNDIG INSTRUMENT.

DOOR
J. VAN 'T LINDENHOUT.

De Bijbel is het meest wonderbare gezichtkundig instrument in de geheele wereld, vervaardigd door den grootsten Meester van alle tijden.

Als teleskoop ziet men daardoor niet alleen de meest verwijderde hemelstreken, maar wat nog veel meer verwondering wekt, door de duizenden jaren heen, wat er in den aanvang der wereld geschied is. Ja, wat nog meer zegt, men ziet tot in het harte Gods.

Als mikroskoop gebruikt, ziet gij niet alleen wat gij anders met het bloote oog reeds opmerkt: de kleinste fouten en gebreken bij uwe naasten, maar, wat veel meer waarde heeft, de verborgenste schuilhoeken van uw eigen hart, en bemerkt daarbinnen al die kleine mikroben en baccillen, welke de oorzaak zijn van de krankheid uws harten.

Bij ieder instrument ligt een gebruiksaanwijzing van de eigen hand des kunstenaars. En wat zoo merkwaardig is, een vlijtig gebruik van het instrument verstompt de gezichten nu niet, maar scherpt en verhoogt het vermogen om te zien.

Een menigte van zoogenaamde geleerden zijn begonnen het instrument na te zien. Zij gaven voor, dat men het toch niet goed gebruiken kon, voordat het wetenschapp.

lijk afgedeeld en stuk voor stuk, wat zijn bruikbaarheid betreft, onderzocht was. Zij rukten het nu eens uit elkander, als zij hun doel niet spoedig konden bereiken, duwden en drukten met hun vingers aan de fijne lenzen, schroefden ze verkeerd aan elkander, doch konden het niet verder brengen dan dat men ten laatste zeer onduidelijk zag. Gebruik het instrument, zooals het uit de hand des Meesters voortgekomen is en gij zult wonderen aanschouwen.

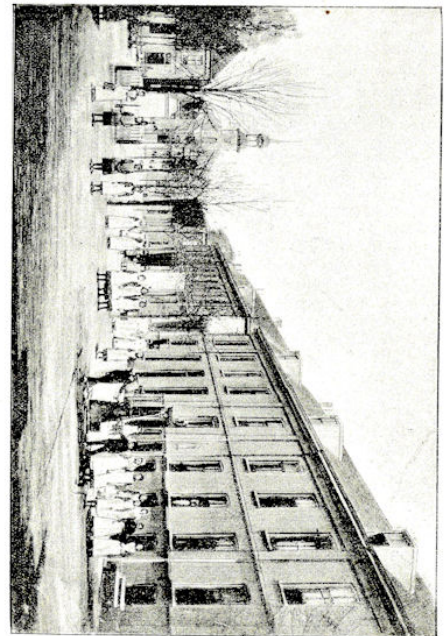

DE BINNENPLAATS DER WEESINRICHTING.

DOOR
J. VAN 'T LINDENHOUT.

Of de kinderen voor vijftig jaren gehoorzamer en deugdzamer waren dan nu, hiernaar willen we maar geen onderzoek instellen. Er zijn menschen in de wereld, die zoo conservatief zijn, van te meenen, dat wat oud is, altijd goed is en wat nieuw heet, nooit goed kan worden. Zulke menschen droomen van een gouden eeuw, die evenmin bestaan heeft als het goudland, waarvan de Indianen in de prairiën van Amerika de onmogelijkste dingen vertellen. Wat nieuw is, is volstrekt nog niet goed, omdat het stempel van onzen tijd er op is afgedrukt, neen, zij die met al het nieuwe en allerlei nieuwigheden dwepen, zijn evenver de plank mis, als zij, die droomen van een gelukkigen, onschuldigen, ouden tijd.

Daarom meenen wij, hoeveel achting wij ook onzen grooten Vaderlandschen dichter Hieronymus van Alphen toedragen, dat kinderen, die zoo vol liefde zijn voor de studie, dat ze

DE BINNENPLAATS

met hun gansche hart kunnen zingen: Mijn leeren is spelen — mijn spelen is leeren, nog altijd met een laantaarn moeten gezocht worden. Ik denk dan ook, dat onze vrome Van Alphen ons in deze dichtregelen heeft willen schetsen het ideaal van een braaf, leerzaam kind en dat hij ook wel de ervaring zal opgedaan hebben, dat kinderen, die even graag leeren als spelen, ook in den tijd toen hij leefde niet te vinden waren. Algemeen is in onzen tijd de klacht, dat onze kinderen te veel moeten leeren, dat men de hoofden zoo vol propt met allerlei kennis, dat er geen tijd overblijft om het geleerde te verwerken en op rijperen leeftijd in practijk te kunnen brengen. Veelweterij is in onzen tijd de kanker, die allerwegen ontevredenheid verwekt. Men weet van alles wat en ten slotte kan men, wat men vroeger geleerden met veel moeite en zorgen in het hoofd geprent heeft, voor het grootste deel in het practisch leven niet gebruiken en moet men het als ballast overboord werpen.

Toch kan men ook wat het spelen aangaat de zaak zeer overdriven. Het koortsachtige najagen van allerlei sport heeft veelal noch doel, noch nut en men zal, indien men op dezen weg blijft voortgaan, veel meer personen krijgen, die wel op een velocipède kunnen rijden, en toch hun armen en beenen niet kunnen gebruiken, want men rijdt niet op een velocipède het leven door. Wanneer ik jonge menschen dagelijks op een velocipède zie rijden, dan denk ik: van die menschen komt nooit iets goeds terecht, ze zijn voor alles goed misschien, maar niet om in het zweet hunns aanschijns hun brood te eten.

De jeugd moet tijd hebben om zich te ontspannen, maar men moet ook in dit opzicht den gulden middelweg zoeken te behouden. Voor onze weezzen zijn de speeluren dagelijks des morgens van 8½—9 uur, des middags van 12½—2 uur, des namiddags van 4—5 uur, des avonds van 7—8½ uur. Donderdags en Zaterdags middags is er geen school. Nevenstaande plaat geeft u een duidelijk gezicht op de binnen-

Een groote leemte in onze gemeenten is het gebrek aan *levende verbindingsschakels* tusschen haar en het buitenslandsch zendingsveld. Wanneer iemand uit haar midden uitgaat en door de gemeente wordt ondersteund, wanneer bijdragen tot het onderhoud van onderwijzers, scholen of leerlingen ginds, brieven van daar doen inkomen, die een persoonlijk karakter hebben; wanneer, in eenigen weg, rechtstreeksche gemeenschap en aanraking ontstaan door briefwisseling met bepaalde arbeiders op een bepaald arbeidsveld — dan wordt daardoor zoowel de kennis als de ijver veel gebaat. Het hoogste ideaal van weldadigheid is dat, waarbij onze gave geleid wordt door dien verheven onbaatzuchtigen zin, die de geheele wereld omvat en die tevreden is met middelen in de schatkist te werpen, zonder de stroomen na te gaan tot hun einde. Maar wij zijn allen zwakke heiligen. Het is goed belangeloos te zijn; maar het gevaar, dat juist nu dreigt, is: onverschillig te wezen. Men heeft de leden der Kerk aldus geëlassificeerd: Vrienden der Zending, Tegenstanders der Zending en Onverschilligen voor de Zending, en niets vermindert de laatste twee klassen meer dan rechtstreeksche betrekkingen met het arbeidsveld van een bekenden en beminden zendeling. De gemeente, welke arbeiders uit het midden van haar eigen leden uitzendt en door hen bekend wordt met het arbeidsveld, het volk, de behoeften, de hindernissen, de teleurstellingen, en den vooruitgang, zal in kennis, inzicht, belangstelling, offervaardigheid en gebedsleven voor het geheele werk toenemen. Wij zijn innig overtuigd, dat zulke levende verbindingsschakels tusschen de gemeenten en het zendingsveld middelen der genade zijn. Na eene langdurige waarneming der ontwikkeling van den zendingsgeest in werkzame, op verovering uitgaande gemeenten, zijn wij tot het wel overwogen besluit gekomen, dat, indien dit groote werk op waardige wijs zal worden verricht, elke gemeente een bepaald arbeidsveld hebben, en op dat veld haar eigen arbeiders zenden en ondersteunen moet.

plaats, waar de weezzen van Neerbosch zich al spelende vernaken. We hopen, waarde lezer, dat gij nog eens in de gelegenheid zult komen Neerbosch te bezoeken, dan kunt ge u zelf overtuigen, hoe gelukkig en blijde en vroolijk de arme weezzen zich hier gevoelen. En gij zult zeker met ons God danken, dat Hij dit toevluchtsoord voor de onderloozen heeft willen bereiden.

DE LEVENDE SCHAKELS.

DOOR

ARTHUR T. PIERSON.

—

Eene van de practische moeilijkheden in het voortzetten **T** van het werk der Zending ligt in de onmetelijkheid van het veld en in den grooten afstand, waarop het verwijderd ligt. Ook de vlijtigste waarnemer van wat in de zendingswereld voorvalt, doet de ervaring op, dat vermeerdering van zijne kennis hem des te helderder zijne onwetendheid in 't licht stelt; en het geld, dat geofferd wordt, schijnt gelijk aan een kleine hoeveelheid water, gespreid over een uitgestrekt land, dat onder den vloek ligt van bestendige droogte. Wat de meeste leden der Kerk betreft, zij weten weinig van dit onderwerp af en hebben slechts een nevelachtig bewustzijn, dat omstreeks duizend miljoenen zielen in duisternis en onkunde verkeerden. Hunne offers worden in een doorboorden zak gestort, raken uit het gezicht en vallen wel ergens neder, maar worden nooit nagegaan of er wordt nooit meer van gehoord. Hoe zou het beide: het gebed en het geven, verlevendigen, indien er wat inniger verband ontstond tusschen de Kerk en de Ontzettende behoeften van het heidendom.

Daarmede wordt niet ingegrepen in de algemeene voortzetting van het zendingswerk, door minder bekende en minder aantrekkelijke akkers te verwaarlozen. Laat de aanwijzing van de afzonderlijke kringen overgelaten worden aan de besturen der zendingsgenootschappen, als de kanalen van verspreiding en mededeeling; laat er een algemeene ondersteuning in geldelijke offers zijn voor het algemeene werk, zoowel als bijzondere offers voor bijzondere arbeiders op bijzonder uitgekozen akkers. Doch laat ons in ons gemeentelven het opwekkend, bezielend element hebben, 't welk er wordt ingebracht door een meer bepaalde studie over een bijzonder volk met zijne zeden, gewoonten, gebruiken, godsdienst en plechtigheden; een of ander bijzonder arbeidsveld met zijn behoeften en nooden; en laat de mannen en de vrouwen, uitgezonden uit onze eigen gemeenten, onze belangstelling, onze deelneming, onze gebeden, en onze giften verwerven en de kanalen zijn, waardoor van dat veld inlichtingen en mededeelingen tot ons worden overgebracht.

De gemeente van den predikant Harms te Hermansburg is een sprekend bewijs en eene heldere toelichting van deze wet der menschelijke natuur. In 1849 werd die gemeente van arme boeren, pachters en arbeiders, bewogen door een blik op de ellende van het heidendom, zooals zij die zagen door de oogen van een armen, weinig begaafden candidaat, er toe geleid een zendingsgenootschap te vormen om het Evangelie te brengen onder vreemde volken. Een weduwe bracht 6 mark, een arbeider een halve mark, en een kind een stuivertje. En op dezen geringen financiëlen grondslag werd de grootste persoonlijke zendingszaak der laatste eeuwen gebouwd. Geen kloeker daad is in de geschiedenis der Zending te vinden dan die van Ludw. Harms, toen hij zijne gemeenteleden voorstelde, hun eigen zendelingen te zijn; toen hij er toe kwam arme pachters, onkundige boeren en ruwe dagloners op te wekken tot

vrijwilligen zendingsarbeid en hun eigen zending te schep-
pen en te onderhouden beide door arbeiders en door geld.
Er valt niets te zeggen tegen het oordeel van hen, die
beweren, dat deze manier van doen „al heel vreemd en on-
gewoon" was; doch zoo was het ook met 't geen op het
Pinksterfeest, na Jezus' hemelvaart, te Jeruzalem geschiedde.
En evenals deze gebeurtenis was ook de eerste eene werking
en beweging Gods. Al de ijver en werkkraft van die ge-
meente werd in een nieuw kanaal geleid en de eerste
bepaalde ontwikkeling of vrucht was het optreden van
vrijwilligers, welke zich aanboden om de levende verbind-
dingsschakels te worden tusschen Hermansburg en het
heidendom. Een van die vrijwilligers schonk zijne boerderij,
welke met hare eenvoudige boerenwoning ingericht werd
tot opleidingschool.

Als arbeidsveld koos men Afrika en de opleiding der
recruten nam een aanvang. Een zeeman, die zich bij de
geleerden aansloot, opperde het denkbeeld een schip te
bouwen en in 1853 zeilde „de Candace" uit, aan boord
hebbende eene kolonie van acht zendelingen, twee smeden,
een kleermaker, een slagter, een wever en drie arbe-
ders. Deze mannen zochten door Natal henen tot de Kaf-
fers door te dringen en in Noordelijke richting voort te
werken en post aan post tot een keten te verbinden. Zij
verzonden geregeld berichten en vriendschappelijke per-
soonlijke brieven en ten einde hun wederwaardigheden in
ruimer kring bekend te maken en om deze persoonlijke ban-
den van sympathie te versterken en te vermeederen, werd
een zendingsorgaan in 't leven geroepen, dat uitgegeven
en in omloop gebracht werd door den arbeid aan hun eigen
opleidingschool. Dat heen- en weder varende schip was de
schietspoel, dienstig om een nauwsluitend en krachtig
snoer van verband te weven met heidenvolken, en de brie-
ven en giften en levende mannen en vrouwen waren de
vleeschelijke draden in dien band gevlochten. Dat schip

op hun gemak, als zij een jaarlijksche bijdrage schenken
aan de Zending en voorts aan secretarissen overlaten niet
alleen hoe de fondsen en arbeiders te plaatsen, maar ook
alle briefwisseling te voeren? Als de berichten van het
zendingsveld gedrukt zijn in tijdschrift of magazijn, worden
niet meer dan ongeveer 20000 exemplaren verspreid onder
honderdduizenden avondmaalgangers, en van die 20000
worden 5000 gratis verzonden aan predikanten en zende-
lingen. Zou de verspreiding van zendingsnieuws niet zeer
bevoerd worden, zou er geen aanwas komen van offers
voor de goede zaak, zou niet het innige, hartelijke gebed,
de persoonlijke belangstelling, het levendig medegevoel
opgewekt en aangevuurd worden, indien elke gemeente
aan de heidenwereld verbonden werd door het leven van
eenige Gode gewijde mannen en vrouwen? En bovenal,
indien de uitgezonden persoon iemand was, die uit eigen
midden afgevaardigd, persoonlijk bekend, hartelijk geliefd
was, en zijn naam zelf onafscheidbaar verbonden werd met
het werk van de verlossing eener wereld? Indien het leven
van Harriet Newell, van Adoniram Hudson, van David Li-
vingstone, van Alexander Duff ons bloed sneller doet ja-
gen van verlangen naar de zaligheid der heidenen, wat
zou dan de uitwerking op een gemeente zijn, uit wier
midden zulke heldhaftige zielen uitgingen om af te dalen
in de diepe mijnen des heidendoms, na hun, die te huis
bleven, te hebben opgedragen de koorden vast te houden?

De ervaring pleit gewis voor de proefneming. Na een-
wen van betrekkelijke mislukking van pogingen om in deze
grote behoefte te voorzien, mogen wij wel een ander plan
volgen; zulk een, dat in zoovele gevallen bewezen heeft
uitmendend dienstbaar te zijn tot ontwikkeling van den
zendingsgeest. Indien niets meer uitvoerbaar is, dan kunnen
toch gewis zekere arbeiders op 't zendingsveld in briefwis-
seling gesteld worden met bijzondere gemeenten, wier offers
of ten deele of geheel bestemd kunnen worden tot hunne

was een bestendige roepstem; en zoo dikwijls het weder-
kwam, stonden nieuwe recruten gereed. Meer dan veertig
personen vertrokken eens te gelijk, en in één jaar, 1863,
boden er zich honderd aan.

Gedurende de zeventien jaren, welke Ludwig Harms
deze zendingszaak bestuurde, genoot die gemeente één
lange opwekking en werden tien duizend leden in die
schaapskooi opgenomen; inmiddels breidde het werk zich
uit, zoodat in 1883, dertig jaar na den eersten tocht van
de „Candace" ruim dertig zendingsposten gevestigd waren,
met 40 geordende zendelingen, 55 leeken-zendelingen, en
even zooveel vrouwen-zendelingen, 22 geordende inlandsche
zendelingen en 158 helpers — een gezamenlijke werkkraft
van 357 personen; het aantal avondmaalgangers bedroeg
3920, dat der overige aan het heidendom ontrukte kerk-
gangers 8520 en wat in dat jaar aan geld besteed werd
7500 dollars. In stede dat de ervaring een inkrimpen van
belangstelling en werkzaamheid, als droevig gevolg van
zoodanigen bepaalden arbeid te zien gaf, was de vrucht
uitzetting en versterking van den zendingsgeest bij deze
gemeenteleden, waardoor de zuiver katholieke zin en de
practische liefde tot de geheele wereld aangewakkerd wer-
den en zij er toe kwamen zendelingen af te vaardigen naar
Indië, Australië en Amerika.

Het is goed, dat men niet verzuime op te merken, hoe
deze kleine en vergeten gemeenten in Hannover noch ge-
volmachtigen noch plaatsvervangers had. Zij vormden hun
eigen bestuur, werden hunne eigen secretarissen, gaven
hun eigen tijdschrift uit en organiseerden en beheerden
hun eigen zendingswerk. Mochten wij het er niet voor hou-
den, dat de besturen van zendingsgenootschappen en zen-
dingsverenigingen in stede van eenvoudig de instrumenten
of agenten te wezen van de praktische weldadigheid onzer
kerken of gemeenten, maar al te dikwijls als plaatsver-
vanger moeten dienen? Zijn onze gemeenteleden niet vaak

ondersteuning. Wenschelijk is het, dat onze kerken of ge-
meenten met de zendingsvelden en zendingsarbeiders daar-
ginds in aanraking en gemeenschap komen en wel zóó,
dat daardoor niet alleen voeling bestaat, maar ook welbe-
wuste gemeenschap en goed ingelichte belangstelling toe-
nemen en levendiger worden; zóó, dat daardoor dezelfde
invloeden, welke zich nu zoo krachtig betoemen op de har-
ten van onze wakkere en ernstige secretarissen van zen-
dingsgenootschappen, het doode lichaam van onze gemeen-
teleden mogen doordringen en levend maken.

Waar is de gemeente, die een zending in het buitenland
onderhoudt en zielverkwikkende brieven van hem ontvangt,
en waarin niet meer belangstelling ontwaakt voor alle
arbeiders?

HET MOEDERHUIS.

Gegroet, gegroet, gastvrije woning!
Bied lang nog weesjes een tehuis,
Meer dan 't paleis zelfs van een koning
Zijt gij me, eenvoudig Moederhuis!
Meer zijt gij in der englen oogen,
Die immer 's Vaders aanschijn zien;
Het weesje, vriendlijk opgetogen,
Hoort men den Heiland lof hier biën.

O Moeders, die met brekende oogen
Vol smart op teeder kroost nog zaagt,
Aanschouwdet Gij 't hier van uit den hoogen —
Zoo wel 't geloof te hopen waagt —

Waart Gij der liefde en zorg getuigen,
Die hulp hun biedt en troost in rouw,
Gij zoudt vol dank U nederbuigen
En loven 's Heeren Vadertrouw.

Gij, die de kleuters moogt bewaken,
Verzorgt, hun 't Woord van God ontvouwt,
Moet Ge ook in stilheid veel verzaken,
Een schoone taak is U betrouwd!
Gedenkt, daarboven blijft geschreven
Elk liefdewerk op aard' verricht,
De Heiland komt en kroont ten leven
Wie willig draagt Zijn last, zoo „Licht.”

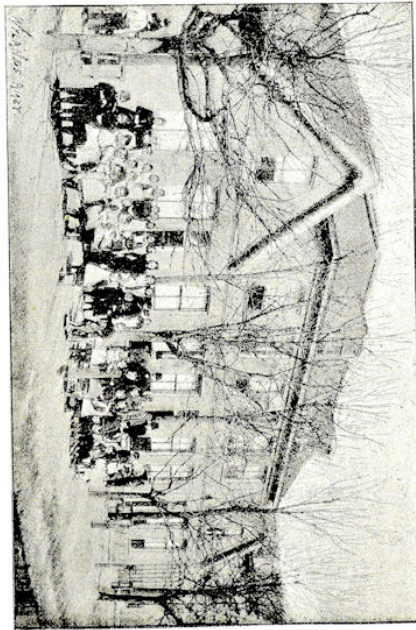
B. v. d. S.

EEN LASTIGE HOND VERDREVEN DOOR GEBED.

De predikant W. Williams, leeraar bij de gemeente, die vergadert in de Upton Chapel te Londen, verhaalt het volgende:

Het venster van mijn studeerkamer geeft uitzicht op verscheidene tuinen, die 's zomers veel schoons te zien geven. Toen ik hier kwam wonen, lag in een der tuinen steeds een hond vastgeketend. Het dier jankte en blafte gedurig, ik mag wel zeggen zonder ophouden. Daardoor was het mij niet mogelijk te studeeren. Ik maakte op beleefde wijs den eigenaar van den hond daarmede bekend; doch zonder gevolg; de hond bleef waar hij was en hield niet op met zijn hinderlijk geluid. Ik dacht er over om te gaan bidden tegen dezen lastigen hond, doch werd daarvan weerhouden door de gedachte, dat het belachelijk was te gaan bidden om het gebalf van een hond. Daar kwam nog bij, dat ik

HET MOEDERHUIS.

mij geen belofte kon herinneren, slaande op zoo'n zaak, eene belofte, welke ik in het gebed zou kunnen aanvoeren. Dit liep, tot ik op zekeren dag Spurgeon's *Bank des Geelofs* opsloeg en wel bl. 157, waar de tekst staat: „Maar tegen een van de kinderen Israels zal niet een hond zijn tong verroeren.” De beschouwing begint aldus: „Wat! Heeft God macht over de tongen der honden? Vermag Hij honden terug te houden van blaffen? Ja, zoo is het waarlijk?” Ik stond verbaasd, want nooit had een hond iets met meer vastheid aangegrepen, dat deze tekst mij aangreep. Ik knielde neder en vroeg aan God om verwijdering van den hond. De hond is verdwenen en de eigenaar ook: maar let wel op, het besluit tot vertrek werd door den bezitter van den hond juist genomen in den tijd, dat ik deze zaak ernstig den Heer mocht opdragen!

Hoe waar is het woord:

„Er worden meer dingen door het gebed gewerkt, dan waarvan deze wereld ook maar droomt.”

STIPE GEHOORZAAMHEID.

DOOR

C. H. SPURGEON.

Toen onze Heer tot den geraakte zeide: „Sta op, neem uw beddeken op en wandel,” stond hij onmiddellijk op, nam zijne beddeken op en wandelde. Deze stipe gehoorzaamheid tot in bijzonderheden was het beste bewijs, dat 's mans zonden vergeven waren. En voor u zal het teeken, dat Hij met u werkelijk gehandeld heeft als een vergevend

God, zijn, dat gij alles doet wat Hij u gebiedt; in de orde welke Hij u gebiedt; omdat Hij het u gebiedt. En dat stond blijmoedig, bestendig, biddend, met dankzegging.

GEEN PLAATS.

DOOR

J. VAN 'T LINDENHOUT.

Zij was een kleine, gebogen vrouw; haar eenvoudige, zwarte japon droeg de duidelijke sporen, dat zij reeds veel gedragen was; haar hoed was reeds lang uit de mode en de menschen staarden haar verwonderd aan, toen zij de geheele kerk door liep en vooraan op een der beste plaatsen ging zitten. Dien dag zou er een beroemd man optreden en het gansche huis was gevuld met rijn gekleede menschen, die veel hadden hooren spreken van de geleerdheid en goedheid van den predikant. Allen verbaasden zich over de vermetelheid der oude vrouw. Zij was zeker niet goed bij het hoofd, want zij nam plaats op een der banken van de rijkste gemeenteleden. De drie dames, die daar reeds zaten, wendden zich tot den man, die de plaatsen aanwees; deze fluisterde de oude wat in het oor, maar zij scheen doof te zijn en antwoordde vriendelijk lachend: „O, ik zit hier zeer gemakkelijk — zeer goed.” „Maar gij zit hier niet op de goede plaats,” zeide de man, „hier is geen plaats voor u, kon maar met mij mee, goede vrouw, ik zal u een andere plaats aanwijzen.”

„Geen plaats?" antwoordde de oude vrouw, terwijl zij op zich zelf en op de fijn gekleede dames zag. „Waarom niet? Ik word hier in het minst niet gedrongen. Ik ben tien mijl ver gereisd om beden de prediking te hooren, want —"

De man nam haar nu bij den arm en maakte een beweging met zijn hand, die zij zeer goed begreep. Haar oude oogen vilden zich met tranen en haar lippen beefden; zij stond bedaard op en verliet haar zitplaats. Zich tot de dames wendende, die haar fraaie kleederen dadelijk over de ledige plaats uitspreidden, zeide zij vriendelijk: „Ik hoop, lieve dames, dat er in den hemel voor ons allen plaats zal zijn."

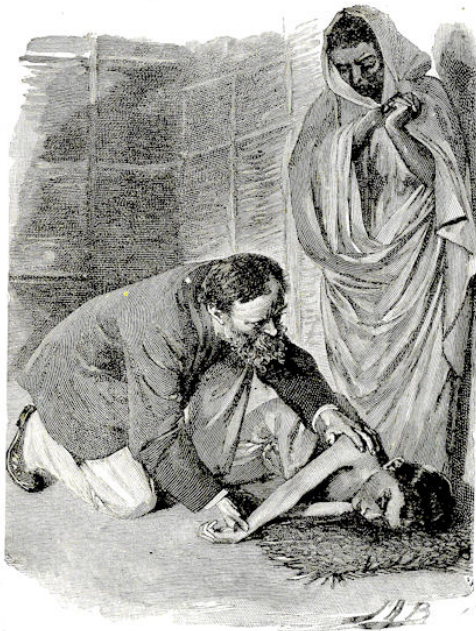
Daarna volgde zij den man, die haar naar de laatste bank geleidde, waar haar tusschen een armoedig gekleed meisje en een ouden man een plaats werd aangewezen.

„Zij is zeker niet goed bij het hoofd," zeide een der dames op de voorste bank. „Hoe kan zoo'n domme, oude vrouw zoo'n geleerd predikant komen hooren. Zij kan er immers toch geen woord van begrijpen. Die menschen dringen zich overal zoo in. Hoe brutaal om hier in onze bank te komen zitten! Hoor het orgel eens heerlijk spelen! Daar komt Ds. N. N. Is het geen nette man?"

„Een nette, flinke man! Gij weet, hij heeft beloofd ons te bezoeken, terwijl hij hier is."

Ds. N. N. is een man, die achting afdwingt en als het orgel zwijgt en hij zijn oog over de toehoorders laat gaan, schijnt hij in ieders oogen te lezen. Zijn hand rustte reeds op den Bijbel, toen hij zich voorover boog en den man, die de plaatsen aanwees, wenkte om bij hem te komen. Deze gehoorzame en ontving een zeldzame opdracht.

De dames waren als aan de bank genageld, toen zij hem zijn weg door de kerk zagen nemen en met de oude vrouw terugkomen, die hij een plaats op de voorste bank aanwees, terwijl hij de daar zittenden wenkte plaats te maken. De predikant zag haar nu vriendelijk lachend aan en begon

GENEEST DE KRANKEN.

daarna zijn prediking. En hij sprak zoo, dat ieders hart warm werd.

„Wie was dat?" vroegen de dames, die geen plaats hadden willen maken, aan den koster.

„De moeder van den predikant," antwoordde deze op verlegen toon.

GENEEST DE KRANKEN.

DOOR

J. VAN 'T LINDENHOUT.

Woen de Heer Zijne jongeren uitzond om te verkondigen dat het koninkrijk Gods nabij gekomen was, heeft Hij hun den bijzonderen last opgedragen om kranken te genezen. Jaren reeds had de nieuwere zending haar uitgebreid arbeidsveld ontgonnen en had men op alle mogelijke wijze het Evangelie zoeken uit te breiden en hierop heeft God dan ook onmiskenbaar Zijn zegen willen schenken, want in een eeuw tijds zijn 30 miljoen heidenen onder den invloed van het Evangelie gebracht en hebben honderdduizenden in hun Heer en Heiland vrede gevonden. Om echter een bijzondere zending in het leven te roepen ten einde de kranken te genezen, daaraan dacht men niet. Alleen in de laatste jaren zijn geloovige doctoren uit Engeland en vooral uit Amerika uitgegaan om den heidenen ook in het vele lichamelijke lijden hulp te bieden. Rijk zijn de vruchten, die deze arbeid oplevert. Honderden heidenen

hebben door de medische zending hulp gevonden voor krankheden, waaronder zij zoo smartelijk moesten lijden. Daarbij zijn velen door dezen arbeid der liefde tot den Heer gebracht, en in de laatste tijden is de medische zending een middel in Gods hand geworden, vooral in China, waardoor het Evangelie gebracht kan worden op plaatsen, waar zonder de medische zending de deuren zouden gesloten zijn gebleven. Wij denken hierbij vooral aan den gezegenden arbeid van Dr. Otte te Sio-khe in China, welk werk wij bij vernieuwing aan de biddende belangstelling onzer vrienden aanbevelen. Vergeet het Neerbosch' hospitaal niet. God heeft reeds daardoor vele arme Chineezers van groot lijden verlost en aan honderden het Evangelie gebracht.

BLISS, DE ZANGER-EVANGELIST.

DOOR

ARTHUR T. PIERSON.

Wan Beethoven en Mozart werd gezegd, dat het des eenen dienst was „stervelingen op te voeren" en die des anderen „engelen te doen nederdalen." Zoodanig is de macht van dat aangrijpende, tooverachtige iets hetwelk wij muziek noemen.

Reizigers, die de stad Rome in Pensylvanië bezoeken, kunnen daar op de eenvoudige begraafplaats een eenvoudige marmeren zuil van twintig voet hoogte zien, gedekt door een omsluierende urn. Die zuil draagt een merkwaardig opschrift: „Opgericht door de Zondagsscholen van de Vereenigde Staten van Groot-Brittannië, op uitnodiging van D. L. Moody, als eene gefachtenis aan Philippus P. Bliss, dichter van

het lied: „Mannen, broeders, ziet het teeken!" 1) en andere Evangelische liederen."

Aan de andere zijde staan de namen van den heer Bliss en zijne echtgenoot, Mevrouw Lucy Bliss—Young, benevens het droevig bericht van hun jammerlijken dood ten gevolge van het bezwijken der spoorbrug te Ashtabula op Zondag 29 December 1876.

Hier zien we het gedenkteeken van een man, die het Evangelie verkondigde door het lied. Bij hem was de dienst van het gezang in het huis des Heeren een dienst der aanbidding en verheerlijking en een middel tot Evangelisatie. God verwekte hem om ons te doen zien, welk een kracht er in het lied kan gelegd worden en hoe geschikt het gewijde gezang is als middel tot overtuiging, bekeering, heiliging en stichting.

Maar Bliss was niet alleen een liefelijk zanger, hij was ook dichter, toonkunstenaar en Evangelist, zoowel als een voorbeeldig Christen, man van smaak en goede manieren. Dr. Vincent zegt: „Hij was een van de edelste, edelmoedigste, godvruchtigste en meest opgeruimde menschen." Het geloof dat in hem woonde, woonde eerst in zijn vader, wiens eenvoudige kinderlijk vertrouwen op God, wiens bestendige gemeenschap met Jezus, en wiens gelukkige gemoedsgesteldheid — hij las altoos zijn bijbel of zong tot verheerlijking van den Heere — met zeldzame gelijkheid werd teruggevonden in zijn zoon. Indien iemand vraagt: „Wat ligt in een naam?" dan wijzen wij op den naam: Philippus Paulus Bliss. Welk een profetie bevatte die naam van iemand, die de eenvoudigheid van een Philippus, de toewijding van een Paulus en den vollen *bliss* (zeggen) van een, die met God leefde, in zich vereenigde! Het was vooral zijne blijdschap, die den toon aangaf van zijn geheele

1) „Hold the Fort." — Als No. 18 in de Opwekkingsliederen van Sankey en anderen is in het Nederlandsch bekend. VENT.

Den volgenden winter bracht hij door te Rome, in Pennsylvania, en werd huisgenoot van de familie O. F. Young; in 1859 huwde hij de dochter Lucy. Later zag hij, dat deze stap de beste zaak was, dien hij ooit had kunnen doen. Hun huwelijksleven was een lang samenstemmen van liefelijke klanken, en werd zelfs niet gestoord door die wan-klanken welke tot harmonie leiden. Zij vonden elkander aan: hij, dichtertlijk, betoogend, ontvankelijk, vol gevoel; zij, praktisch, kalm, volhardend, zelfbeheerschend.

Bij Bliss was een toenemend bewustzijn wakker geworden, dat God hem riep tot den dienst, en dat die dienst inhield: door Hem gebruikt te worden tot het beste doel en in de ruimste mate. Hij wist, dat, indien hij enige gave had, dit de zang was en hij meende duidelijker te verstaan, dat de waarheden des Evangelies op muziek te zetten het groote doel van zijn leven moest worden. Hij had, evenwel, zonderlinge gaven tot luimige scherts en potserlijke nabootsing; en bij zekere gelegenheid drongen, nadat hij een boertig stuk had gezongen in een muzikaal instituut, sommige zijner medebeoefenaars der toonkunst er op aan, dat hij als komiekzanger in de opera zou optreden. Dit zou een groote verzoeking voor hem geweest zijn, indien hij Christus niet had liefgehad. God had een edeler, een grootscher werk voor hem, en een kostelijker plaats dan op de planken van den schouwburg.

De eerste compositie, in 1864 uitgegeven, was geene voorspelling van zijne toekomst. Het was slechts een gevoelvol lied, van sterk godsdienstige kleur. Het denkbeeld om den zang te gebruiken als een voertuig voor Evangelie-waarheid had toen nog geen wortel bij hem geschoten; doch kwam langzamerhand op, en leidde tot het vervaardigen van lied en melodie: „De Prijs." In 1869 hoorde hij te Chicago voor de eerste maal Moody. Deze vergadering besliste over zijn volgend leven. Moody gevoelde zich aangetrokken tot een man van een flink voorkomen onder

leven. Bij zekere gelegenheid in den laatsten tijd zijns levens, toen hij juist het lied zou aanheffen: „O Heer, meer blijdschap in uw dienst", hield hij op en zeide tot Dr. Goodwin: „Ik geloof niet, dat ik dit lied ooit meer zal kunnen zingen als „mijn gebed". Het komt mij voor, dat ik zooveel vreemde geniet in den dienst mijns dierbaren Meesters, als ik maar dragen kan."

Bliss had in zijn jeugd weinig onderwijs ontvangen en op elfjarigen leeftijd verliet hij het ouderlijk huis om te gaan werken op een boerderij. Op twaalfjarigen leeftijd deed hij belijdenis, dat hij tot Christus was gekomen, alhoewel hij altoos als kind bewijzen had gegeven, een kind van God te zijn. Tot zijn zestiende jaar wijdde hij al zijne krachten aan den arbeid voor het dagelijksch brood.

In 1855 genoot hij gedurende den winter onderwijs, en zoodanig was zijn vlugheid in het aanleeren en toepassen, dat hij den volgenden winter *onderwees*.

Liefde voor de muziek was een zijner kenmerkende trekken. Toen hij nog een plumpe, aankomende jongen van tien jaren was, ging hij eens voorbij een huis, waaruit muzieklonen klonken, die hem zoo bekoorden, dat hij, blootvoets en vreemdeling als hij was, de open deur waagde binnen te treden, en als betooverd, doch onopgemerkt bleef staan. Het was de eerste maal in zijn leven, dat hij een piano zag en hoorde, en toen de jonge dame ophield met spelen, riep hij uit: „O juffrouw, speel nog wat!" Verschrikt wendde zij zich om en zeide: „Ga weg, ga de deur uit, jongen met je groote voeten!" weinig vermoedende welk een schoone bloem door hare ruwheid vertrap werd.

Den winter van 1857 bracht Bliss door in de zangschool van den heer J. O. Towner, en genoot daar zijne eerste stelselmatige opleiding in de goddelijke kunst; ook woonde hij een van Bradbury's muzikale conventiën bij. Zijn levenstaak nam dus onder het bestuur der Voorzienigheid, maar hem zelf onbewust, een gestalte aan.

zijn gehoor in Wood's museum, die zeer liefelijk en krachtig zong, en hij leidde het er op toe hem de hand te drukken, eer deze de zaal verliet en de belofte te geven van meer hulp in denzelfden weg. De uitwerking van het sologezang van Bliss moet gerekend worden onder de eerste invloeden, welke Moody bewogen om Evangelische liederen te gebruiken als een middel tot evangelisatie.

In Mei 1870 ontmoetten Bliss en Whittle elkaar voor de eerste maal; zij gingen samen naar de Zondagschool-bijeenkomst te Winnebago, gevoelden zich tot elkander aangetrokken en woonden een tijd lang met hunne gezinnen onder een zelfde dak. Terwijl Bliss het koor leidde en directeur der Zondagschool van de gemeente der Congregationalisten was, ontwikkelde hij door de praktijk zijne eigen geschiktheid om den zang dienstbaar te maken aan den eeredienst en de prediking. Als hij, terwijl de teksten opgezegd werden, op de galerij van het koor stond, wees hij op het roode kruis in het voorvenster en zeide: „Ik verheug mij, dat wij altoos het kruis vóór ons hebben. Laten wij alle andere dingen vergeten, terwijl wij zingen. Laat ons trachten het volk van ons, van ons werk, van onze bekwaamheid af te doen zien, en alleen aan den Heere te denken." De leeraar, Dr. Goodwin, leerde al heel spoedig inzien, dat hij geene vrees behoefde te koesteren dat de liederen, door zulk een leider van den zang gekozen, evenmin als de vrijwillige zangers, die hij onder zijne leiding nam, hetzij voor, hetzij na de preek, enige schade zouden doen aan de werking der leerrede. En toen hij aan Bliss het sluiten van de godsdienstoefening overliet, werd de eenheid van gedachte en indruk zoo goed bewaard, dat de werking der waarheid in dien weg versterkt en bevestigd werd.

Nu volgde een ander tijdvak in de levensgeschiedenis van Bliss. Gedurende den winter van 1873 op '74 drong Moody, die toen in Schotland was, er op aan, dat hij alle andere werkzaamheid zou opgeven om zijn leven te wijden aan het

zingen van het Evangelie. Terwijl hij deze zaak overwoog, gingen Whittle en Bliss ten gevolge eener uitnodiging uit Waukegan daar voor drie dagen samenkomsten houden, welke een Evangeliseerend karakter dragen zouden. Gods geest was in die vergaderingen met kracht. Hij gebruikte Whittle's en Cole's eenvoudige en duidelijke prediking en het gevoelvolle lied van Bliss op zoodanige sterksprekende wijze, dat het niet kon worden misverstaan. Toen Bliss zong: „Bijna bewogen Christen te zijn!” stonden, de geheele vergadering door, zondaars op, ten volle overreed om zich aan Christus over te geven.

Den volgenden namiddag hielden deze drie mannen, Whittle, Cole en Bliss eene toewijdingsbijeenkomst en toen gaf deze liefelijke zanger alles over aan den Heere, verzakende zijne muzikale verbintenissen en ongewijde muziek om zich gansch en al den Heere ten dienste te stellen. Van dien dag af, het was de 25ste Maart 1874, tot op de noodlottige spoorwegramp te Asthabula op Zondag 29 December 1876, had Ph. P. Bliss slechts één doel voor oogen: *zielen te leiden tot Christus door het gewijde lied*. Hoe hij dit voornemen ten uitvoer bracht, willen wij nagaan, omdat het in betrekking staat tot het leven van honderden anderen.

God heeft met elk leven een plan, hetwelk tot volkomen uitvoering te brengen onze grootste vreugde behoort te zijn en mag zijn. Bliss had een bepaalde, een Goddelijke opdracht: de vrijmaking van het gewijde gezang van overheerschend bederf en verkeerd gebruik. Toen Darwin Cook hem op eene bruiloftspartij hoorde zingen, gevoelde deze wat macht er in het lied schuilt om het Evangelie ingang te doen vinden, en hij ging tot hem om hem aan te zeggen, dat dit zijne roeping was. Moody zegt: „Ik geloof, dat God Bliss verwekt heeft om lofzangen te schrijven voor de gemeente van Christus in dezen tijd, gelijk Charles Wesley voor zijne dagen.”

Ten einde dit met goed gevolg te kunnen doen, waren drie dingen noodig:

woorden maar ook de muziek waren „geheiligd door het Woord van God en het gebod.” Men zou hier zeer gevoelig de woorden van George Herbert kunnen te pas brengen: „Hij doopte de woorden in zijn eigen hart”, eer hij ze zong, en dompelde hen in zijne eigen rijke bevinding, en zoo werd het zingen een gemoedsuiting, een sprake, schooner, fijner, edeler dan de gewone menschelijke taal, om de verhevenste waarheden en de innigste gevoelens uit te drukken.

3. De woorden moeten *zeer duidelijk uitgesproken* worden, ook in het lied.

Finney was zelf ook een uitstekend zanger, en was leider van een zangkoor geweest. Maar hij kon de hedendaagsche manier van „het monden der woorden” en van het „vermoorden der taal” bij het koorgezang niet uitstaan. Eens op een Zondagmorgen was er een loflied gezongen, waarin de woorden met goed gevolg door het jagen naar vocalisatie (het uitbrengen van de klanken der klinkers met onderdrukking der medeklinkers) waren verstikt. Finney stond op en dankte den Alwetende, dat Hij „het lied had kunnen verstaan”, al was het dan ook, dat „niemand van de hoorders in staat geweest was er een woord van te vatten.”

Wie, die ooit Bliss hoorde zingen, had te klagen, dat hij de woorden niet verstaan kon? Welk een zuivere, uitmuntende uitspraak, welk een gepaste nadruk, wat muzikale uitdrukking — of moeten wij zeggen — *welsprekendheid*? Hoe zong hij de woorden: „Als Jezus komt” en bracht hij met toenemende kracht dien regel uit van het koor:

Alle heerlijkheid, groot, en eeuwig.”

Zoo gaf hij ook op schoone, indrukwekkende wijze weder:

Man van Smarten, weik een Naam!

in het eerst zoo zacht, dat men het nauwelijks hooren kon,

1. De woorden moeten vol van het Evangelie zijn. Let op zijne geliefde liederen, meer bepaald op die, waarvan de tekst van hem zelf is: hoe zijn zij als uit het hart van het Evangelie genomen! Zij stellen Christus voor als een levenden, liefhebbenden, persoonlijken, komenden Zaligmaker. Zij leggen allen nadruk op het geloof en eene oogenblikkelijke behoudenis. Tot iemand, die zeide dat hij „trachten” zou den Heere te zoeken, zeide Bliss: „Eer den Heer door Hem te vertrouwen.” En dit was de grondtoon van zijn lied, zooals in: „Altijd zien op Jezus, altoos tot Hem vliën”, en „Heerlijk Evangeliewoord.”

Bliss heeft sommige liederen geschreven, die geen aanspraak kunnen maken op dichterlijke waarde, maar zij bevatten geene *zielelijke* elementen, geen zucht naar vervlogen tijden en over akelige ledigheid, zooals b.v. het geval is met Cowper's Olney lied. Bliss leverde geen welbestudeerde voortbrengselen, neen, zijne liederen waren ingevingen. Soms ontving hij eerst een melodie en wachtte hij op de woorden, die er recht geschikt voor zouden blijken te zijn. Dan weder kwamen de woorden eerst, ontspruitende uit een plotseling inzicht in de waarheid, en moesten zij wachten, totdat eene wijs geschonken werd, die er bij paste.

2. De muziek moet geschikt zijn voor de woorden, en voegzaam om te dienen als voertuig des Geestes.

Hij en Whittle brachten vier weken onder mijn dak door, terwijl zij in 1878 in Detroit vertoefden. Gedurende dien tijd had ik eene zeldzaam voorkomende gelegenheid om hem te leeren kennen en zijn manier van doen gade te slaan. Eens schreef ik de woorden van het lied: „Met harpen en bazuinen” om te dienen bij eene leerrede, welke Whittle bezig was op te stellen. Eer Bliss zich zette om de muziek te componeeren op deze woorden, trok hij zich een tijd terug in zijne kamer om te bidden. Niemand verwondere zich, dat zijne zangen zoo kennelijk gesteld zijn tot kanalen der mededeeling van geestelijke indrukken; want niet slechts de

maar toch elk woord even duidelijk onderscheiden, om als bij een trapsgewijs *crescendo* de volle hoogte te bereiken met den laatste regel:

„HALLELUJA! WELK EEN HEILAND!”

Zulk zingen is de hoogste vlucht van het menschelijk stemgeluid; gelijk de machtigste werken van welsprekendheid en redeneerkunst voert en draagt zulk zingen het gehoor als op arends vleugelen. Het doet ons denken aan wat Gladstone aanwijst als den voornaamsten invloed van den spreker: „het vermogen om van zijn gehoor als stoom terug te ontvangen, wat hij als water over hen heeft uitgestort.” Zoodanig zingen is welsprekend, doet het gevoel ontwaken en verlevendigen, en brengt het gemoed in beweging bij de hoorders, en aldus werken gevoel en gemoedsbeweging mede om de kracht zelve, door welke zij zijn opgeroepen, te versterken.

Men beschouwe en berekene de zaak naar hartelust, als een paal boven water staat de zekerheid, dat in honderden gevallen, het zingen van Bliss kennelijk gebruikt werd als middel tot bekeering van zielen. W. O. Lattimore heeft bekend, dat toen hij verslaafd aan de grofste losbandigheid, met rassche schreden den dronkaardsdood en hel in de kaken snelde, hij bij geval in den Tabernakel te Chicago kwam en het lied van Bliss hoorde:

„O, wat zal eens het oogsten zijn!”

Woorden en muziek wekten hem op uit zijne beneveling en gevoelloosheid en hij luisterde en hoorde:

Zaiend het zaad van een *knogende pijn!*
Zaiend het zaad van een *warrelend brein*
Wat in dit leven hier ooit wordt gezaaid,
Wordt ook in 't leven hierna *maals* gemaaid;
O, WAT ZAL HET OOGSTEN ZIJN?

en elke volgende regel scheen zwaarder en met scherper spits voorzien te zijn om dieper nog dan de vorige in zijn hart

te dringen. Hij spoedde zich uit den Tabernakel naar den beker der bedwelming en de speeltafel, van daar naar de eenzaamheid en opnieuw naar gezelschap, maar het lied bleef als een klaren in zijne ooren schallen, en aan alle zijden scheen hem in vurige letters de vraag in de oogten te blinken: „O, wat zal eens het oogsten zijn?” totdat hij den vrede vond, waar alleen vrede te verkrijgen is.

Wij gelooven, dat Bliss door God verwekt werd om in zijn eigen persoon een levend protest te worden tegen misbruik en verderf van het godsdienstig gezang, zooals door afgederij met de kunst, het zingen in een doode taal, het lofzingen door betaalde krachten bij wijze van plaatsvervang-
ging; het gebrek aan evangelie-inhoud en den lust om te schitteren. Bliss had een koninklijk hart en bijzonder in den zang overheerlijke en overheerschende gaven en bekwaamheden. Doch die alle waren des Heeren. Zij waren de albasten flesch met kostbare nardus, welke hij verbrak om den inhoud uit te storten over zijn dierbaren Zaligmaker, zoodat het huis vervuld werd met den liefelijken geur van den uitnemenden balsem.

Hoe treffend, hoe roerend was die hem zelf onbewuste profetie van zijn heengaan! Hij schreef, met het oog op de reis, welke zijne laatste zou zijn: „We hebben besloten de jongens gedurende dezen winter hier te Rome bij hunne grootmoeder en tante Clard te laten, zoodat *mijne vrouw met mij kan gaan!*” Juist voordat de trein met de brug neerplofte, zag men hem een lied of een melodie schrijven. Zij zijn met elkander gegaan!

Hoe kan het toch zijn, dat de godzaligen nog zoo vervaard en angstig kunnen zijn, wanneer zij denken aan hun dood, even alsof zij naar hunne executie en niet naar hunne kroning gingen? TH. WATSON.

ONZE FEESTEN.

DOOR

J. VAN 'T LINDENHOUT.

Nevenstaand plaatje is een afbeelding, genomen bij een weder laatste feesten, die door de weezen op Neerbosch zijn gevierd. Onze weezen hebben in hunne ouders zeer veel verloren. Wat zij in vele opzichten hierdoor missen, kunnen alleen zij eenigszins gevoelen, wie ook op jeugdigen leeftijd hunne ouders door den dood zijn ontnomen geworden. Vooral missen de weezen zeer veel in het huiselijk leven. Die kleine feestjes uit de ouderlijke woning, men kan ze hun moeilijk weder teruggeven. Toch is het een behoefte, vooral voor een kind, om nu en dan eens een buitengewone verrassing te genieten. Wij zoeken dan ook op Neerbosch hiernaan zooveel mogelijk te gemoet te komen. Onze huiselijke feesten zijn vooreerst het Kerstfeest met de kerstboomen en geschenken. Dit is het groote feest. Hiernaar wordt door alle weezen met verlangen uitgezien. Dan komt het feest van den verjaardag mijner vrouw, 15 April. Vervolgens het jaarfeest. Op den tweeden dag van onze jaarvergadering wordt n. l. aan onze weezen een bijzonder feest bereid. Verder het kersenfeest. In het afgelopen jaar is dit driemaal gehouden. Twee duizend kilo kersen, van eigen boomen geplukt, konden onder de weezen worden nitgedeeft. Mijn verjaardag, 4 September, is een dag van groote feestvreugde, waar klein en groot in deelt. Eindelijk zijn er nog feesten in de verschillende huizen, waarin de weezen wonen, wanneer degenen, die aan het hoofd staan van die gebouwen, hun verjaardag vieren. Ten slotte noemen

we het bessenseest, dat altijd gehouden wordt op den verjaardag van mijn schoonzuster. Hieruit zien onze vrienden, dat wij zooveel mogelijk de weezen blijdschap zoeken te bereiden.

EEN BEELTENIS.

—

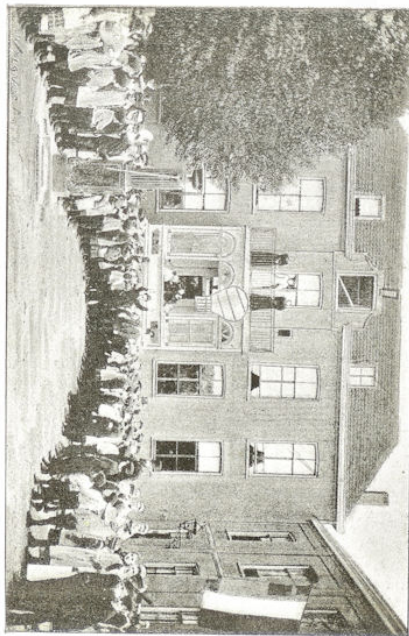
In 't feestkleed mocht ik haar aanschouwen,
Toen ik voor 't eerst haar heb begroet,
En zelden heb ik schooner jonkvrouw,
In 't sierlijk feestgewaad ontmoet.

In 't heuv'lig landschap, tussehen dennen,
Gaf 't slank figuur en 't licht gewaad
Haar 't aanzien van een schucht're boschminf,
Die mijn'rend 't duister woud verlaat.

Ik zag haar in den stillen avond,
Bij 't zilver licht der bleeke maan,
Hoe trokken toen haar schrand're oogen,
Haar bleek, doch schoon gelaat mij aan.

Ik zag haar, bij het flik'rend kaarslicht,
Soms bij 't klavier, terwijl zij zong;
En 't was mij, of een stem der Muzen,
Van verre mij in d' ooren drong.

Doch schooner nog, dan ooit te voren,
Was z' in 't eenvoud'ig zwarte kleed,
Toen als verpleegster van de zieken,
Zij dagelijks haar ronde deed.

KREISER RENO

Zoals ik toen haar mocht ontmoeten
Was zij 't aantrekkelijkst voor mij,
In 't zwarte kleed der liefdezusters
Bleef steeds haar beeltenis mij bij.

J.

BEROEPEN EN BEDRIJVEN IN HET HEILIGE LAND.

Eenvoud — dit woord drukt tot op den huidige dag het kenmerk uit van al de beroepen en bedrijven en werkzaamheden in Palestina. Hoewel uit het oogpunt van kunst en schoonheid den eenvoud beminneend, zijn wij niet ongevoelig voor de weldaden, die wij genieten door die wetenschappelijke stelsels van nijverheid, welke op het gebied van den landbouw de productie vermeerderen en de consumtie vergemakkelijken. De machinerie heeft heel wat in haar eigen voordeel te zeggen door het verlichten van den arbeid, het verdeelen van zijne voortbrengselen, en het voldoen aan de behoeften der steeds toenemende bevolking. Maar het is goed, de ons nagelaten oude wereld eens te bezien uit het oogpunt van schilderachtigheid en aartsvaderlijkheid; en Palestina is ons overgebleven als de woonstede der oude zeden en gebruiken.

In zijne keurige teekeningen ter illustratie van dit opstel heeft de heer Harper de zonnige kalme en bedaarheid weergegeven, die evenzeer verspreid liggen over het landschap als over de zeden en gewoonten, waarmede de Bijbelsche geschiedverhalen ons vertrouwd hebben gemaakt. Zij kunnen ons behulpzaam zijn om ons een beter begrip te vormen van die levenslessen, welke de door den Heiligen Geest bezielde mannen ons hebben voorgehouden.

Zooveel kan in ieder geval van de beroepen en bedrijven gezegd worden: men vindt er geen overstelpende drukte van menschenmassa's, geen giftige gasdampen, geen vermoeiende haast in de uitvoering van bevelen, geen geraas

KANALEN GRAVEN MET DE VOETEN.

en geen rook van machinerieën, geen roet uit de leelijke fabrieksschoorsteenen, neervallend over de gouden velden, en geen sterker drank, door de arbeiders ingezwolgen, dan het water uit de putten! Misschien, als eene schaduwzijde van dit alles, is er een weinigje te veel onvervroolijkte eenzaamheid en ongehopen dienstwerk.

KANALEN GRAVEN MET DE VOETEN schijnt voor een Europeaan een van de zonderlingste verrichtingen bij de nitoeffening van den landbouw in het Oosten. Het was een ruwe en eenvoudige manier van werken, om het water in kanalen te leiden voor de voeding der planten, en het van de eene voor naar de andere over te brengen; het is niet alleen een vervelend en afmattend, maar ook een ongezond werk. „Veel zijn de ziekten, die door dezen slaafschen arbeid ontstaan,” zegt een Oostersch reiziger. Mozes zinspeelt er op in Deuteronomium, als toepasselijk op Egypte: Want het land, waar gij naar toe gaat, om dat te erven, is niet als Egypteland, vanwaar gij uitgegaan zijt, hetwelk gij bezaaidet met uw zaad, en bewaterdet met uwen gang, als eenen kruidhof.” (Deut. XI: 10.) Wanneer het eene gedeelte van den grond verzadigd was, schoof de landman den zandigen bodem tusschen de eene voor en de andere met zijn voet op zijde, ten einde het water er in te laten stroomen. Ondertusschen hadden de Israëlieten weinig behoefte aan dit ruwe werk, want hun puik land dronk den regen des hemels in, en behoefde niet als Egypte vruchtbaar gemaakt te worden door middel van een zwaren en slaafschen arbeid, in verband staande met mechanische inrichtingen tot besproeiing van het land.

Bij HET PLOEGEN IN PALESTINA behoeven geen zeer diepe voren gemaakt te worden. De zaaier volgt den ploeger onmiddellijk op den voet; er wordt geen gebruik gemaakt van de egge. Hoewel Job er van spreekt: „zal hij de laagten achter u eggen?” (Job XXXIX: 13) wordt hierdoor alleen het denkbeeld van eene omwerkende en omwoelende kracht uitgedrukt. Dit soort van werk werd dikwijls zeer lang uitgesteld. Daar de landlieden geen goede ploegen en geen geoevende trekossen hebben, moeten zij wachten totdat de grond door en door verzadigd is met regen, hoe laat in 't jaar dit ook eerst het geval moge wezen. Zoodoende gaan er weken aan weken met het ploegen heen.

PLOEGEN.

goed in het Oosten als in alle andere landen weten de kinderen al heel spoedig de geheimen van „een pretje” te ontdekken; en het is dan ook volstrekt niets ongewoons, hen op de „mowrej” te zien staan, om er een genoeglijk ritje op mede te maken. Toch zijn er ook wel verbeteringen in dit oude werktuig aangebracht. Zoo heeft een reiziger door het heilige land ergens rollen gezien, die onder den steen bevestigd waren en over het koren heen wentelden; en een ander verhaalt van eene nog verder gaande verbetering. Hij zegt, dat er ronde zagen aan de rollen bevestigd waren. Doch dit is misschien niet eens een nieuwigheid geweest, maar alleen een terugkeer tot eene onderwetsche wijze van werken, zooals wij die vermeld vinden in de profetie van Jesaja XLI: 15 en 16: „Ziet, Ik heb u tot eene scherpe, nieuwe dorschlede gesteld, die scherpe pinnen heeft; gij zult bergen dorschen en vernalen, en heuvelen zult gij stellen gelijk kaf. Gij zult ze wannen, en de wind zal ze wegnemen, en de stormwind zal ze verstrooien; maar gij zult u verheugen in den Heer, in den Heilige Israels zult gij u beroemen.”

Eén ding is zeker: bij het **UITTREDEN VAN HET KOREN** moet al de samenwerking verdeeld worden tusschen den drijver en het vee. Nog altijd bestaat de overoude en heilzame wet: „Eenen os zult gij niet muilbanden, als hij dorscht,” — en dus mogen de arme beesten eenige aren voor zichzelf opnemen, wat zeer geschikt is om ons bedachtzame sympathie van den menschelijken jegens den dierlijken arbeider te leeren. Hoeveel Rijken zijn er al niet opgekomen, tot bloei geraakt en weer vervallen, sedert dit bevel werd gegeven, waardoor eene redelijke mate van vrijheid aan deze stomme dienaren werd toegestaan! Tegenwoordig zijn er korendorschers, die hun os wél muilbanden, zoodat het oude bevel op den huidigen dag nog evenzeer noodig is als toen voor de wreeden, zelfzuchtigen en ongehoorzamen. Paulus wist, dat er zelfs in de Christelijke Kerk lage en

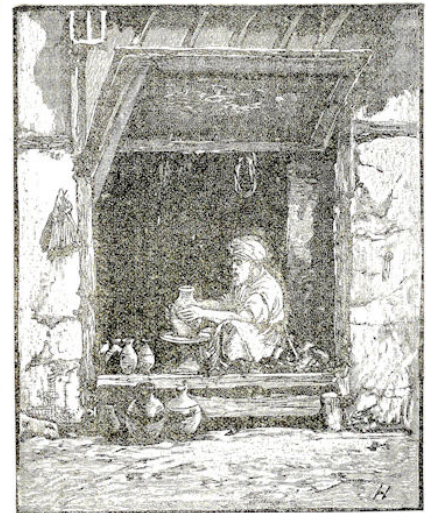

UITTREDEN VAN HET KOREN.

vrekkige zielen zijn, die den werkman zijn rechtmatig loon onthouden, en daarom zegt hij dan ook in I Corinthen IX: 9, 10 en 11: „Want in de wet van Mozes is geschreven: Gij zult eenen dorschenden os niet muilbanden. Zorgt ook

Goa voor de ossen? Of zegt Hij dat ganschelijk om onzentwil? Want om onzentwil is dat geschreven, overmits die ploegt, op hoop moet ploegen, en die op hoop dorscht, moet zijne hoop deelachtig worden. Indien wij ulieden het geestelijke gezaaid hebben, is het een groote zaak, zoo wij het uwe, dat lichamelijke is, maaien?” Welk een schoone en heerlijke les is dat! En zij vestigt onze aandacht op het voordeel en den zegen, om overal en bij alles eene kleine speelruimte te hebben, zoodat de nauwgezette betaling van het verschuldigde bedrag óók nog gelegenheid laat tot een vrije gift en eene minzame bejegening. Dat zoowel de beesten als de menschen, die ons dienen, niet alleen moeten kunnen bestaan, maar ook een gezond en genoeglijk bestaan moeten hebben, is het einddoel van heel de Christelijke beschaving. „Het uittreden van het koren” met ossen is in Palestina nog altijd de gebruikelijke wijze van bewerking; maar nu en dan rijden of drijven de mannen en jongens er paarden over heen, en wijzigen zij op die manier de bewerking eenigermate.

EEN **JOODSCHE POTTENBAKKER** aan 't werk is een schouwspel, dat zich tot op den huidigen dag nog altijd evenzoo voordoet, als het in onafgebroken voortdoring sedert de grijze oudheid geweest is. Daar, voor het open venster van zijn huis, zit hij aan zijn werkbank en draait hij het wiel met zijn voet, terwijl hij zijne geprepareerde klei aan den eenen en zijn kan met water aan den anderen kant naast zich heeft. Evenals wij het nu kunnen doen, heeft Jeremia indertijd een pottenbakker gadeslagen en zag hij, hoe licht het werk onder diens handen bedorven werd, waarom hij zeide: „Toen maakte hij daarvan weder een ander vat, gelijk het recht was in de oogen des pottenbakkers te maken.” (Jeremia XVIII: 4.) — om ons te herinneren aan de vreeselijke verantwoordelijkheid van voort te gaan met slecht werk, en ons te wijzen op onzen plicht om zoo te leven en te arbeiden, dat ons bestaan in

EEN POTTENBAKKER AAN ZIJN RAD.

overeenstemming gebracht kan worden met het goddelijke ideaal, en het „geschikt te maken voor 's Meesters dienst.” Het Joodsche aardewerk, hoewel niet buitengewoon mooi of bijzonder fijn, zoodat de kenners er geen groote waarde

aan hechten en de oudheidminnaars het niet verzamelen, was bruikbaar en practisch, en dat is het juist wat alle levens behoorden te zijn. Het deed bovendien in allerlei opzichten ook dienst als symbool: het was dun en broos, letterlijk „in stukken geworpen” door de minste of geringste aanraking; het was dus zeer licht breekbaar, zoodat het een duidelijk en welsprekend beeld te zien gaf van de goddeloozen, die als pottenbakkers vaten vermorzeld zullen worden.

En zoo beginnen wij ook een beter begrip te krijgen van de woorden uit Jesaja XXX vs. 14: „Ja, hij zal ze verbreken, gelijk een pottenbakkerskruik verbroken wordt; in het brijzelen zal hij ze niet verschoonen, alzoo dat van hare verbrijzeling niet eene scherf zal gevonden worden: om vuur uit den haard te nemen, of om water te scheppen uit een gracht.” Zóó totaal is de verwoesting en vernietiging! Bij de putten werden dikwijls „scherven” of gebroken kruiken achter gelaten, die de voorbijkomende reizigers dan weer opnamen en als bekers gebruikten om uit te drinken; en de arme kinderen zamelden weer andere scherven op, waarin dan een laagje heete asch werd gespreid, met een paar gloeiende kolen er op, om hun avondeten te warmen. Maar van de goddeloozen zal zelfs niet zooveel als deze potscherven worden overgelaten!

Schoon is ook het denkbeeld van „bruikbaarheid,” waarop we door zulk een beeldspraak gewezen worden. Zelfs geknakte levens kunnen dikwijls nog tot iets goeds en heilzaam bruikbaar zijn; de philanthroop en de opvoeder, de bezoeker van de tuchthuizen en de toevluchtsoorden van zoogenaamd verlorenen, behoorden er altijd aan te denken, niet alleen dat er mogelijkheid tot verlossing van de zonde bestaat, maar dat *verlorenen* levens *gevonden* kunnen worden, en dat er uit ruïnes nieuwe tempels kunnen verrijzen. O ja! zelfs van menselijke „scherven” kan een even heilzaam gebruik gemaakt worden, tot toediening van het verwarmende vuur en het verfrisschende water.

MALENDE VROUWEN.

Het malen in den molen wordt een zeer vermoedend werk genoemd, — en het is een bittere satire ten opzichte van het mannelijk geslacht, dat verplicht is den last en de hitte des daags te dragen, dat de mannen in Palestina

nooit malen! De allergeeringste dienstmaagden of slavinnen worden in den regel met dit werk belast. Er bestond evenwel ééne uitzondering, namelijk wanneer soldaten in den oorlog krijgsgevangen werden gemaakt, want dan werden dezen tot het malen gedwongen, en als zoodanig moest Simson dan ook bij de Philistijnen dienst doen. Geen mindere dichter dan Milton heeft eene aanschouwelijke beschrijving van zijn leven gegeven:

„Om daar te Gaza, blind, in koopren boeien,

To malen met de slaven in den molen.”

Gewoonlijk zitten er twee vrouwen aan den molen te malen, en dan zitten zij tegenover elkaar, terwijl een van beiden met de rechterhand het koren door het gat in den bovensten steen werpt, terwijl met de andere hand de kruk in beweging wordt gebracht. Wij hebben dikwijls gehoord van den ondersten molensteen, en kunnen zeer goed begrijpen, hoe hard die moest wezen, waarop het graan ligt en die altijd en immer is blootgesteld aan een en dezelfde rondgaande drukking, welke als een soort van zaag op het koren werkt. Onze Heiland heeft dit alles nauwkeurig gadegeslagen (Matth. XXIV : 41), want Hij zegt: „Twee vrouwen zullen in den molen malen.” Het is misschien niet waar, dat de vrouwen ten onzent meerendeels het zwaarste werk ter wereld hebben te doen, maar dikwijls krijgen zij toch het meerendeel van het veeleude, en de verveling doodt nog veeleer dan het werken; maar de echt mannelijke ridderlijkheid zal dat vervelende altijd pogen te verzachten door toegevendheid, sympathie en voortdurende toewijding aan huis en haard. Er wordt evenwel veel werk gedaan door vrouwen, zelfs ten onzent, dat niet geschikt of betamelijk voor haar is; maar gelukkig bewegen zoowel de wetgeving als de „tijdgeest” zich in de richting van grootere zorg en toegevendheid jegens al wat zwak is.

De goederentreinen en transportwagens van Palestina

GOEDEREENTREINEN.

bestaan uit kameelen, die — als maatregel van veiligheid — met hunne lading in karavane reizen, want het is nog altijd een land, waar reizigers, die het berooven en plunderen waard zijn, gevaar loopen in handen van dieven en moordenaars te vallen. In plaats van den ouderwetschen knuppel of knots, zijn de drijvers thans van vuurwapenen voorzien. De wegen zijn nog zoo slecht en ruw mogelijk, en bestaan uit aardkluiten, die door regen en smeltende sneeuw zacht zijn geworden. Onze plaat kan ons een goed begrip geven van de wegen in Palestina: de groote, ruwe steenen worden zorgvuldig vermeden door de kromming van den weg. Misschien evenwel is er, om den weg gelijker te maken, een gedeelte der steenen opgeruimd, want Jesaja zegt (LXII: 10): „Bereidt den weg des volks; verhoogt, verhoogt eene baan; ruimt de steenen weg.” Daardoor worden de kromme plaatsen recht, en de ruwe gelijk gemaakt. De reizigers door Palestina kunnen de waarde beseffen van die beloften in den Bijbel, die het uitzicht openen op beveiliging tegen glibberige plaatsen en tegen glijden en vallen.

Eén ding is er, dat den reizigers door het heilige land al zeer vreemd en zonderling moet voorkomen. Bij meer beschaafde volken zijn wij gewoon op landbouwkundig gebied te zien, wat men „de overleving van het bruikbaarste” zou kunnen noemen. Wij kiezen ten slotte altijd de beste eg, den besten ploeg, en de beste werktuigen in 't algemeen; in Palestina schijnen wij bij wijze van contrast altijd en overal „de overleving niet van het bruikbaarste, maar van het oudste” te vinden. Het is daar een oudheid met iets hatelijks of wraakzuchtigs: niet de oudheid van tempels en graven, noch zelfs van een bijna doode taal; want er bestaan geene verouderde zeden en gewoonten, die wij slechts nu en dan hier of daar aantreffen, in geheel afgelegen oorden. In Palestina leeft en beweegt de oudheid zich, en wordt zij aanschouwd in de dagelijksche ge-

wooten des volks. Men heeft er bijvoorbeeld geen behoefte aan een werkwoord met een bijzondere strekking tot het uitdrukken van een handeling, die in het verledene heeft plaats gehad, aangezien al wat was, ook nu nog is, en er uitziet alsof het in de toekomstige eeuwen altijd zoo zal blijven.

EEN KNOTSDRAGER.

Onze teekening van den „knotsdrager” geeft de oude manier van kleeding en de oude manier van verdediging te zien. Die knots is een tamelijk ruw bewerkt wapen, met een ronden knop aan het boveinde, — maar een doodelijk treffend wapen óók, daar kunnen wij verzekerd van zijn! Twee of drie rondgaande zwaaien in de lucht, en dan een slag op den schedel met zulk een ding, zou den bittersten vijand van de geiten of de scha-

pen neervellen, die door den knotsdrager bewaakt worden.

Trouwe schaapherders rusten niet in de schaduw van boomen, of liggen niet neder in koele grotten, — integendeel: men ziet ze in hunne volle lengte staan, en scherp tegen de lucht afsteken, op den rand der klippen, of op de kleine plateaux op de hoogere gedeelten der vlakten. Jesaja zegt, LXI: 5: „Uitlanders zullen staan en uwe kudde weiden.” De wachters schijnen alleen te zijn, maar in zekeren zin zijn zij niet alleen. Evenals met de wijngaarden, is het ook met de kudden: de bewakers zijn zóó zorgvuldig over hunne posten verdeeld, dat de een, die het toezicht houdt op een groep wijngaarden of een groote kudde schapen, juist ver genoeg zien kan tot het begin van de volgende groep, en de volgende bewaker op zijn beurt weer de volgende groep kan zien. Wij lezen van hun bestaan en gewoonten beiden in het proza en in de poëzie des Bijbels. De eene reiziger verhaalt ons, dat hij plotseling een krachtig en helder geluid de echo's heeft hooren wekken, die tusschen de rotsen sliepen, waarna het zich, zwellend en toenemend, met zijne onmiskenbare waarschuwing over al de laken verspreidde; vervolgens werd dit signaal beantwoord door de overige wachters, om te doen blijken dat ook zij gereed stonden om het naderende gevaar onder de oogen te zien. Zoo lezen wij bijvoorbeeld in Jesaja LII: 8: „Er is een stem uwer wachters; zij verheffen de stem, zij juichen te zamen: want zij zullen oog aan oog zien, als de Heer Zion wederbrengen zal.” De wijngaarden, die zich op grooten afstand van de dorpen bevonden en geen enkele beschermende heining of schutting hadden, waren in 't bijzonder blootgesteld aan vijandelijke aanvallen, en hunne bewakers worden in het Hebreusch *natars* genoemd. Zij hebben hunne stemmen weten te ontwikkelen, heeft men ons verhaald, tot het voortbrengen van een hoogen en langgerekten klank, die een antwoord uitlokt van andere wachters der ver afgelegen deelen der valleien en gebergten.

Ook werd er somtijds, niet een bepaald waarschuwend, maar een geruststellend roep gehoord, zoals in ons „Alles in orde!” Geen gevaar, maar vrede en veiligheid is de boodschap; en dan hooren wij een aangename, blijmoedigen klank. Hierop zinspeelt Jeremia blijkbaar in het zevende vers van hoofdstuk LII: „Hoe lieflijk zijn op de bergen de voeten desgenen, die den vrede doethooren!” Daaruit kunnen wij opmaken, dat deze wachters hier en daar over het afgelegen landschap verspreid waren, en hunne gestalten scherp afstaken tegen den blauwen hemel achter hen. Zoo kan ieder man elk lid zijner kudde schapen zien, die aan zijne zorg zijn toevertrouwd.

DE OLIJFMOLEN. — Vele en velerlei zijn de zinspelingen op de olijven in de boeken van het Oude Testament. Palestina was bijzonder goed gelegen voor den groei en de ontwikkeling van den olijftboom, want deze gedijt het best in een zandigen, steenachtigen grond, en tiert en bloeit het weligst op de hellingen van zonnige rotsen, waar deze boomen zich dikwijls uitbreiden tot ware bosschen en wouden. Job zinspeelt op die zware en breedgetakte olijftoemen, als hij in hoofdstuk XXIX vs. 6 zegt: „En de rots mij oliebekken uitgoot.” Daar hij altijd groen blijft, heeft de olijftboom zich natuurlijk in de dichterlijke voorstellingen een plaats veroverd als een symbool der onsterfelijkheid. In ieder geval schijnt hij zeer zeker een buitengewoon hoogen leeftijd te bereiken. De olijftoemen die nu nog in den hof van Gethsemané staan, zouden volgens sommige gezaghebbende deskundigen nog dagteekenen uit den tijd der verovering van Palestina door de Arabieren, in de zevende eeuw onzer jaartelling; terwijl anderen verzekeren, dat die boomen daar reeds gestaan moeten hebben tijdens de omwandeling van onzen Heiland op aarde. De boom schijnt zich het best te ontwikkelen in kustklimaten, en daaruit laat het zich dan ook verklaren, dat hij zoo overvloedig voorkomt in Perzië en in Galilea, langs het meer van Ge-

nezareth en in Decapolis. Wij zien op onze hierbij behoorende illustratie de vervaardiging van gewone olie in een oliepers. De Grieken, Romeinen en Israelieten aten de groene vrucht van den olijfbom nadat zij zorgvuldig in-

EEN OLIJFMOLEN.

gelegd was. Zij werd geplukt, wanneer zij nog groen was; vervolgens begon zij, als men haar aan den boom liet hangen, een barnsteengele kleur aan te nemen; daarna krijgen ze een prachtige purpertint, en ten slotte zien zij er uit als een donkerbruine of bruinzwarte noot.

De zuiverste en beste olie werd van de groene vrucht gemaakt, die zorgvuldig werd gesorteerd, daarna gestampt en fijn gemalen in een vijzel, en ten slotte geperst door

Bij het aanbrengen van feestelijke versieringen werden veelal olijftakken gebezigd, zooals in Nehemia VIII: 16 te lezen staat: „Gaat uit op het gebergte, en haalt takken van olijfbomen, en takken van andere olieachtige boomen, en takken van mirteboomen, en takken van palmboomen, en takken van andere dichte boomen, om loofhutten te maken, als er geschreven is." (Nehemia VIII: 15.)

Er bestond, naar het schijnt, evenzeer een wilde olijf als een eetbare. In tegenstelling van de meeste wilde vruchten, die in hun ruwen toestand gewoonlijk kleiner zijn, en bij zorgvuldige kweeking een grooteren wasdom verkrijgen, is de vrucht van den wilden olijfbom veel grooter dan de eetbare olijf, maar de olie is van veel minder waarde, en wordt hoofdzakelijk gebezigd tot het bereiden van geneeskrachtige zalven.

WATERZAKKEN EN PUTTEN. — Men kan niet zeggen, dat er een zweem van artistieke schoonheid te vinden is aan waterzakken, maar — schoonheid is niet het allereerste, waaraan gij denkt, wanneer gij smacht van den dorst. Water heeft in zulke oogenblikken veel meer waarde, dan goud of edelgesteenten. Wij vinden een der oudste betuigingen van blijdschap in den Bijbel vermeld als de kreet van Izaak's knechten, die tot hem kwamen en zeiden: „Wij hebben water gevonden!" (Genesis XXVI: 32.) En uit nog vroeger tijd: „En de engel des Heeren vond Hagar aan een waterfontein in de woestijn, aan de fontein op den weg van Sur." (Genesis XVI: 7.)

Kostbaar inderdaad is water in een „droog en dorstig land!" Wij kunnen ons hier, in ons waterrijk land, niet voorstellen, hoe kostbaar het kan wezen! Wij herinneren ons, jaren geleden een wandeling gedaan te hebben met iemand, die op zijne buitenlandsche reizen vreeselijk van dorst te lijden had gehad, — en toen wij een pomp voorbijgingen, vanwaar juist een waterwagen vertrokken was, na tot aan den rand toe gevuld te zijn geworden, waarna

een reeks of netwerk van fijne manden. In gewone gevallen werd de vrucht eenvoudig fijngekneusd door een ruwen olijfmolen.

De geschiedenis der Israelieten is vol voorbeelden van de gewijde gebruiken, waarbij de olijf gebezigd werd. Een groote hoeveelheid er van werd gebruikt bij de bereiding van het voedsel. „Zoo waarachtig als de Heer, uw God, leeft, indien ik een koek heb, dan alleen een handvol meels in de kruik, en een weinig olie in de flesch! En zie, ik heb een paar houten gelezen, en ik ga heen, en zal het voor mij en voor mijnen zoon bereiden, dat wij het eten en sterven." (I Koningen XVII: 12.) En elders: „En ook de naasten aan hen, tot aan Issaschar, en Zebulon, en Nafthali, brachten brood op ezelen, en op kemelen, en op muilen, en op runderen, meel spijs, stukken vijgen, en stukken rozijnen, en wijn, en olie, en runderen, en klein vee in menigte: want er was blijdschap in Israel." (I Kronyken XII: 40.)

Voorts maakten zij toen van de olie hetzelfde gebruik als wij: ten behoeve van de verlichting, voor de voorbereiding van gewijde offers, en tot het genezen van wonden. Zoo lezen wij Jesaja I vs. 6: „Van de voetzool af tot het hoofd toe is er niets geheels aan hetzelfde; maar wonden, en striemen, en etterbuilen, die niet uitgedrukt noch verbonden zijn, en geene derzelve is met olie verzacht." Ook vermengde men de olie met welriekende stoffen, ten einde er het lichaam mede te zalven, hetgeen volgens een schrijver over de Oostersche zeden en gewoonten noodig was voor het behoud der gezondheid.

Nu en dan mislukte de olijfoogst in Palestina geheel of gedeeltelijk, en dit werd dan als een groote nationale ramp beschouwd. „Ik heb ulieden geslagen met brandkoren en met honigdauw; de veelheid uwer hoven, en uwer wijngaarden, en uwer vijgeboomen, en uwer olijfbomen at de rups, en nochtans hebt gij u niet tot Mij bekeerd, spreekt de Heer." (Amos IV: 9.)

het water als gewoonlijk nog een tijdlang uit de monding der pomp bleef loopen, riep hij plotseling uit: „O foet! ik kan zoo iets nooit aanzien, zonder het verlangen in mij te voelen opkomen om er heen te smellen en een einde te maken aan hetgeen mij eene moedwillige verkwestiging van water toeschijnt, dat eenmaal kostbaarder dan goud voor mij was!"

„Een put graven" is in het Oosten een spreekwoord geworden, ter uitdrukking van een nuttig en heilzaam werk, dat nog in aandenken blijft nadat de man, die het tot stand bracht, reeds van deze wereld verdwenen is! In den besten zin van het woord is het werk van dien man, evenals dat van Jakob, na hem blijven voortleven; en zulk een daad is wel waardig om als grondslag eener zinnebeeldige voorstelling van het eeuwige leven gebezigd te worden, — want wij allen laten, wanneer wij zijn heengegaan, of bronnen van heilzamen invloed na, of nuttelooze, dorre en onvruchtbare levens. De Joodsche geschiedschrijver Josephus, sprekende over de menschlievendheid der wetten van den grooten Israelietischen wetgever, en de zorgvuldige, minutieuse bepalingen aangaande handel en wandel in dit aardische leven, die hij naliet, maakt een toespeeling op Exodus XXI vs. 33 en 34, en zegt: „Laat dezulken, die een put of een wel graven, zorg dragen er planken over te leggen, en zoodoende de opening gesloten te houden, — niet met het doel om iemand te beletten, er water uit te putten, maar opdat er geen gevaar voor hen ontsta om er in te vallen." Een reiziger door het Oosten verhaalt ons, dat hij, bij gelegenheid van het passeeren en het vluchtig bezichtigen eener oude ruïne, op een haar af in een onoverdekt put was gevallen, en dat een zijner vrienden op die wijze een kostbaar paard had verloren. In dezen staat van zaken had voorzeker, overeenkomstig de wet van Mozes, gelijk die vervat is in Exodus XXI vs. 33 en 34, de eigenaar van den put of waterwel den reiziger het verlies

van zijn paard behooren te vergoeden. „En wanneer iemand eenen kuil opent, of wanneer iemand eenen kuil graaft, en hij dekt hem niet toe, en een os of een ezel valt daarin, — de heer des kuils zal het vergelden, hij zal aan deszelfs heer het doen wederkeeren; doch dat doode zal zijns wezen.” Af en toe lezen wij ook van blinden, die in deze putten gevallen zijn.

Niet zelden gebeurt het evenwel, dat de open put vlak binnen den ingang eener grot ligt. Soms tijds stroomt het water bijeen en blijft het staan in een achtereenvolgende reeks van holen, die in de rotsen zijn uitgehouwen, op de wijze zooals men bij het maken van regenbakken te werk gaat, behalve dat zij hier zeer ruw uitgehakt zijn. Aan den bovenkant is er een groot gat in aangebracht, om er het water uit te putten; en in sommige gevallen hebben zij openingen van de eene grot naar de andere. De krijtachtige rotsen zijn hier en daar bezweken, en dientengevolge zijn de vroeger aanwezige scheidsmuren thans verdwenen. Soms tijds ook staan de afzonderlijke regenbakken met elkaar in verband door middel van gangen en deuren. Op hunne lange tochten hebben de reizigers in het Oosten een ruimen voorraad van deze waterzakken van geitvel noodig, en het water blijft er een geruimen tijd koel en frisch in.

OFFICIEELE METERS. — Hierbij worden wij herinnerd aan de woorden des Heilands in Lukas VI vs. 38: „Geef, en u zal gegeven worden; eene goede, neergedrukte, en geschudde, en overlopende maat zal men in uwen schoot geven: want met dezelfde maat, waarmede gij leden meet, zal u lieden weder gemeten worden.” Zóó krachtig en zuiver is dit begrip van „een goede maat” in het Palestina van den huidige dag, dat een onzer vrienden, die onlangs van een reis door het heilige land terugkeerde, ons verhaalde, hoe hij herhaaldelijk zulke hoog volgestapelde maten gezien heeft, en hoe de met het meten belaste man daarna met zijn vinger een gaatje in den top van den kegelvormigen hoop maakte,

waardoor het koren langzamerhand naar beneden kon glijden en de toegift vermeederen, zoodat het dus inderdaad wel een „goede maat” was. Alle schraperigheid en kleinzieligheid moet spoorloos verdwijnen tegenover zulk een welsprekend bewijs van edelmoedigheid als dit! En hoe waar is de moraal, die onze Heiland daaruit afleidde: „Geef, en u zal gegeven worden!” Als regel geldt, dat de bejegening, die wij van anderen ondervinden, een gevolg is van de wijze, waarop wij hen bejegenen! En zij, die zich beklaagen over de behandeling, welke zij van de menschen ondervinden, behooren terdege te onderzoeken, of er ook iets verkeers is in de wijze, waarop zij andere menschen behandelen. Men kan er zich ten volle verzekerd van houden, dat de spotter spot, en de hardvochtige onverschilligheid, en de hoogmoedige verachting zal oogsten. Het is hier Gods heelaal, Gods schepping, Gods wereld, — en zooals wij zaaien, zullen wij ook maaien! Daarmede is niet enkel en alleen bedoeld wat wij zaaien, maar hoe wij zaaien; als wij mildelijk en met ruime hand zaaien, zullen wij ook een ruimen oogst hebben; maar als wij karig en spaarzaam zaaien, zullen wij ook slechts op een schralen oogst kunnen rekenen.

KARNEN MET ZAKKEN VAN GETEVEL. — Als wij ten onzent het woord karnen gebruiken, denken we oogenblikkelijk aan de bewerking, die de boter voortbrengt. Maar in dit opzicht hebben wij ons wel te wachten voor een misverstand met betrekking tot de Oosterlingen, want in den strikten zin van het woord maken zij eigenlijk nooit of nimmer boter. Als wij in Debora's lied te hooren krijgen: „Gezegend zij boven de vrouwen Jael, de huisvrouw van Heber, den Keniet; gezegend zij ze boven de vrouwen in de tente! Water sichte hij, melk gaf zij; in eene heereenschal bracht zij boter.” — dan zouden wij ons geducht vergissen, als wij meenden, dat Jael aan Siseras boter te drinken gaf! Boter is hier eenvoudig een gelijksoortige uitdrukking voor melk. „Leben” of zure melk wordt hier bedoeld; en naar

den eisch bereid zijnde, is deze gekarnde melk een zeer verfrisschende, voedzame en verkoelende drank. De wijze van bewerking is even eenvoudig als het werktuig, waarmede

HET DRUIVENPERSEN.

het geschiedt, ruw en plomp is.

HET UITTREDEN VAN DRUIVENTROSSEN. — De Hebreuwsche taal heeft verschillende woorden voor al de toestanden, waartoe het druivensap kan overgaan. Het pas uitgeperste sap der druif wordt „asis” genoemd, wat eenvoudig „getrapt” beteekent, ter aanduiding van wat wij „most” noemen

terwijl de meer gebruikelijke uitdrukking voor most „tirosh” is; en vervolgens, wanneer het druivensap de wijnachtige gisting heeft ondergaan, is „yayin” daarvoor de Hebreuwsche uitdrukking. Hier, op onze afbeelding, krijgen wij de allereerste en eenvoudigste bewerking te zien: het persen van het druivensap in een groote steenen kuip, waaruit het in de daaronder staande, kleinere bakken overgaat. Uit de verte komen de vrouwen met manden vol verschgeplukte druiven aandragen, en verbaasd gemakkelijk en bevallig weten zij die op haar hoofd in evenwicht te houden. En dit is tevens de laatste afbeelding uit de hoogst belangwekkende en welsprekende verzameling schetsen van den heer Harper, die wij hier door onze beschrijving getracht hebben toe te lichten. De levenswijze in het heilige land vormt een treffend contrast met het haasten en jachten, het woelen en dringen, de oververkte hersenen en de eindeloze onrust, waardoor onze hedendaagsche beschaving zich kenmerkt. Misschien is Palestina nu juist niet het land, waarin iemand onzer gaarne en bij voorkeur zou willen wonen; maar de bekwame teekenaar heeft een krachtig hulpmiddel geleverd voor onze bestudeering van het verheven Boek, waarin het onderwijs onzes Heilands vervat is. Voorzeker, na de ernstige bestudeering van de Joodsche „beropen en bedrijven” in het heilige land, hebben wij deze groote les te leeren: onze behoeften zooveel mogelijk te beperken, ten einde daardoor onze zorgen te verminderen en onze tevredenheid te doen toenemen.

H. J. H.

BOVEN.

Hier is 't vaak donker,
Ginds altijd licht,
Daarheen dan d' oogen
En 't hart gericht.
Op aard vaak lijden
En smaad en spot,
Daarboven vreugde
En 't zaligst lot.

De pelgrim vindt hier
Beneën geen rust.
Ginds blauwt de schoone
En veilige kust.
Reis dus steeds verder
Aan Jezus hand,
Uw voet drukt eens dan
Het heerlijk strand.

Hier heerscht vaak winter
En dort de Lent';
Het schoonste roosje
Verlept in 't end.
Wij derven eind'lijk
Zijn zoeten geur,
Dáár bloeit het alles
In eeuw'gen fleur.

Gij, kind des Heeren!
Vrees hier geen strijd,

De leeraar sprak: „Maar wanneer nu uw tijd verstreken is en gij naar huis gaat, weet gij dan ook uw woonplaats te vinden, nadat gij er reeds zoo lang uit zijt? Het ziet er geheel anders uit dan gij denkt,” vervolgde hij, toen de gevangene hem met vragenden blik aanzag. „Gij wilt naar uw onderlijk huis en denkt aan die oude hut, waaruit gij, met ketenen geboeid, weggesleept zijt, nu dertig jaar geleden met de gedachte aan een moord in uw hart; en in mijne gedachten is de hut een paleis geworden. Gij denkt aan die arme, dorre heide en stelt u voor, hoe dor en kaal het daar gesteld is, wanneer uw tijd hier verstreken is; en ik denk, dat het in uw Vaderhuis altijd lente en altijd groen zal zijn en in plaats van uw dorp zult gij een stad vinden, groot en heerlijk en die stad heeft geen zon noch maan van noode, dat die haar beschijnen zou, want haar licht is het Lam. En hare poorten zullen niet gesloten worden, want daar zal geen nacht meer zijn. En daar zal niemand ingaan, die iets laags bedoelt en die gruwel doet of leugen spreekt, maar die geschreven zijn in het boek van het Lam.”

Toen de grijze predikant zoo sprak, was het aangezicht van den stervende opgehelderd en zag er uit als het gelaat van een kind, dat veel heerlijks te wachten heeft; al helderder en vroolijker stonden zijn oogen, totdat zij ten laatste braken onder de woorden en gebeden van den leeraar, die dacht aan de woorden: „Als de Heere de gevangenen Sions wederbracht, waren ze als droomenden.”

Waarde lezer, zijt gij reeds op reis naar dat heerlijk land? Zijt gij uit de gevangenis uwer zonden verlost?

Eens zult gij komen
In heerlijkheid;
Dan werpt ge neder
Het aardsche kruis
En wacht een plaats u
In 't Vaderhuis.

W. ANDRINGA. Gz.

ZIET, HET IS ALLES NIEUW GEWORDEN.

DOOR

J. VAN 'T LINDENHOUT.

In het ziekenvertrok van een oude gevangenis lag een misdadiger op het ziekbed en aan het boveinde van zijn leger stond op een zwart bordje zijn naam, waar de dokter met Latijnsche woorden onder geschreven had, dat hij aan longontsteking leed. Toen de predikant, die de gevangenis bezocht, tot hem kwam om hem te spreken en met hem te bidden, was de zieke zeer vroolijk en opgewekt, „want,” zei hij, „over drie weken is mijn tijd om; ik heb dertig jaar in deze gevangenis doorgebracht, en dan ben ik vrij en zal ik nog eenmaal mijn geboorteplaats terugzien.” De oude predikant zag hem weemoedig aan en sprak: „Ja, dan zijt gij vrij en geloofd zij de Heere, dat gij innerlijk reeds lang vrij zijt en dat gij in den kerker, in de banden, uw vrijheid gevonden hebt.” De gevangene sprak weer: „Ja, amen, Hij zij geloofd! Een bloedschuld heeft mij hier binnen gebracht; een bloedschuld heeft mij weer vrij gemaakt. Ik heb vergeving van mijn geliefden Heere Jezus ontvangen en ik weet, dat ik door Hem aangenomen ben.”

DRIE WENSCHEN.

„Wat zal ik van mijn reis je medebrengen,
Als 'k weerkeer van het land ver over zee,
Zeg mij slechts beurtlings, wat je wel zoudt wenschen,
En 'k breng hetgeen ge wenscht je gaarne meê.”

Zoo sprak een zeekaptein tot vrouw en kind'ren,
Terwijl hij afscheid van de zijnen nam;
Hij trachtte aldus het drietal af te leiden
Waar 't droeve oogenblik van 't scheiden kwam.

„Een hobbelpaard papa, dat zou ik wenschen”
Sprak Willem en hij lachte van plezier;
„Een vos papa, met witten staart en manen,
Of zwarten bles, een wild en moedig dier.”

„Voor mij papa, een pop, met zwarte krullen
En als het kan een lodikant er bij,
Want Anna houdt zooveel van mooie poppen
Bijna zooveel als papa houdt van mij.”

't Werd eensklaps stil, terwijl de jonge moeder
Haar scheidend' echtvriend, overmand door smart,
Voor 't laatst omhelsde en haar lippen spraken:
„Breng mij terug je trouw en edel hart.”

L. JUNIUS.

DE MACHT DER LIEFDE.

Willem Hoogland, groot, blond haar, blauwe oogen glad geschoren gezicht, een litteeken boven 't rechter oog, blauwe gestreepte broek, korte bruine jas en bruine slappe hoed."

Dat was het signalement van Willem Hoogland, een bekend inbreker en moordenaar, dat in alle couranten de ronde gedaan had en wiens aanhouding en opsporing door de politie verzocht werd. Twee handwerkslieden hadden hem opgespoord en aangehouden. In den strijd met den woesteling waren zij licht gewond, doch als belooning voor hun moed en hulp hadden zij de uitgelooftte premie ontvangen.

Na zijne aanhouding was Hoogland spoedig achter slot en grendel gezet en bracht hij eenzaam en verlaten den nacht door. Slechts nu en dan kwam een hongerige rat uit haar schuilplaats te voorschijn, om met eenig geraas te verdwijnen, als Hoogland vloekend met zijn voeten stampte.

Hoogland bezorgde den rechters heel wat moeite. Hij verstonnd uitnemend de kunst van het liegen. Nimmer versprak hij zich en scheen vast besloten alle schuld te ontkennen, hoe overtuigend de bewijzen ook waren.

In den nacht echter, als duisternis hem omringde en het zoo mogelijk nog stiller en enzamer was, dan op den dag, meende hij, dat allerlei spookgestalten hem kwamen bezoeken. In 't bleeke licht der maan ontdekte hij zwarte vlekken, die allengs grooter werden en eindelijk een helroode kleur kregen, terwijl 't hem was, alsof zich een ware bloedlucht door de cel verspreidde.

Het is niet gemakkelijk zich aan zulke gedachten te onttrekken, doch op twintigjarigen leeftijd klemt men zich met kracht en geweld aan 't leven vast en hoe zijn

geweten ook sprak, als de nare spookgestalten voor hem verschenen, toch wist hij die stem te smoren. Hij wilde leven en daarom niet bekennen. Hij wilde slimmer zijn dan alle rechters te zamen.

Willem Hoogland kreeg bezoek in den kerker. Een predikant had hem opgezocht, doch Willem had hem toegeroepen: „Om mij behoefte ge u niet te bekommeren, gij kunt wel weder gaan." Toen de predikant hem toch vriendelijk toesprak, keerde hij hem den rug toe en gaf op geen zijner vragen enig antwoord.

Enige uren later kwam zijn vader. Ook dit bezoek was hem niet aangenaam en ook thans sprak hij weinig. Slechts toen zijn vader van „smaad en schande" sprak, die hij over hem gebracht had, sloeg Willem met de vuist op tafel en riep: „Ik ben geen moordenaar, maar als ik het was, wie zou daarvan dan schuld zijn? — Gij —! Toen ik zes jaar oud was, hebt ge mij geleerd om te stelen, later om te liegen en te drinken. Ja, zie mij maar aan. Wat ik geworden ben, hebt gij mij gemaakt. Gij woude niet, dat ik een dweper zou worden. Nu ziet ge, wat er van mij geworden is. Eens geloofde ik aan God en . . . . de deur werd geopend en de vader verliet de cel zonder van zijn zoon afscheid te nemen. Willem bekommerde zich hierom zeer weinig. Nimmer had hij zijn vader leeren achten of liefhebben. Strak zag hij voor zich uit en herhaalde zacht de woorden, die hij tot zijn vader gesproken had, alsof hem dat aange-naam aandeel en toch, terwijl hij over alles nadacht en er behagen in schepte, dat hij zijn vader zoo behandeld had, moest hij onwillekeurig aan zijn kindsche dagen denken.

Hij dacht aan 't kleine kamertje, waar hij dikwerf gezeten had, ook laat in den avond en vanwaar hij in de rumoerige verlichte gelagkamer kon zien. Hij hoorde daar vloeken en razen en zag, hoe zijn vader de gasten tot rinken aanmoedigde. Dikwerf was hij bevreesd geweest voor

die ruwe gasten in de gelagkamer, doch ook die vrees had hij overwonnen en spoedig was hij niet meer „klein" geweest.

Willem was van jongs af verwend en zeer snoepachtig; met groote handigheid wist hij iets „weg te kapen" zooals zijn vader dat noemde en dikwijls lachte de onverstane man, als hij bemerkte, hoe „de kleine strooper" weder 't een of ander had weten te bemachtigen.

Eens, toen een politieagent den kleinen Willem betrapt had, terwijl hij iets uit een snoepwinkel wegnam en hem bij zijn vader bracht, had vader hem in bijzijn van den politiedienaar een duchtig pak slaag gegeven en hem vermaand. Toen de man echter vertrokken was, had hij Willem, die nog steeds schreide, getroost en gezegd: „Kom jongen, 't is zoo erg niet, ik moest 't immers wel doen voor dien politieagent."

Willem gaf toen geen antwoord, doch hij gevoelde, dat zijn vader een lafaard was.

Zijne moeder kon hij zich niet goed herinneren. Zij was ziekelijk geweest, zoo lang hij haar gekend had en gestorven, toen hij negen jaar oud was.

Hoe duidelijk kan men zich somtijds de kinderjaren voor den geest roepen. Willem had er niet dikwijls aan gedacht. Waartoe zou 't ook dienen? 't Waren geen vroolijke herinneringen. Geen enkele zonnestraal verlichtte het duister pad zijner kinderjaren.

En toch, terwijl hij nu over zijn kindsche dagen nadacht, viel een zonnestraaltje door 't kleine getraliede vensterken van zijn eenzame vochtige cel. Op den witten muur weerkaatste het zonlicht. Doch op dien muur deed het zonlicht slechts te meer de vuile en zwarte vlekken uitkomen.

Ach, hoevele zwarte vlekken waren er in zijn levensgeschiedenis. Doch er waren ook lichtpuntjes. Ja, nu hoorde hij het weer: de schoone melodie van 't lied, dat hij geleerd had, klonk hem in de ooren. Onwillekeurig klonk het zacht van zijn lippen: „Er ruischt langs de wolken een lieflijke

naam", doch dien naam uitspreken, daartoe kwam het niet.

Duidelijk herinnerde hij zich den kerstavond, dat hij voor 't eerst dit lied gehoord had. 't Was bij den kerstboom van een Zondagschool. Voor de deur had hij naar 't gezang geluisterd en een vriendelijke juffrouw had hem bij de hand genomen en een plaatsje gegeven dicht bij den verlichten boom. Na dien tijd had hij de Zondagschool nog enkele malen bezocht, doch zijn vader had het hem verboden, zoodra hij het bemerkte had.

Een enkele zin was hem bijgebleven en dat was een woord van dezelfde dame, die hem medegenomen had naar den kerstboom. Zij had hem gezegd: „Jezus is de Zaligmaker: Hij wil den slechtste onder de menschen gaarne gelukkig maken en met God verzoenen."

„Ja, ja" sprak hij bijna luid, „dat is goed voor dames, doch mij kan het niet baten. Ik zal mij door geslepenheid moeten redden; ik moet zorgen, dat ik mij niet vastpraat. Aan het verleden te denken kan thans niet baten. De toekomst is meer waard."

Doch 't baatte niet, al weder moest hij aan 't verleden denken en weder dacht hij aan een kerstfeest.

Nog zag hij duidelijk, hoe de vriendelijke diakones om het hoekje van het scherm keek, dat voor zijn ledikant stond. „Je moogt nog niets zien" had zij gezegd en hem daarbij vriendelijk lachend aangezien. Zijn jongenshart had geklopt van blijde verwachting. Hoe gaarne had hij eens om het hoekje gekeken, doch hij kon niet staan. Zijn gebroken been belette hem het bed te verlaten. Maar over het scherm heen zag hij, hoe 't al lichter werd. Eindelijk werd het scherm weggenomen en daar zag hij den heerlijken verlichten kerstboom, die voor alle kranken in gereedheid gebracht was.

Ook hij kreeg zijn deel van de versnaperingen. Tot in de kleinste bijzonderheden kwam hem alles voor de aandacht. Willem wilde er niet verder aan denken,

doch, terwijl hij zich dit voornam, zag hij alweder den vriendelijken predikant voor zich, die hem een nieuw testament gaf en hem de hand drukte. De pleegzuster had hem zoo vriendelijk aangekeken en hem gekust — hem — een moordenaar.....

Hij had toen tot de pleegzuster gezegd, dat hij wel altijd in het diakonessenhuis wilde blijven. Als er een God was, dan had deze hem toen moeten laten sterven. Doch er is geen God, anders was hij nooit zoo slecht geworden.

Dien nacht dwaalden allerlei geesten in zijn cel rond. Hij hoorde nog het steunen en rochelen van zijn slachtoffer. Zij waren beiden dronken geweest, maar dat akelig gesteun had hem nuchter gemaakt. Nauwlijks sliep hij weder, of dan hoorde hij 't in zijn droom en als hij de oogen opende, was 't hem, alsof de glazige oogen hem nit de donkere hoeken van de cel aanzagen.

„Ik geloof in God den Vader.....”

Wie had dat nu weer geroepen. Zeker die vervloekte dominé. Doch neen, 't waren kinderstemmen. Hij had gedroomd van de Zondagschool daar had hij 't mede opgezegd.

„Juffrouw! Willem Hoogland heeft gestolen!”

Plotseling was hij vuurrood geworden.

„Dat is niet waar” riep de juffrouw en haar vriendelijke stem klonk thans hard.

„Jawel juffrouw, 't is heusch waar” klonk het thans van alle zijden, doch de juffrouw legde allen het zwijgen op.

Na de Zondagschool moest Willem alleen achterblijven. Lang, naar het hem voorkwam zeer lang, had de vriendelijke juffrouw hem aangezien en toen had zij vriendelijk gezegd: „Gij zult mij niet beliegen Willem, daarin vertrouwt ik je wel.”

Nog voelde hij, hoe hij voor die vriendelijke gestalte gebouwd had. Zacht nam zij zijn handen in de hare, zij zag hem vriendelijk aan en fluisterde: „Willem hebt ge gestolen?”

„Ja”, juffrouw.

zeide: „Voor ik vertrek, heb ik u een verzoek te doen.” Hoogland keerde zich om en zag den predikant verwonderd aan.

„Zeg mij, waarom gij den predikanten zoo'n slecht hart toedraagt. Heeft een hummer u soms kwaad gedaan? Zeg mij ook, waarom gij niet gelooft, dat er een God is.” — „Wilt ge dat doen?” ging hij voort, toen Willem bleef zwijgen. „Ik zal u niet in de rede vallen.”

En nu begon een verward verhaal van al hetgeen zijn vader en anderen van den godsdienst en de leeraars gezegd hadden.

De predikant hoorde hem rustig aan en zeide: „Gij hebt geloofd en nagesproken, wat anderen gezegd hebben. Ik zal u ook iets zeggen: Er is een God en gij zult eenmaal voor Zijn rechterstoel verschijnen. Bereid u daarop voor.”

De predikant was vertrokken en Hoogland lag nog steeds in dezelfde houding en dacht na over 't geen hem gezegd was.

Hij herinnerde zich, dat de juffrouw van de Zondagschool eens gezegd had: „De dwaas zegt in zijn hart: er is geen God” aldus sprak David. Hier in deze stad zijn vele zulke dwazen. Lieve kinderen, luistert niet naar hen, die dwaas zijn.”

„Er is geen God,” dat zeggen de dwazen. Dat had ook hij gezegd. Was hij dus een dwaas?.....

De koorts nam intusschen toe. Dikwerf was 't hem, alsof zijn slachtoffer voor zijn bed stond. Met woest gebaar sloeg hij dan naar hem, doch in plaats van zijn slachtoffer raakte hij dan zijn bewaker.

Op zekeren dag zeide deze tot hem op knorrigen toon: „'t Zal met het slaan spoedig uit zijn; gij hebt reeds genoeg geslagen.”

„Moet ik dan sterven?” vroeg Willem angstig, doch 't antwoord verstond hij niet. Hij had trouwens geen antwoord nodig. Hij gevoelde, dat de dood naderde en ..... dan zou hij

Hoe moeilijk was 't hem gevallen dat te zeggen. Niet, omdat hij de waarheid niet wilde zeggen, maar omdat hij het *haar* zeggen moest — ach ja, zoo ging het toen. „Arme jongen, arme Willem! waarom?”.... en toen had hij lang en bitter geschreid.... en had hij waarlijk berouw, doch dat was toen.....

Den volgenden morgen werd Willem weer in verhoor genomen. Weder begon hij te liegen en te ontkennen, doch zijn stem klonk niet zoo vast als anders. Hij praatte zich een paar maal vast. Ook waren de getuigenissen zóó krachtig, dat Willem begon te begrijpen, dat ontkennen niet baten zou. „Mij blijft niets over dan te vluchten” sprak hij tot zich zelf en toen hij weggeleid werd naar zijn cel, bracht hij zijn plan ten uitvoer. Sluw en handig wist hij te ontkomen. Hoe? Dat begreep niemand. Zijn bewakers wierp hij op den grond en hij ontsnapte. Buiten stond echter een schildwacht, die hem gebood stil te staan, maar Willem rende door. — Plotseling gaf de schildwacht vuur en daar stortte Willem met een pijnlijken angstkreet neer.

„Die zal wel genoeg hebben,” zeiden de gevangenenbewaarders, die hem geheel bewusteloos het gevangenhuis binnendroegen. Maar Willem leefde nog en de dokter liet hem in 't hospitaal brengen.

Hoogland was zwaar ziek. Geruimen tijd stond de predikant reeds voor zijn bed, eer Willem hem bemerkte had. Eindelijk richtte hij zich op. „Wat komt ge hier alweer doen?” riep hij hem norsch toe.

Kalm en vriendelijk zag de predikant hem aan en sprak: „Reeds dikwijls ben ik naar u toe gekomen, doch steeds hebt ge mij onvriendelijk afgewezen. Ik kom nu niet terug, voor ge mij laat roepen.”

„Dat zal lang duren” bromde Willem.

De predikant scheen dit evenwel niet te hooren. Hij zette zich naast het bed van den ongelukkigten ligger neder en

voor God verschijnen en voor Gods rechterstoel staan. Hij, een leugenaar, een dief, een moordenaar.

„Er ruischt langs de wolken een lieflijke naam, die hemel en aarde vereenigt te sáám.”

Zoo had hij op de Zondagschool gezongen en de juffrouw had gezegd, dat Jezus de menschen weder tot God kon brengen.

O, kon hij nog eens een kind zijn en kon hij dat nog zingen. Doch een moordenaar kan dat niet.

Hij sloot de oogen en dacht aan de beide kerstfeestvieringen en hoe gelukkig hij toen geweest was.

„Die arme jonge man gunt mij geen rust. Dag en nacht moet ik aan hem denken” zeide de predikant tot zijn vrouw. „Ik kan echter niets voor hem doen dan bidden.”

Hij wilde niets van je weten en wilde naar je niet luisteren” sprak de jonge vrouw schuchter en zag haar man met haar groote bruine oogen verlegen aan. „Wat zou je er van denken, als ik hem eens opzocht?”

„Jij vrouw, naar hem?” vroeg de predikant verwonderd. „Ja man. Voor jaren bezocht hij enkele malen mijn Zondagschool. Alle kinderen zeiden, dat hij een slechte jongen was en toch sprak hij tot mij de waarheid.”

„Hij is trotsch en wrevelig” antwoordde de predikant. Zijn vrouw zag hem echter vriendelijk aan en zeide: „Weet je wat ik zal doen, Frans?” ik zal hem op kerstavond eenige bloemen en een dennentak brengen en een paar sinaasappelen. Ja, dat zal ik doen. Mij zal hij niet afwijzen.”

„God helpe je” sprak de predikant en streelde haar donkere lokken.

Kerstmiddag was aangebroken. Voor de deur der ziekenzaal stond de predikant met zijn vrouw en de ziekenop-

passer. „Mevrouw kan nu niet bij hem gaan,” sprak de goede man vermanend. „Hoor eens, hoe hij raast en tiert.” Maar Mevrouw wilde toch gaan en eindelijk liet de oppasser zich over halen om de deur te ontsluiten. „Bloed, bloed” steunde de kranke. „Alles ruikt naar bloed. 't Is kerstmis — maar voor mij niet — In 't diakonessenhuis, daar vierde ik kerstfeest met de vriendelijke zusters — Dat waren vrome menschen — maar 't waren geen huichelaars, zij waren vriendelijk voor mij — Zoster Bertha heeft mij gekust — Een moordenaar gekust . . . .”

De predikantsvrouw was nader bijgekomen: zij had de lantaarn in de hand genomen en liet het schijnsel op zijn aangezicht vallen.

„O God, zij is het!” riep de kranke uit.

Zwijgend nam zij plaats bij het bed. Willem bedekte zijn gelaat met de handen en begon bitter te schreien. Een schreiende moordenaar . . . .

Willem was de eerste, die het stilzwijgen verbrak. „Waarom komt u hier?”

„Omdat God mij zendt.”

Geen hoongelach deed zich hooren. Thans zeide hij niet; er is geen God. Hij kon dat niet. Zacht nam zij zijn hand tusschen de hare, doch met een ruk trok hij die terug.

„Doe dat niet,” sprak hij. „Raak mijn hand niet aan;” en bijna had hij er bijgevoegd: „ze ruikt naar bloed.”

„Neem dan dezen denmetak en deze bloemen. Weet je nog wel, toen ge voor elf jaar 't eerst in onze Zondagschool kwaamt op dien kerstavond. Toen wou jij mij wel een hand geven en toen liet je toe, dat ik je bij de hand naar den verlichten boom bracht. Toen wilde je wel hooren van den Heiland en mede zingen van den liefelijken naam van Jezus, die langs de wolken ruischt en aarde en hemel verbindt.”

„Waar toe herhaalt u dat alles?” vroeg hij.

„Omdat ik 't u nog eenmaal zeggen wil, wat ik toen gezegd heb n. l. dat Jezus de menschen met God in gemeen-

schap wil brengen en hen met God wil verzoenen.”

Willem wischte zijn tranen af. Hij wilde trotsch zijn.

„Heden is het de laatste Kerstavond, dat ik u dit zeggen kan en — hare oogen vulden zich met tranen — ik hield zoo veel van Willem, toen hij nog een jongen was.”

„Dat was ik toen reeds niet waard,” bromde hij, doch zijn stem klonk niet ruw.

„Bekommer u niet langer om mij juffrouw. Ik geloof niet aan een God.”

„Willem” sprak zij, „toen je nog een jongen waart, wilde je mij niet beliegen, waarom wil je, nu je een man bent, je zelve, mij en God beliegen?”

Hij werd zeer bleek. Zij nam nog eenmaal zijn hand en zeide: „Willem, ik weet, dat gij gelooft aan God, aan gerechtigheid en eeuwigheid. Van uw jeugd af aan weet gij, wie de Heiland voor u wil zijn” en daarop vertrok zij. Willem lag weder alleen in het donker ziekenvertrek en van zijn lippen klonk het: „Dood, oordeel, eeuwigheid, Heiland.”

Het kerstfeest werd door duizenden op de gewone wijze gevierd en ter zelfder tijd lag de moordenaar in 't gevangenis-hospitaal in zijn krib en streed den laatsten strijd. — Daar werd aan de woning van den predikant gebeld. Willem Hoogland ligt te sterven en hij vraagt voortdurend naar u en naar de juffrouw van den kerstboom, waarmede hij zeker Mevrouw bedoelt.” Aldus luidde de boodschap, die werd afgegeven.

Eenige minuten later stonden de predikant en zijn vrouw aan het bed van den stervende. Met een angstigen blik zag hij rond. Plotseling richtte hij zich op en het klonk gejaagd van zijn lippen: „Vader, gij hebt gelogen er is een God” en toen zonk hij steunend in zijn kussen terug. Een zachte hand legde zich op het verhitte voorhoofd — „Het was zoo licht in de zaal, en zij zongen — daarom ging ik naar binnen” — fluisterde hij, „ik loog niet —

neen, toen niet! — Zij vertrouwde mij — daarom kon ik niet liegen!”

„Hoogland, ik vertrou u ook nu; zult gij mij de waarheid zeggen?”

Hij den klank dezer woorden was het, alsof er een glimlach op zijn gelaat te zien was. Een matte flauwe glimlach, maar toch een glimlach.

„Ik geloof in God . . . aan gerechtigheid . . . aan een Heiland, maar ik ben een moordenaar! Waarom zijt gij tot mij gekomen, waarom hebt gij mij ooit vertrouwd? Toen was ik een dief — nu — ik wil alles bekennen, het moet mij van 't hart. Ik stik lucht, lucht, geef mij lucht . . .”

„De tijd is kort; mijn vriend” zeide de predikant en fluisterend, met horten en stooten, deelde Willem alles mede wat op den moord betrekking had. Uitgeput van vermoeden sloot hij de oogen. Zijn ademhaling werd flauwer. De predikant en zijn vrouw lagen voor het bed geknield. Hij opende nog eenmaal de oogen. De goede predikantsvrouw drukte hem de hand en zeide: „Jezus heeft de schuld betaald. Hij verzoent ons met God, door Hem woridt hemel en aarde verenigd.”

Vriendelijk zag de stervende het echtpaar aan, een lichtglans lag over zijn gelaat gespreid, langzaam sloot hij de oogen en spoedig was hij niet meer.

De predikant nam zijn vrouw bij de hand. Zij verlieten diep getroffen het gevangenisgebouw en buiten luidden de klokken en noodigden allen uit, om ter kerk te gaan en de blijde engelzang te vernemen, waarin gesproken wordt van den vrede op aarde en van Gods welbehagen in den mensch.

Ook in de herberg van den ouden Hoogland werd het klokgelui vernomen en te gelijker tijd bereikte hem de boodschap van 't sterven van zijn eenig kind.

„Het is uw schuld! Het is uw schuld!” dat roepen hem

die klokken toe. Arme vader ook voor u is vergeving, doch nimmer zult gij kunnen herstellen, wat gij verdorven hebt. Gij hebt uw eigen kind in jammer en ellende gebracht. Gij zoudt uw kind in 't eeuwig verderf gestort hebben, indien niet zijn hemelsche Vader het daarvoor behoed had. Hoe zult gij dat eenmaal kunnen verantwoorden!

L. JUNIUS.

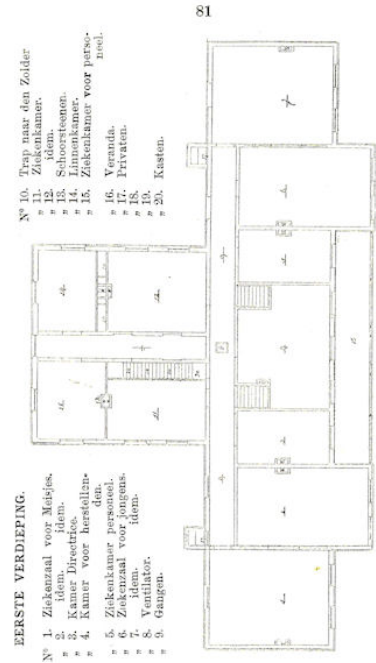
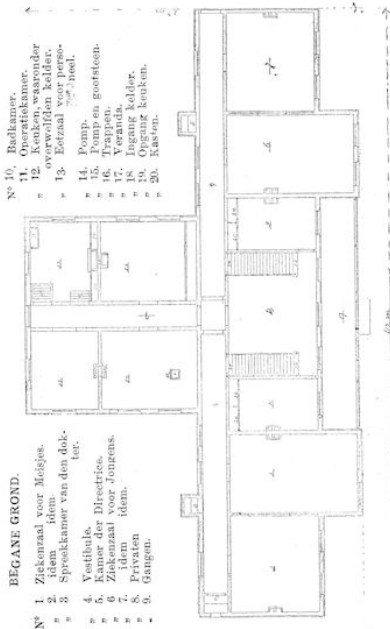
HET NIEUWE ZIEKENHUIS.

DOOR
J. VAN 'T LINDENHOUT.

Wanneer men de Weesinrichting bezoekt heeft, zal men onder de gebouwen, die tot huisvesting der weezen dienen, ook het Ziekenhuis opgemerkt hebben. Dit gebouw, gelegen te midden van linden en andere boomen, die het in den zomer met hun vriendelijk looverdak van bladeren overschaduwen, heeft meer dan twintig jaren aan de kranke weezen een goed en liefderijk tehuis verschaft. Menige zieke wees heeft hier de moederlijke zorg en een liefderijke verpleging van de goede ziekenmoeder en hare helpers ondervonden en herinnert zich zeker met dankbaarheid deze plaats, waar misschien pijn en smart is geleden en men korter of langer aan het leger is gebonden geweest, maar ook heeft ondervonden, hoe de Heere God een geneesmeester wil zijn voor lichaam en ziel en de Christelijke liefde het werk van den barmhartigen Samaritaan ook nog in onzen tijd voortzet. Het gebouw was echter allengs te klein geworden, vooral ook doordat de jongste weezen, waaronder er zijn geweest, die nog geen week oud waren, toen ze reeds vader en moeder moesten missen, hier waren opgenomen.

Reeds in 1892 was door het Bestuur het besluit genomen een nieuw Ziekenhuis te bouwen. Dit huis is door de weezen gebouwd onder leiding van onze Mr. Timmerman Van Yperen en Mr. Metselaar Fooij en behoort tot de grootste gebouwen, die op Neerbosch zijn verzeen. De bouw hiervan is in het begin van 1893 aangevangen en in Maart 1894 voltooid. Men vindt in dit huis bij den ingang een groote vestibule met twee trappen, die naar de tweede verdieping leiden. Naast de vestibule heeft men aan de eene zijde een kamer voor bezoekers, voor familiebetrekkingen die kranke weezen komen bezoeken. Aan de andere zijde van de vestibule heeft men de kamer voor onze dokter. Aan beide zijden zijn in de benedenverdieping twee groote zalen, die door een porte-brisée met elkander in verbinding gebracht en afgesloten kunnen worden. Deze vier zalen hebben elk een afzonderlijke deur, welke op een gang uitkomt, die achter langs de geheele breedte van het gebouw loopt. Op de tweede verdieping is de inrichting dezelfde, doch daar heeft men nog twee kamers voor de zusters, die de verzorging op zich genomen hebben en worden bijgestaan door andere weesmeisjes, die zich aan ziekenverpleging wenschen te wijden. Tusschen deze beide kamers voor de zusters diakonessen is een tamelijk groote zaal, waarvan de deuren uitkomen op een balkon, dat voor een groot deel de breedte van het gebouw inneemt, en waar de herstellenden de buitenlucht kunnen genieten zonder dat zij beneden behoeven te komen. De zwakke kinderen kunnen hier op een rustbed worden neergelegd en zijn beschut voor den kouden Noorden- en Oostenwind. In het achterste gedeelte van het gebouw vindt men in de beneden verdieping aan de eene zijde de badkamer en de operatiekamer. Aan de andere zijde de eetkamer voor hen, die met de verzorging der zieken belast zijn, benevens keuken en kelder. Daarboven, op de tweede verdieping, zijn twee kamers om lijders aan huidziekten van de andere

PLATTE GRONDEN VAN HET NIEUWE ZIEKENHUIS.
TE NEERBOSCH.

kinderen af te zonderen, een voor jongens en een voor meisjes, benevens nog twee kamers aan de achterzijde voor hen, aan wie met de zuster aan het hoofd der stichting staat, de verzorging der zieken is toevertrouwd.

Uit deze korte beschrijving kunnen de lezers van dit Jaarboekje zich eenigszins een denkbeeld maken van de grootte en uitgebreidheid van dit nieuwe gebouw, dat ons meer dan 40.000 gulden heeft gekost en waarvan wij den wensch koesteren, dat het altijd te groot mag blijven voor het aantal zieken, die hier verpleging behoeven. Menige rekening van dit huis is nog onbetaald gebleven, doch we hopen dat de Heere God ook in dezen Zijne hulp zal schenken. We zijn dankbaar dat de Heere God ons dit ruime en naar alle eischen des tijds ingerichte gebouw voor de zieke weezen heeft geschonken en bevelen ook dit gedeelte van den Weezenarbeid in het bijzonder in de biddende belangstelling onzer vrienden aan. Het plaatje voor bij den titel van dit jaarboekje en de platte gronden van boven- en benedenverdieping geven een duidelijke voorstelling van dit huis, waar de weezen, wanneer zij krank worden, een goede verzorging wacht.

HOE HEETTE DE BARMHARTIGE SAMARITAAN?

De vrienden van den geachten prediker Oberlin bestrafden hem dikwijls over de toegeeflijkheid, waarmede hij zijne liefdegaven uitreikte zonder ooit eenig voorafgaand onderzoek. Als antwoord op deze vriendelijke opmerking

verhaalde Oberlin dan met zeker genoegen een korte geschiedenis uit zijne jeugd.

Toen ik nog candidaat in de theologie was, ging ik eens van Straatsburg naar N. . . . ., een afstand van eenige mijlen. Het was in het hartje van den winter en de sneeuw maakte de wegen bijna onbegaanbaar. Toen ik bijna de helft van mijn weg had afgelegd, werd ik zoodanig door een gevoel van loomheid overvallen, dat ik mij moest nederzetten. Het duurde niet lang, of ik gevoelde mij zoo machteloos, dat ik dacht, dat dit een voorbode van den dood was, en mij voor het laatst God aanbevelende, hield ik op mij er tegen te verzetten en viel weldra in een diepen slaap.

Na verloop van eenigen tijd — ik weet niet hoe lang — werd ik met schrik wakker, doordat ik hevig geschud werd, en bevond ik mij in tegenwoordigheid van een voerman, met een blauwen kiel, wiens gespan weinige schreden van mij verwijderd stond. Door middel van eenigen drank en wat voedsel, slaagde hij er in, mij geheel tot bezinning te krijgen. Hij hielp mij nu op zijne kar klimmen. Zoo kwamen wij gelukkig in een nabijgelegen dorp.

Daar gekomen bedankte ik hem hartelijk voor zijne vriendelijke hulp, terwijl ik hem een klein geldstuk aanbod, dat hij echter bepaald weigerde aan te nemen, zeggende, dat de geringe dienst, dien hij mij bewezen had, niet meer was dan wat men elkander verschuldigd is, en dat het schandelijk zou zijn, zich daarvoor te laten betalen.

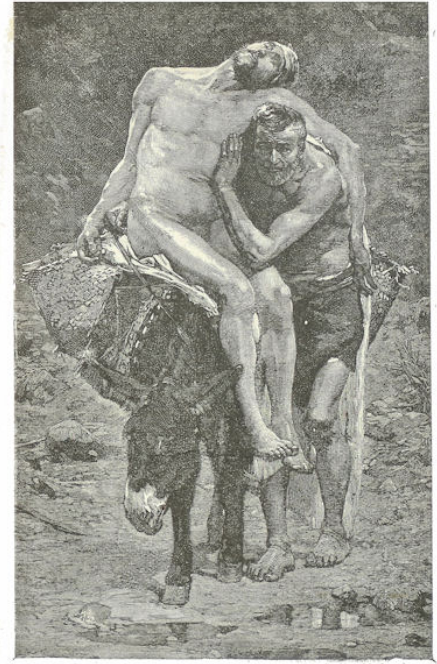
„Zeg mij dan ten minste uw naam,” zeide ik, „die mij even dierbaar zal zijn als de herinnering aan u, en dien ik in mijn gebeden hoop te gedenken.”

Hij weigerde ook dit.

„Ik merk”, zeide hij, „dat gij een predikant zijt. Zeg mij, bid ik u, hoe heette de barmhartige Samaritaan?”

Ik kon daar niets op antwoorden, daar die naam mij toen, evenals nu nog onbekend was.

„Welnu,” zeide hij daarop met een vriendelijken glim-

lach, „veroorloof mij daarom ook den mijne niet te noemen,” en de zweep op de paarden leggende, verdween hij spoedig uit mijn gezicht.

„En sinds dien tijd,” vervolgde Oberlin, „heb ik begrepen, dat noch de naam van den geveer, noch die van den ontvanger van eenige waarde is, wanneer het er op aankomt wel te doen.”

IN DE PAARDENTRAM.

En langdurige eentonige rit van 't eene einde der groote stad naar 't andere lag voor ons, doch dit verdoot mij niet, daar ik er genoeg in had de kleine bonte wereld, die ons omringde gade te slaan. Bij iedere halt kwam er verwisseling der gelederen. Het meest werd mijne opmerkzaamheid getrokken door een klein, ongeveer vijfjarig meisje, dat met haar moeder ingestapt was en ook een langen rit moest maken. De wagen was zoo vol, dat het meisje aan de knie van haar moeder moest staan. Daar de kleine dit niet verkoos, had de moeder heel wat moeite om haar stil te houden en te zorgen, dat zij de medereizigers niet tot last was. Daar kwam gelukkig verademing, bij een der halten verlieten vele passagiers de tram en tot blijdschap der moeder er der medereizigers kwamen er eenige zitplaatsen vrij.

„Nu kunt ge gaan zitten” zeide de moeder. Doch thans, nu zij haar zin krijgen kon, scheen 't op eens alle aantrekkelijkheid verloren te hebben en weigerde het kind te gaan zitten. Nu wilde zij staan. En zoo ging het telkens. Steeds wilde zij anders dan haar moeder.

Ik zou het lastig en ondeugend kind graag eens een gevoelige terechtwijzing gegeven hebben, maar het stond niet aan mij zulks te doen.

Nu ik dit echter niet doen kon, deed ik iets beters — 't is jammer dat wij, verstandige en groote menschen, dat niet vroeger en meer doen — ik stak mijn hand in eigen boezem.

Wij zingen soms zoo luid: „Wat God doet, dat is welgedaan . . . . . doch hoe zelden gaan wij met tevredenheid den weg, waarop God ons leidt. Nu eens is ons dit dan weder dat niet naar den zin. God, die onze hemelsche Vader zijn wil, heeft echter geduld met ons; nog meer geduld dan de beste moeder met haar kind. Zouden wij niet beter doen in stilte te wachten op en met dankbaarheid te genieten van hetgeen Zijn vaderhand ons schenkt?

Het kleine ondeugende meisje in de paardentram heeft mij ten slotte een goede les gegeven. A. K.

Een beeltenis, ...	33
Beroepen en bedrijven in het heilige land, door H. J. H.	34
Boven, door W. ANDRINGA Gz.	62
Ziet, het is alles nieuw geworden, door J. VAN 'T LINDENHOUT	63
Drie wenschen, door L. JUNIUS	65
De macht der liefde, door L. JUNIUS	66
Het nieuwe ziekenhuis, door J. VAN 'T LINDENHOUT	78
Hoe heette de barmhartige Samaritaan	82
In de paardentram, door A. K.	85

INHOUD.

	Blz.
Kalender	3
Zons- en Maansverduisteringen	28
Tijdrekening	28
Verjaardagen van het Koninklijk huis	29
Christelijke feestdagen	29
Israelietische feestdagen	29
Jaarmarkten	30
Weekmarkten.	45
Post-Tarif	49
Seinschoten bij watersnood	53
Maten en gewichten	55
Vorsten der staten van Europa.	56
Naamlijst der jongens, die een handwerk leeren.	57
Verslag van den Weezenarbeid over 1893/94	60

MENGELWERK

Een gezichtkundig instrument, door J. VAN 'T LINDENHOUT	3
De binnenplaats der Weezenrichting, door J. VAN 'T LINDENHOUT	4
De levende schakels, door ARTHUR T. PIERSON	7
Het moederhuis, door E. v. d. S.	13
Een lastige hond verdreven door gebed	15
Stipte gehoorzaamheid, door C. H. SPURGEON	16
Geen plaats, door J. VAN 'T LINDENHOUT	17
Geneest de krankten, door J. VAN 'T LINDENHOUT	19
Bliss, de zanger-evangelist, door ARTHUR T. PIERSON	21
Onze feesten, door J. VAN 'T LINDENHOUT	13